T.C.
ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler

TÜRKİYE'DE SİYASİ ELİTLERİN SURİYELİ GÖÇMENLERE YÖNELİK SÖYLEMLERİNİN GÜVENLİKLEŞTİRME KURAMI İLE ANALİZİ

Çağdaş Ünal DİKÇE

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Doç. Dr. Alper KALİBER

İstanbul, 2020

TÜRKİYE'DE SİYASİ ELİTLERİN SURİYELİ GÖÇMENLERE YÖNELİK SÖYLEMLERİNİN GÜVENLİKLEŞTİRME KURAMI İLE ANALİZİ

Çağdaş Ünal DİKÇE

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler

Yüksek Lisans Tezi

ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ

2020

"Çağdaş Ünal DİKÇE" tarafından hazırlanmış ve 03/07/2020 tarihinde sunulmuş "TÜRKİYE'DE SİYASİ ELİTLERİN SURİYELİ GÖÇMENLERE YÖNELİK SÖYLEMLERİNİN GÜVENLİKLEŞTİRME KURAMI İLE ANALİZİ" başlıklı tez Sosyal Bilimler Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak **oy birliği** ile kabul edilmiştir.

_____

Doç. Dr. Alper KALİBER

Danışman

Tez Savunma Sınavı Jüri Üyeleri:

Doç. Dr. Alper KALİBER	İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi Altınbaş Üniversitesi	_____
Dr. Öğr. Üyesi Akif Bahadır KAYNAK	İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi Altınbaş Üniversitesi	_____
Dr. Öğr. Üyesi Oğuzhan GÖKSEL	İdari ve İktisadi Bilimler Fakültesi, 29 Mayıs Üniversitesi	_____

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak bütün şartları sağladığını beyan ederim.

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü kabul tarihi:

____/____/____

Bu tezdeki tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik davranışlara uygun olarak edinildiğini ve sunulduğunu beyan ederim. Ayrıca, bu kuralların ve davranışların gerektirdiği şekilde, bu çalışmada, orijinal olmayan tüm materyalleri ve sonuçları tamamen alıntı yaptığımı ve referans gösterdiğimi de beyan ederim.

Çağdaş Ünal DİKÇE

İTHAF

Bu çalışmamda hazırlanmasın bana destek olan, değerli fikirleriyle bana yol gösteren değerli hocam Doç. Dr. Alper KALİBER'e sabrı ve anlayışından dolayı sonsuz Teşekkürlerimi Sunuyorum.

ÖZET

TÜRKİYE'DE SİYASİ ELİTLERİN SURİYELİ GÖÇMENLERE YÖNELİK SÖYLEMLERİNİN GÜVENLİKLEŞTİRME KURAMI İLE ANALİZİ

DİKÇE, Çağdaş Ünal,

Yüksek Lisans, Sosyal Bilimler, Altınbaş Üniversitesi

Danışman: Doç. Dr. Alper KALİBER

Tarih: 07/2020

Sayfa: 114

Göç olgusu, söz edimiyle siyasallaştırılmaktadır. Göçün güvenlikleştirilmesi, güvenlikleştirici aktör tarafından hedef ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel yapısı gibi hususların korunabilmesi amacıyla kural dışı önlemlerin alınabilmesi için yetki talep edilmesidir. Göçün güvenlikleştirme sürecinde, hayati bir tehdit olarak gösterilen göç olgusunun bertaraf edilmesi kapsamında kural dışı eylemleri meşrulaştırma çabaları yer almaktadır. Suriye iç savaşı nedeniyle, Türkiye'ye kitsel olarak göç gelmiştir. Suriyeli göçmenlerin, bu durumu Türkiye'de toplumsal ve siyasal alanda olumlu/olumsuz durumlarını meydana gelmiştir. Kopenhag okulu güvenlikleştirici yaklaşım çerçevesinde Suriyeli göçmenlerin durumlarını, Türkiye'de ki siyasal iki seçkin aktörün değerlendirmesiyle siyasal ve ekonomik yönlerini inceleyeceğiz. CHP lideri Kılıçdaroğlu ile AKP lider Erdoğan'ın Suriyeli göçmenlere yönelik güvenlikleştirici ve güvenlik dışılaştırıcı söylemlerini Kopenhag okulunun güvenlikleştici kuramı çerçevesinde analizine yer vereceğiz.

Anahtar kelimeler: Güvenlikleştirme, Suriyeliler, Göçmenler, Kılıçdaroğlu, Erdoğan

ABSTRACT

SECURITIZATION THEORY AND ANALYSIS OF FOR POLITICAL ELITE IN TURKEY TO SYRIAN

DİKÇE, Çağdaş Ünal,

M.Sc., Social Sciences, Altınbaş University,

Supervisor: Assoc. Dr. Alper KALİBER

Date: 07/2020

Pages: 114

The phenomenon of immigration politicizes by taking action. No authority is demanded to take extraordinary measures in order to protect the economic, social and economic structure targeted by the security, the securitizing and the securing actor. The security configuration of migration is used as a vital threat. Due to the civil war in Syria, Turkey has caused to migrate as kitsel to come. Syrian immigrants, in this case Turkey in social and political fields in the positive / negative status of occurred. We will include the analysis of CHP leader Kılıçdaroğlu and AKP leader Erdoğan's securitizing and desecuritizing discourses towards Syrian migrants within the framework of the securitizing theory of the Copenhagen school.

Keywords: Securitization, Syrians, Immigrants, Kilicdaroglu, Erdogan

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET ..... **vi**

ABSTRACT ..... **vii**

TABLO LİSTESİ ..... **xi**

ŞEKİL LİSTESİ ..... **xii**

KISALTMALAR LİSTESİ ..... **xiii**

1. GİRİŞ **1**

2. TEORİK VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE **5**

2.1. KOPENHAG OKULU VE GÜVENLİKLEŞTİRME KURAMI 5

2.1.1. Güvenlikleştirmenin Gerçekleşme Süreci 6

2.1.2. Güvenlikleştirme Yaklaşımının Bileşenleri 8

2.1.3. Güvenlikleştirme Yaklaşımında Güvenlik Tehditleri 10

2.2. KOPENHAG OKULU GÜVENLİK SEKTÖRLERİ 11

2.2.1. Askeri Güvenlikleştirme 11

2.2.2. Toplumsal Güvenlikleştirme 12

2.2.3. Siyasal Güvenlikleştirme 14

2.2.4. Ekonomik Güvenlikleştirme 15

2.2.5. Çevresel Güvenlikleştirme 15

3. GÖÇ KAVRAMI, ZORUNLU GÖÇ VE SURİYE GÖÇÜ **18**

3.1 GÖÇ KAVRAMI 18

3.1.1 Göç Türleri 20

3.1.1.1. Oluşum nedenine göre 20

3.1.1.2. Süresine göre göçler 21

3.1.1.3. Mesafesine Göre 22

3.1.2. Uluslararası Göçün Nedenleri 23
3.1.3. Göçün Etkileri ve Sonuçları 24
3.2. GÖÇÜN GÜVENLİKLEŞTİRİLMESİ 26
3.3. ZORUNLU GÖÇ VE SURİYE KAYNAKLI GÖÇ 28
3.3.1. Suriye'de İç Savaş Sonrası Göç Hareketliliği 28
3.3.2. Suriyeli Göçmenlerin Göç Rotaları 31
3.3.3. Türkiye'nin Göç Politikası ve Suriyeli Mülteci Politikası 33
3.3.4. Suriye'den Türkiye'ye Yaşanan Göç Dalgası 34
3.3.5. Türkiye'deki Suriyeliler 35
3.4. TÜRKİYE'NİN SURİYELİ MÜLTECİLERE YÖNELİK UYGULAMALARI 36
3.4.1. Ülke İçi Kayıt Süreçler 37
3.4.2. Barınma Merkezleri 37
3.4.3. Güvenlik 38
3.4.4. Eğitim 38
3.4.5. Mesleki Eğitim 39
4.TÜRKİYE'DE SİYASİ ELİTLERİN SURİYELİ GÖÇMENLERE YÖNELİK SÖYLEMLERİNİN GÜVENLİKLEŞTİRME KURAMI İLE ANALİZİ 41
4.1. 2015-2019 ARASINDA ÇERÇEVESİNDE AKP VE CHP'Lİ LİDERLERİN, SURİYELİ GÖÇMENLERE YÖNELİK SÖYLEMLERİ İNCELENMESİ 42
4.1.1. 2015 Yılı Çerçevesinde AKP ve CHP'li Liderlerin, Suriyeli Göçmenlere Yönelik Söylemleri 42
4.1.2. 2016 yılı Çerçevesinde AKP ve CHP'li Liderlerin, Suriyeli Göçmenlere Yönelik Söylemleri 49
4.1.3. 2017 yılı Çerçevesinde AKP ve CHP'li Liderlerin, Suriyeli Göçmenlere Yönelik Söylemleri 56
4.1.4. 2018 yılı Çerçevesinde AKP ve CHP'li Liderlerin, Suriyeli Göçmenlere Yönelik Söylemleri 62
4.1.5. 2019 Yılı Çerçevesinde AKP ve CHP'li Liderlerin, Suriyeli Göçmenlere Yönelik Söylemleri 69
4.2. SURİYELİ GÖÇMENLERE YÖNELİK SÖYLEMLERİN SİYASİ GÜVENLİKLEŞTİRME TEORİSİ BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ 75

4.3. SURİYELİ GÖÇMENLERE YÖNELİK SÖYLEMLERİN EKONOMİK GÜVENLİKLEŞTİRME TEORİSİ BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ..... 81

5. SONUÇ..... 87

KAYNAKÇA..... 95

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 2.1: Güvenlik Sektörleri ve İlişkide Olduğu Alanlar 10

Tablo 3.1: Birebir Formülü Kapsamında Ülkemizden Çıkış Yapan Suriyelilerin Sayısı İle Bu Kişilerin Hangi Ülkelere Gönderildiğine İlişkin Bilgiler..... 35

Tablo 3.2: Türkiye'de ki Suriyelilerin Yoğun Olduğu 11 il 37

Tablo 3.3: Denizde Yaşamlarını Kaybeden Göçmenlerin Yıllara göre Dağılımı 38

Tablo 3.4: Yıllara Göre Eğitim Verilen Suriyeli Öğrenci Sayısı 39

Tablo 3.5: Eğitim Faaliyetlerine Katılan Kişi Sayısı 40

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1: Güvenlikleştirme Süreci..... 7
Şekil 3.1: Yıllara göre geçici koruma kapsamındaki Suriyeliler 30
Şekil 3.2: Suriyeli Göçmenlerin Bölgesel Dağılımları..... 32
Şekil 3.3: Geçici Koruma Altında Bulunan Suriyelilerin İlk 10 İle Göre Dağılımı..... 36

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	:	Avrupa Birliği
ABD	:	Amerika Birleşik Devletleri
AKP	:	Adalet ve Kalkınma Partisi
BM	:	Birleşmiş Milletler
CHP	:	Cumhuriyet Halk Partisi
GEM	:	Geçici Eğitim Merkezi
İİD	:	Irak İslam Devleti
IŞİD/DAEŞ	:	Irak Şam İslam Devleti
IOM	:	Uluslararası Göç Örgütü
ÖSO	:	Özgür Suriye Ordusu
PKK	:	Kürt İşçi Partisi (Partiya Karkeran Kurdistan)
PYD	:	Demokratik Birlik Partisi (Partiya Yekitiya Demokrat)
TBMM	:	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK	:	Türk Dil Kurumu
UNESCO	:	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
UNHCR	:	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
UNICEF	:	Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
Uİ	:	Uluslararası İlişkiler
VD	:	Ve Diğerleri

1. GİRİŞ

Göç kavramı, dünya tarihinin değiştiremeyeceği olgulardan birisidir. Göç, tarih boyunca insanların yer değişikliklerin temel eylemlerindendir. Bundan dolayı insanlık tarihi var oldukça göçün durdurulması mümkün olmayacağı öngörülmektedir. Çünkü İnsanlar, tarih boyunca göçler ile kendini geliştirmiş, göçler sayesinde farklı kültürlerle etkileşime geçmiş, göçler sayesinde sosyal bir yapı oluşturmuştur. Göçler, türlerine göre zorunlu veya isteğe bağlı/gönüllü olduğu gibi süresine göre de kalıcı ve geçici olabilmektedir. Son yüzyılda göç alan ya da göç almış birçok ülkenin siyasi elitleri, göçü ve göçmenleri toplumsal, siyasal veya ekonomik sorunların merkezi olarak göstermektedir. Bundan dolayı göçmenlerin toplumsal ve siyasal alanlarda olumlu mu veya olumsuz mu algılandığını çoğunlukla siyasi elitlerin tutumu belirtilmektedir.

2010 yılında Tunus'ta başlayan Arap halk ayaklanmaları birçok Ortadoğu ülkesini etkilediği gibi Suriye'yi de etkilemiştir. Esad rejimi, ülkesinde ki halk ayaklanmalarını bastırmak için orantısız güç uygulamıştır. Bu durum bölgede yaşayan insanların yaşamsal faaliyetlerini olumsuz etkilemiştir. Esad'ın halkına yönelik bu tutumu bölgesel ve küresel aktörlerin tepkisini çekmiştir. Dış aktörlerin, Suriye'deki halk ayaklanmalarına destek vermesi, bölge oluşan güç boşluğuna bağlı olarak devlet dışı aktörlerin (yabancı savaşçılar) bölgeye akın etmesi, Suriye'deki halk ayaklanmalarının seyrini değiştirmiştir. Özellikle yabancı savaşçıların ülke içerisinde kendilerine çatışma alanı bulmuş olması bölgedeki dengeleri olumsuz yönde etkilemiştir. Bölgesel ve küresel aktörlerin, yabancı savaşçılara destek vermesi bölgedeki çatışmalar daha da artmıştır Suriye vatandaşlarının savaştan kaçarak komşu ülkelere sığınması komşu ülkeleri olumsuz yönde etkilenmiştir.

Kitlesel göçler, birçok ülkede ortak sorunlara neden olmaktadır. Bunların en başında göçmenlerin oluşturduğu iç güvenlik sorunları, ek maliyet yükü ve işsizliğin artması, temel başlıca sorunlar arasında yer almaktadır. Birçok ülke, göçmenlerin yarattığı ekonomik yük ile karşı karşıya kalmasından dolayı siyasi elitler, göçmen sorununu siyasal alana taşınmaktadır. Böylelikle siyasi elitler, kitlesel göçlerin güvenlikleştirilmesi mi veya güvenlik-dışı politikalarla mı değerlendirilmesi hususunda farklı düşünceler ortaya koymaktadır.

2011 yılında Türkiye, Suriyeli göçmenlere yönelik uyguladığı açık kapı politikası ile aşırı göç almıştır. Bu süreç itibariyle Suriyeli göçmenler, Türkiye'de siyasi elitler tarafından farklı algılanmasına ve göçün farklı anlamlarda yorumlamışlardır. Siyasi elitler, basında, miting alanlarında, toplantılarda, Suriyeli göçmenlere yönelik güvenlikleştirici ve güvenlik-dışılaştırıcı söylemlere sıklıkla yer vermiştir. Bu durum göçün ve göçmen güvenliğinin siyasi elitler tarafınca nasıl değerlendirildiği, siyasi elitlerin göçmenlere yönelik söylemsel değişimlerini, Türkiye iç ve dış politikalarına yönelik nasıl etkilerini göstermektedir. Bu çalışma, siyasi elitlerin, Suriyeli göçmenlere yönelik söylemlerini güvenleştirme kuramı çerçevesinde değerlendirerek literatüre katkı sağlamasına yönelik önem arz etmektedir.

2015-2019 yılları arasındaki dönem, Türkiye'de Suriyeli göçmen sorununun daha net ortaya konulduğu bir dönemdir. Adalet ve Kalkınma Partisi(AKP) Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan ile Cumhuriyet Halk Partisi(CHP) Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu basında, miting alanlarında, toplantılarda, söyleşilerde farklı bakış açılarıyla Suriyeli göçmen meselesini daha fazla gündeme getirmektir. Erdoğan'ın Suriyeli göçmenlere yönelik güvenlik-dışılaştırılmış söylemler üzerinde dururken, Kılıçdaroğlu ise güvenlikleştirmeye yönelik söylemlere daha yakın olduğu görülmektedir. İki siyasi elitin, Suriyeli göçmenlere yönelik güvenlikleştirici ve güvenlik-dışılaştırıcı söylemlerin güvenleştirme kuramı çerçevesinde değerlendirilmesinde ve çalışmanın daraltılıp incelenmesine katkı sağlayacaktır.

Bu çalışmanın oluşturulurken şu sorulara cevap aranmıştır; AK Parti ve CHP liderleri Suriyeli göçmenleri nasıl algılamışlardır ve yaklaşımları nasıl olmuştur? Suriyeli göçmenlere yönelik hangi siyasal söylemleri geliştirmişlerdir? Suriyeli göçmenlere yönelik hangi politikalar geliştirilmiştir? 2015-2019 yılları arasında AK Parti ve CHP liderlerin Suriyeli göçmenlere yönelik söylemlerinde değişimlere yaşanmış mıdır? Aynı zamanda Suriyeli vatandaşlarının yaşadığı göç durumu tez çalışmasında bir başka araştırma sorusuna da yönelmiştir. Bu durum aynı zamanda göçün kavramsal düzeyini, Türkiye'nin göçmenlere yönelik politikaları neler olduğunu anlaşılması bağlamında katkı sağlamaktadır. Bu sorular ise; Göç nedir? İnsanlar neden göç ederler? Uluslararası alanda göç nasıl algılanmaktadır? Türkiye, göçmenlere yönelik hangi politikaları uygulamaktadır? Son olarak Türkiye, Suriyeli göçmenlere yönelik hangi

politik adımları atmıştır ve sonuçlar ne olmuştur? Tüm bu sorular araştırmanın temellerini oluşturmaktadır.

Çalışmanın metodoloji bölümünde ise araştırmanın kavramsal ve teorik bölümde yer aldığı alanlarda; kitaplar, akademik makaleler ve resmi raporlardan yararlanılmıştır. AKP ve CHP'li liderlerin basında, söyleşilerde, miting alanlarında ve resmi toplantılarda Suriyeli göçmenlere yönelik söylemlerine ise Cumhurbaşkanlığı ve Cumhuriyet Halk Partisi'nin resmi sitelerinden ki kaynaklardan yararlanılmıştır.

Tez çalışmasının ikinci bölümünde, tezin teorik kısmını oluşturan Kopenhag okulunun güvenlikleştirme kuramına yer verilmektedir. Kopenhag okulunun güvenlikleştirme kuramı, inşacı (constructivist) bir yaklaşımdan yola çıkarak, güvenliğin siyasal, toplumsal, çevresel, ekonomik, ve askeri sektörler incelenmiştir. Böylelikle AKP Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan ile CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun Suriyeli göçmenlere yönelik söylemlerini güvenlikleştirme kuramının siyasi ve ekonomik sektörler çerçevesinde incelenirken güvenlikleştirme kuramının toplumsal, askeri güvenlikleştirme kavramlarından da yararlanılacaktır.

Tezin üçüncü bölümünde, göç kavramı ele alınacaktır. Bu kavramdan yola çıkarak göçün, hangi durumlarda ve neden yapıldığı üzerinde durulacaktır. Gönüllü ve zorunlu göç durumlarında insanlar "itici" ve "çekici" etkenlere bağlı kalarak hangi durumlarda göç ettiği incelenecektir. Bölümün ilerleyen konularında uluslararası göçün olumlu ve olumsuz yanları ele alınarak, devletlerin göçe yönelik değişkenlik gösteren güvenlikleştirici yaklaşımları ele alınacaktır. Bölümün sonlarında ise göç kavramına bağlı kalarak Suriye göçünün nedenleri, Türkiye'nin göçe ve göçmenlere yönelik değişen politikaları ve göçmenlerin şehirlere göre dağılımları incelenecektir.

Tezin dördüncü bölümünde öncelikli olarak 2015-2019 yılları arasında, AKP Genel Başkanı Erdoğan ile CHP Genel Başkanı Kılıçdaroğlu'nun basında, miting alanlarında, toplantılarda ve söyleşilerde, Suriyeli göçmenlere yönelik güvenlikleştirici ve güvenlik-dışıllaştırıcı söylemlerine yer verilmektedir. Bu söylemlerin güvenleştirme kuramının siyasi ve ekonomik

sektörler çerçevesinde analizi yapılırken aynı zamanda liderlerin, toplumsal ve askeri sektörleri kapsayan söylemsel yaklaşımlarına da değinilecektir.

Sonuç bölümünde ise siyasi elitlerin, Kopenhag okulunun güvenlikleştirme kuramı çerçevesinde, Suriye göçmenlere yönelik söylemlerin genel değerlendirilmesi ve analizi yapılacaktır. Bu değerlendirme ve analiz sonucunda Siyasi elitlerin, 2015-2019 yılları arasında Suriyeli göçmenlere yönelik söylemlerinde ve politik yaklaşımlarda ne tür değişimler yaşandığını bu analiz sonucunda ortaya koyacaktır.

2. TEORİK VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmanın bu bölümünde teorik ve kavramsal çerçeve başlığı altında Kopenhag okulu ve güvenlikleştirme kuramı ve güvenlikleştirme yaklaşımında güvenlik tehditleri konuları ele alınmaktadır.

2.1. KOPENHAG OKULU VE GÜVENLİKLEŞTİRME KURAMI

Kopenhag ekolu realist temellere dayanan güvenlik anlayışı eleştirisinden hareketle geliştirilen bir ekoldür. Kopenhag Okulu'nun geçmişi 1970 ve 1980'li yıllarda güvenlik anlayışının dar ve geniş bakış açılarıyla tartışılmasına dayanır. Bu okulun temelleri 1985 yılında Kopenhag Üniversitesi'nde Barış ve Çatışma Araştırma Merkezi'nin kurulması ve bu merkeze bağlı olarak Avrupa Birliği Çalışma Grubunun oluşturulması ile atılmıştır (Mcsweeney 1996: 81).1993 yılında McSweeney tarafından yayınlanan "Kimlik, Göç ve Yeni Güvenlik Avrupa'da Gündem"kitabında ise ilk defa "Kopenhag okulu" tanımlaması kullanılmıştır(Şemşit 2010: 44).

Şahin (2004: 85)'e göre Kopenhag Okulu ya da Kopenhag Güvenlik Çalışmaları Okulu olarak adlandırılan bu ekolde öncü araştırmacılar Avrupa güvenliği kapsamında gerçekleştirdiği çalışmalar ile dikkatleri üzerine çekmiş ve yeni kuramsal araştırmalar ile kendilerine bu anlamda yer açmayı başarmıştır. Kopenhag okulunun güvenlik çalışanlarına sunduğu en önemli katkı ise güvenlikleştirme kuramıdır(Kardaş ve Erdağ 2015: 394).

1995 yılında Waever tarafından geliştirilen güvenlik kuramı inşacı (constructivist) bir yaklaşıma sahiptir. Geleneksel devlet temelli güvenlik yaklaşımıyla post yapısalcı güvenlik yaklaşımı arasında bir yerde olan Kopenhag okulu, güvenliği söz edim (speech act) olarak inşaa eder(Baysal ve Lüleci, 2015: 61). Kaliber'e göre;

> *"Giivenlikleştirme, giivenlikleştirici aktörler tarafmdan (ki bunlar genellikle hükümetler ve/veya bürokratik organlardIr) konularm "özel bir öncelik verilmesini gerektiren" meseleler olarak dramatize edilmesini mümkün kılan spesifik bir varoluşsal tehdit retoriğinin kullanılmasını zorunlu kılar. Bu özel retoriğin kullanılışı, söz konusu*

edilen tehdidin ortadan kaldırılması "gereken tüm önlemlerin alınacağını" ima eder."(Kaliber, 2005: 37).

Kopenhag Okulu'na göre güvenlik, söylem yoluyla ortaya atılan bir kavram ya da durumdur. Dolayısıyla bir konunun güvenlik sorunu haline gelebilmesi için onun güvenlik sorunu olarak nitelendirilmesi gerekmektedir (Baysal ve Lüleci, 2015: 71). Güvenlikleştirme, siyasallaşmanın en tepe noktası olarak görülmektedir (Buzan, 1997: 14). Aktaş (2011: 14)'a göre güvenlikleştirme güç kullanılmasını meşrulaştırmayı amaçlayan bir durumdur. Güvenlikleştirilen konular rutin siyasetin dışına çıkarak panik siyaseti içerisine dahil edilmektedir. Böylece güvenlikleştirilen konulara karşı farklı bir duruş sergilenmektedir. Öyle ki güvenlikleştirilen konulara yönelik savunma veya tehdit yoluna başvurulmakta ya da devlet merkezli farklı tedbirler alınmaktadır. Dolayısıyla devletler ulusal kimlik yaratma sürecinde aktörleri, kavramlar ya da konuları güvenlikleştirme bilmektedirler (Aktaş, 2011:14).

Kopenhag okulu temsilcilerinden Buzan ve Weaver (1998: 31)'e göre mevcut konjonktürde değişen uluslararası politik dinamikleri ve güvenlik rolünü geleneksel güvenlik yaklaşımı ile açıklamak mümkün değildir. Bunun yanında birçok yönetim ulusal güvenlik kavramını muhalefetin gücünü azaltmak ya da iç siyaseti daha sorunsuz şekilde yönetmek için kullanmaktadır. Güvenlikleştirme teorisin de askeri alanların dışına çıkılarak toplum güvenliğinin referans olarak sunulması, devlet unsurunun geri plana itildiğini ve toplumun referans nesnesi olarak devletin önüne geçtiği veya geçeceği düşündürmemelidir.

2.1.1. Güvenlikleştirmenin Gerçekleşme Süreci

Güvenlikleştirme sürecinde, "gerçek varoluşsal bir tehditin bulunduğundan değil fakat böyle bir tehdtmişcesine sunulduğundan bizathi bu eylemler bütünü içinde bir mesele, güvenlik meselesi haline gelir."(Kaliber, 2005:37). Güvenlikleştirme sürecinde, güvenlikleştirmenin nasıl gerçekleştiği ile ilgili bir durumdur. Güvenlikleştirme kuramına göre bir konunun güvenliği ilgilendiren bir husus olarak değerlendirilmesini sağlayacak olan siyasal alanın yorumu ve perspektifidir (Buzan vd., 1998: 36).

“PolitizeEdilmemiş ⟵ PolitizeEdilmiş ⟶ Güvenlikleştirilmiş”

(Baysal ve Lüleci, 2015: 75)

Şekil 2.1.: Güvenlikleştirme Süreci

Güvenlikleştirme, özneler arasında gerçekleşen bir süreçtir ve sosyal olarak inşa edilir. Bu noktada güvenlikleştirme eyleminin hedef grubu yani alımlayıcı (audience) kitlesi güvenlikleştirme eyleminin başarısını belirlemede temel unsurdur(Baysal ve Lüleci, 2015: 82).

Güvenlikleştirme, bir olayın veya durumun değerli olduğu kabul edilen veya bir varlığın, konuya yönelik tehdit olarak algılanması ve bu algılamanın normal siyasal sürecin dışına taşınarak istisnai tedbirler ile betimlenmesi sürecidir (Tüysüzoğu, 2003:99). Güvenlikleştirme eyleminde halihazırdaki bir konuyu söz-edim (Speech act) yoluyla tehditmişcesine inşaa eder ve böylece bu konuya diğer konulara kıyasla öncelik verilir. Bu konunun çözülmemesi durumunda diğer konuların herhangi bir önemi olduğuna yönelik algı oluşturur. Böylelikle güvenlişletişici aktör, bu konuyu olağanüstü araçları dahil ederek veya olağanüstü tedbirler alarak güvenleştirme yoluna girer (Buzan vd., 1998: 23-24).

Güvenlikleştirme sürecinde halihazırdaki bir konu tehdit olarak görülür ve böylece bu konuya diğer konulara kıyasla öncelik verilir. Bir konunun güvenlik tehdidi olarak gösterilebilmesi için söz konusu tehdide yönelik önlem almaya yetkilendirilmiş aktörler tarafından o konunun rutin siyasal süreçlerin dışında acil ve meşru önlemler alınmasını öngören bir sorun olarak adlandırılması gerekmektedir(Buzan vd., 1998: 24).

O'Reilly (2008: 69)’a göre güvenlikleştirmeyi gerçekleştiren aktör bunun bilincinde olarak olağanüstü önlemler uygulamayı istediği konuları bir güvenlik sorunu olarak nitelendirir. Güvenlik kavramını kullanan güvenlikleştirici aktör böylece konunun acil olduğunu belirtir ve Güvenlik tehdidi olarak sunulan bu konunun çözülmesi için gereken bütün önlemlere başvurmayı talep eder.

Son olarak güvenlikleştirme sürecindeki aktörlerin kurumsal kimliklerinin olması güvenlikleştirme sürecinin başarısı açısından son derece önemlidir. Çünkü kurumsal yaklaşım ve kurumsal duruş güvenilirlik açısından önemli unsurlardır. Bunun yanında somut ve çerçevesi belirli olan güvenlik tehditlerinin güvenlikleştirilmesi her zaman daha kolaydır. Fakat unutulmamalıdır ki bu koşulların gereklerinin yerine getirilmesi güvenlikleştirme sürecinin amacına ulaşacağı ve başarılı olacağı anlamına gelmemektedir. Çünkü güvenlikleştirme sürecinde, güvenlikleştiricinin güvenilirliği en temel husustur. Güvenlikleştirici aktörün güvenilirlik konusunda zafiyet göstermesi güvenlik tedbirlerinin zorunluluğunu gerektiren en somut konularda dahi güvenlikleştirmenin başarısız olma ihtimalini oluşturabilir (Doğru, 2018: 21).

2.1.2. Güvenlikleştirme Yaklaşımının Bileşenleri

Yukarıda ifade edildiği gibi güvenlikleştirme kuramı güvenlik konusunda kapsayıcı bir çerçeve oluşturmayı amaçlamaktadır. Bununla birlikte Kopenhag Okulu açısından varoluşsal tehditlerin, güvenlikleştirme sürecinde alımlayıcı kitle ve aktörler tarafından nasıl değerlendirildiği önemlidir. Çünkü güvenlikleştirme sürecini başlatan aktör, diğer siyasal ve toplumsal aktörlerin güvenlikleştirme süreçlerine verecekleri olumlu/olumsuz tepkilerin oluşmasına neden olacaktır. Güvenlikleştirme süreci, belirli bir politik topluluk içerisindeki meşru görülebilir fakat, söz konusu politik topluluğun dışında kalanlar açısından ise güvenlikleştirme abartılı olarak algılanabilir. Bunun aksine dışarıdan bakanlar, bir politik topluluğun gerçek bir tehdidi daha az riskli algıladığını ve kendisini bu noktada tehlikeye soktuğunu düşünebilir. Bu noktada güvenlikleştirme sürecinin dinamiklerinin ve işleyişinin kavranması önem kazanmaktadır. Çünkü hangi şartta ve konuda kimin güvenliği yapacağı bilinir ise aktörler arasındaki etkileşimi yönetmek ve böylelikle güvenlik ikilemini engellemek mümkün olmaktadır (Buzan vd., 1998: 28).

Güvenlikleştirme öznelerarası bir süreçtir ve sosyal olarak inşa edilmektedir. Güvenlikleştirmenin bu niteliği yalıtılmış ve öznel bir mantık taşımamakla birlikte sosyal bir nitelik taşımaktadır. Bireyler ya da gruplar açısından güvenliğin konuşulması başarıyı garanti etmediği gibi başarılı bir güvenlikleştirme sürecine güvenlikleştirici aktör tarafından da karar

verilmemektedir (Doğan, 2019: 38). Fakat alımlayıcı kitlenin güvenlik söylemini kabul etmesi önemlidir. Dolayısıyla güvenlikleştirme, "*güvenlikleştirici aktör* ile *alımlayıcı kitlearasında söz edimi yoluyla gerçekleşen bir ilişkidir*" (Miş, 2011: 355).

Sonuç olarak güvenlikleştirme yaklaşımının bileşenlerinin daha iyi şekilde anlaşılabilmesi için söz edimi, güvenlikleştirici aktör ve alımlayıcı kitlegibi kavrmların açıklanması faydalı olacaktır.

Güvenlikleştirici aktör (securitising actor), Referans nesnesine (referant object) yönelik varoluşsal bir tehdidi, söz edim yoluyla (speech act), alımlayıcı kitleye (audience) tanımlayan seçkin kişilerdir. Güvenlikleştirici aktörler, varoluşsal tehdidin, referans nesnesine tehlike yarattığı algısını yaratır ve alımlayıcı kitlenin rızasını alarak bir güvenlikleştirme süreci başlatırlar (WAEVER, 1996). Siyasi liderler, hükümet, bürokrasi, baskı grupları ve lobiler güvenlikleştirici aktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Buradaki temel husus, güvenlikleştirme sürecinde güvenlik söylemini dile getiren aktörlerin hedef kitlenin iknası üzerinde etkili olmasıdır (Balzacq, 2005: 187).

Alımlayıcı kitle, güvenlikleştirme sürecinde güvenlikleştirmenin başarılı olabilmesi için ikna edilmesi gereken kişilerdir (Wæver, 2003: 11).Bu tanımlamadan hareketle demokratik toplumlarda ulusal güvenlik ile ilgili bir durumun yansımasında alımlayıcı kitle her ne kadar genellikle "halk" olarak görülse de alımlayıcı kitle siyasal sisteme ve konuya göre farklılaşmaktadır. Görüldüğü gibi alımlayıcı kitle amaca göre farklılık gösterse de güvenlikleştirme sürecinin başarısında son derece kilit pozisyondadır ve güvenlik tehdidine karşı alınacak önlemler konusunda ikna edilmesi gerekmektedir(Doğan, 2019: 43).

Söz edimi,güvenlikleştirme kuramında güvenlik bir konuşma eylemi veya başka bir ifade ile söz edimi olarak değerlendirilmektedir (Doğan, 2019: 39). Söz edimi, siyasal bir toplulukta bir öznenin varlığına dönük tehdit olarak algılanan ve bu tehdide yönelik olağanüstü ve acil önlemlerin alınması çağrısında bulunmayı sağlayan öznelerarası bir eylemdir(Buzan ve Weaver,2003: 491).

2.1.3. Güvenlikleştirme Yaklaşımında Güvenlik Tehditleri

Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirme kuramı ile güvenlik çalışmalarına getirmiş olduğu en temel katkılardan biri de insan topluluklarının güvenliğini etkileyen beş temel sektörü güvenlikleştirme kuramına uyarlamasıdır. Okulun bu kuramda öne çıkarmış olduğu husus askeri tehditlerin toplumlar açısından tek güvenliksizlik tehdidi olmadığıdır. Buna göre diğer güvensizlikler de birer tehdit kaynağı olarak hem kendi başlarına hem de askeri sektöre dahil edilerek bir güvensizlik kaynağı oluşturmaktadır (Miş, 2011: 347).

Güvenlikleştirmeyi sektör bazında ele almanın bir başka katkısı da sektörler arasındaki özel ilişkilerin tanımlanarak birbirleriyle olan etkileşimlerinin ortaya konabilmesidir. Güvenlikleştirme teorisi askeri, siyasi, toplumsal, çevresel ve ekonomik güvenlik olmak üzere beş temel güvenlik alanını kapsamaktadır (Yesevi, 2017: 136).Güvenlik sektörleri ve ilişkide oldukları alanlar tablo 1'de gösterilmektedir. Güvenlikleştirme sektörleri ve ilişkide oldukları alanlara yönelik detaylar aşağıda yer almaktadır.

Tablo 2.1: Güvenlik Sektörleri ve İlişkide Olduğu Alanlar

Güvenlik sektörü	**İlgili olduğu alan**
Askeri	Kuvvet temeline dayanan baskı ilişkisi
Siyasi	Otorite, yönetim statüsü, tanınma
Toplumsal	Kimlik ilişkileri
Ekonomik ve çevresel	Üretim, ticaret ve finansa ilişkin ilişkiler ile dünyadaki çevre konuları

Kaynak: (Baysal ve Lüleci, 2015: 72)

2.2. KOPENHAG OKULU GÜVENLİK SEKTÖRLERİ

2.2.1. Askeri Güvenlikleştirme

Devlet merkezli uluslararası ilişkiler açısından askeri güvenlik, güç ile doğru orantılı şekilde değerlendirilmektedir. Devletlerin mevcut gücü ise askeri kapasiteleri ile ölçülmektedir. Bu kapasite ülkelerin birbirleriyle ilişkilerinde de temel faktördür. Dönüşen ve değişen güvenlik anlayışı ile birlikte geliştirilen yeni güvenlik yaklaşımları yeni güvenlik alanlarının oluşmasına yol açsa da askeri güvenlik alanı devletlerin hala en temel güvenlik alanıdır (Özdemir, 2019: 48). Askeri güvenlikleştirme, devletlerin savunma ve saldırı kapasiteleri ile birbirlerinin niyetleri hakkındaki algılarının karşılıklı etkileşimi ile ilgilenmektedir. Bu açıdan askeri güvenlikleştirmede temel aktör ve referans nesnesi devlettir (Baysal ve Lüleci, 2015: 72).

Tarihsel açıdan bakıldığında devletler arası ilişkilerin temel referans nesnesini güç mücadeleleri oluşturmuş ve bu mücadeleler iki büyük Dünya savaşını hazırlamıştır. Buzan (2015: 108)'a göre Batılı devletler sahip oldukları ulus devlet anlayışıyla bu güç mücadelelerine askeri anlamda güç olarak kabul etmiş ve sürekli askeri potansiyellerini artırma yolunda çalışmıştır. Bu durum batı ülkelerinin birbirlerine karşı askeri güç tehdidi oluşturmalarına yol açmıştır. Askeri tehditler ülkelerin diğer sektörlerde yüzyıllar boyu yaptıkları birikimleri yok etme potansiyeline sahiptir. Bu nedenle askeri güvenlik ulus güvenliği açısından en çok önemsenen alan olmuştur. Devletlerin dört temel askeri güvenlikleştirme politikası geliştirdiği ifade edilmektedir. bunlar (Buzan. 2008: 107-123):

Devlet Devlete Karşı: Devletler arasında yaşanan klasik savaşlar bunu örnek olarak gösterilebilir. Modern dünyada Bu politikanın daha azaldığı söylense de Amerika Birleşik Devletleri'nin Irak müdahalesini ve Rusya'nın Ukrayna ve Gürcistan müdahalelerini bu kapsamda değerlendirmek mümkündür.

Devlet Sivil Olmayan Topluma Karşı: Devletlerin çizdiklere hukuki çerçeve ile organize suç örgütlerine, teröristlere ve vatandaşlara güç kullanmaya çalışan unsurlara karşı meşru şiddet kullanarak vatandaşlarını korumaktadır. Bu durum modern dünyada daha sık karşılaşılan bir durumdur.

Devlet Sivil Topluma Karşı: Yakın dönemde sıkça rastlanılan bir durumdur. Özellikle demokratik olmayan ülkelerde iktidarların asker ve polis gibi güvenlik kuvvetleri ile devletin imkanlarının kendi çıkarlarını sağlamak adına kullanmaları. Bu durum Arap baharında Suriye ve Libya'da görülmektedir.

Sivil Olmayan Toplum Sivil Topluma Karşı: Devlet varlığının zayıfladığı yada sona ermesi nedeniyle yaşanan durumdur. Devlet, siyasi otoritesini kaybetmesinden dolayı, sivil toplum ile sivil olmayan toplum arasında bir çatışma süreci doğar. Bu süreçte itibariyle, devlet-dışı silahlı aktörün/aktörlerin, devletin meşruluğunu kaybetmiş topraklar üzerinde denetim oluşturması ve devlet kurma iddialarında bulunurlar. Bu durum sivil toplum açısından bakıldığında, işgal edilen topraklar üzerinde, insanı sorunlar ve insan haklarıyla mücadeleyi sekteye uğratacağı tehlikesiyle karşı karşıya kalırken, sivil olmayan toplum açısından ise kendi yasa dışı faaliyetleri için bir alan oluşturmaya yönelik bir eylem olduğu görülmektedir. Buna örnek olarak Suriye oluşan iç savaşı nedeniyle, Suriye devleti meşruiyetini ve otoritesini çok büyük oranda kaybetmiştir. Bölgede oluşan güç boşluğu nedeniyle IŞİD, bölgenin belli bir bölümünü denetim altına almış (Irak devleti'nin belli bir bölümünü kontrol altında almaktadır) ve kendi devletlerini kurduklarını idda etmiştir. Bu durumla beraberinde hem uluslararası sistem açısından hemde sivil toplum açısından tehdit olarak algılanmıştır.

2.2.2. Toplumsal Güvenlikleştirme

Toplumsal güvenlikleştirmenin ilgi alanı genellikle kolektif kimlik konularıdır. Toplumsal güvenlikleştirmenin referans nesnesi ise geniş grupların taşımış olduğu sadakat ve aidiyet hissi sonucunda oluşan "biz" algısının tehdit edilmesi ile ilgili ortak kanaatidir (Buzan vd., 1998: 123). Bir başka güvenlikleştirme sektörü olan toplumsal güvenlikleştirmede toplumsal güvenlik siyasal güvenlikten farklı düşünülmektedir Bu ayrım ise şu şekilde yapılmaktadır: Siyasal güvenlikten kastedilen devletlerin örgütsel anlamda istikrarları, hükümet sistemleri ile devletlere ve hükümetlere meşruiyet katan ideolojilerdir. Toplumsal güvenlikte ise bir kimliğin algıladığı bir tehdide karşı savunulması veya daha farklı bir ifadeyle bir topluluğun kendi kimliğine yönelik algıladığı bir tehdidi savunması olarak ifade edilmektedir (Weaver 2008: 151-178).

Bir devleti oluşturan dini, etnik ya da cinsiyet temelli toplulukların ki bunlar daha da çoğaltılabilir farklı kimlikleri bulunmaktadır. Bu topluluklar kendi kimliklerine dönük bir saldırı algıladıklarında kimliklerin korumaya çalışmaktadır. Bu durum toplulukların o saldırıyı güvenlikleştirmesi anlamına gelmektedir. Bu tehdidin bir ulusa yapıldığı durumda ise devlet bu tehdidi siyasi ya da askeri yollar ile güvenlikleştirmektedir (Özdemir, 2019: 53). Bir topluluğun herhangi bir gelişmeyi kendi varlığına dönük bir tehdit olarak algılaması durumunda toplumsal güvensizlik oluşmakta ve devletten bağımsız olarak kimlik tabanlı bir güvenlikleştirme süreci gerçekleşmektedir. Bu topluluğun devlet güvenliğinden ayrı şekilde bir güvenlikleştirme ile karşı karşıya kalmasına neden olan hususlar ise dinsel ve etnik farklılıklarıdır (Waever, 2008:155).

Kurt'a göre *"Toplumsal güvenlik gündemi, farklı dönemlerde ve bölgelerde farklı aktörler tarafından belirlenmektedir."*(KURT, 2015). Toplumsal güvenlikleştirmede temel faktör kimliktir. Buna göre herhangi bir topluluğun bir gelişmeyi kendi varlığına dönük bir tehdit olarak algılaması o topluluğun toplumsal güvensizlik yaşaması anlamına gelmektedir. En yaygın toplumsal güvenlik tehdidi konuları ise aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Buzan, vd. 1998: 120):

I. Göç,
II. Yatay rekabet,
III. Dikey rekabet,
IV. Doğal felaket, açlık, savaş ve veba gibi durumlar.

Sonuç itibari ile tehdit kaynağının ulus devlet, toplumsal cinsiyet, küreselleşme ile birlikte oluşan evrensel kültür ya da din kaynaklı olması sonucunda toplumlar bu tehdit kaynaklarını kendi varlıklarını ve değerlerini devam ettirmek için güvenlikleştirmektedirler.

2.2.3. Siyasal Güvenlikleştirme

Siyasal güvenlikleştirme sektörünün temel dayanak noktaları ideoloji ve egemenliktir (Yesevi, 2017: 137). Bu alan siyasal anlamda gelebilecek olan tehditlerin güvenlikleştirilmesini kapsamaktadır. Siyasal tehditler devletlerin örgütsel anlamda istikrarını hedef almaktadır. Bu noktada siyasi tehditler devletleri askeri saldırılardan önce zayıflatarak ideolojisini değiştirmeyi hedefler (Buzan. 2015: 109). Özdemir (2019: 59)'a göre siyasal tehditler ideolojiler, gelenekler ve fikirler arasında yaşanan keskin farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Tarihsel süreç içerisinde siyasi tehditler sürekli varlığını devam ettirirken bu tehditlerin bazıları ülke içinden ve ayrılıkçı özelliklerde olmaktadır. Kimi tehditler ise başka devletlerce desteklenmektedir. İnsan hakları, toplumun ya da bireyin yaşam tarzına etki eden nedenler, siyasi güvenlik bağlamında incelenebilir. Siyasi güvenliğin birçok güvenlik alanını kapsadığı için varoluşsal bir tehdidin inşa edilme süreci, öncelikli olarak siyasi olarak belirlenir. Örneğin, toplumsal, ekonomik veya asker sektörlerini incelediğimizde alt tabanında siyasi bir inşa süreci olduğu görebiliriz. (Hickel,2006, 142-143)

Siyasal tehditler iki devletin örgütlenme ilkelerinin birlikleri ile çatıştığı ya da bu devletlerin birbirlerinin varlıklarını görmezden gelemez oldukları durumlarda ortaya çıkmaktadır. İster dini ister ideolojik olsun tüm tehditler devletlerin sistemlerinin çöküşüne yol açabilmektedir. İran'da yaşanan İslam devrimi ya da Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin yıkılması buna örnek olarak gösterilebilir. Ayrıca Pakistan ve Hindistan arasında yaşananları da buna örnek olarak göstermek mümkündür. Laik değerlerin egemen olduğu Hindistan ile İslami değerlerin egemen olduğu Pakistan'da ki gibi iki farklı yönetimde, Hindistan'da ki Müslüman nüfusun varlığı, Hindistan siyasi sistemi adına bir tehdit oluştururken, Pakistan açısından ise laik bir sistemin varlığı tehdit olarak algılanabilir. Bu tehdit algısından dolayı Hindistanda ve Pakistan'da müslümanlara yönelik güvenlikleştirmeye gidilmektedir(Buzan, 2015: 110).

Güvenlikleştirme, söz-edim (speech act) yoluyla gerçekleştirilen bir eylemdir. Bu yüzden diğer sektörlerde olduğu gibi siyasi güvenlikleştirme de söz edim yoluyla inşa edilir. Fakat siyasi seçkinler güvenlikleştirme meseleleriyle yakından ilişkili olduğundan dolayı varoluşsal bir

tehditi güvenlik meselesi haline getirebilecekleri gibi güvenlik dışılaştırılak (de-securitization) konuyu siyasal alana taşıyabilirler.

2.2.4. Ekonomik Güvenlikleştirme

Ekonomik güvenlikleştirme kavramı, diğer güvenlik sektörleriyle iç içe geçmiş, içerik bakımından zengin bir kavram olarak görülse aslında kavranması zor ve bulanık bir kavramdır. Bundan dolayı, referans alabileceği varoluşsal tehditler tam olarak belirlenmemiştir (Mesjasz, 2008: 125-150). Mesjasz (2008: 125-150)'e göre ekonomik güvenlik, insan eyleminde ve insan eylemlerinin yer aldığı bağlamlarda oluşan tehdit durumlarını kapsamaktadır. Buzan(2015:114-115) ise ekonomi ile askeri güç arasındaki ilişkiye dikkat çekerek güçlü askeri varlığın dışa bağımlı olmayan askeri malzeme varlığı ve bunların tedarik edilebilmesinin önemine vurgu yapmaktadır. Bunun yanında ekonomik güç ile devlet gücü arasında paralel bir ilişkinin bulunduğunu söyleyerek bu iki durumun tehdit sürecinde dönüşebileceklerini belirtmektedir.

Ülkelerin ekonomik anlamda geliştirmiş oldukları politikalar birbirlerine yönelik bir tehdit unsuru olma potansiyeline sahiptir. Bu potansiyel ülkelerin bazı ekonomik alanlarda güvenlikleştirme politikalarını uygulamalarına yol açmaktadır. Ülkeler bunun ambargo, gümrük vergilerini artırma ya da diplomatik sorunlar yaşatma gibi farklı politika araçları ile yapmaktadırlar.

2.2.5. Çevresel Güvenlikleştirme

Çevresel güvenlikleştirme sektörü insan aktiviteleri ile biyosfer arasında kurulan ilişkiye odaklanmaktadır. Bu sektör en genel haliyle çevrenin kendisini referans nesnesi olarak almaktadır (Miş, 2011: 73). Çevre sektörünün en çarpıcı özelliklerinden biri, iki farklı gündemin varlığıdır: bilimsel bir gündem ve bir politik gündem. Birbirleriyle örtüşmelerine ve kısmen şekillendirmelerine rağmen, bilimsel gündem tipik olarak (esas olarak doğal) bilimlere ve sivil olmayan zihinsel aktiviteye gömülüdür. Siyasetin çekirdeğinin dışında, özellikle bilim adamları ve araştırma kurumları tarafından inşa edilmiş olup, mevcut medeniyetlerin evrimini zaten veya potansiyel olarak engelleyen çevresel sorunların bir listesini sunmaktadır. Siyasi gündem esasen hükümet ve hükümetler arasıdır. Çevresel kaygılarla nasıl başa çıkılacağını ele alan kamu karar

alma süreci ve kamu politikalarından oluşur. Bu nedenle, politik gündem (özel güvenlikleştirme ve güvensizleştirici hamlelerin aksine) genel siyasallaşma ve güvenlikleştirme derecesini yansıtmaktadır. İki gündem medyada ve kamusal tartışmalarda örtüşüyor. Nihayetinde, bilimsel gündem güvenlikleştirme hareketlerinin temelini oluştururken, politik gündem yaklaşık üç alandan oluşur:

I. Bilimsel gündemle ilgili konularda devlet ve kamu bilinci (bilimsel gündemin politika yapıcılar, seçmenleri ve aracıları tarafından ne kadar tanındığı – basın
II. Bu konularla ilgili siyasi sorumluluğun kabulü; ve
III. Ortaya çıkan siyasi yönetim soruları: uluslararası iş birliği ve kurumsallaşma sorunları, özellikle rejim oluşumu, tek taraflı ulusal girişimlerin etkinliği, maliyet ve faydaların dağılımı, serbest binici ikilemleri, icra sorunları vb (BUZAN, 1998 :72).

Çevre güvenliği tartışması, anti nükleer silah lobisi, medeniyetlerin kaybolmasından dolayı endişe duymaktadır. Olası bir nükleer savaş sonrası sinemalardaki babarlığa geçişe gibi benzer bir kaygı uyandırmaktadır. Ancak tartışmalar bu "Kuzey orta sınıf Hollywood" perspektifinin ötesine geçiyor. Referans nesnesi, "kuzey elit, orta sınıf veya amazon hint" olsun, elde edilen her uygarlık seviyesi için geçerlidir. Her durumda endişe, ulaşılan medeniyet düzeyini korumak için (veya daha da geliştirilmesi) hayati önem taşıyan ekosistemlerin sürdürülebilir olup olmadığıdır. Örtük olarak, bu endişe, her ne kadar hepsi olmasa da, çevresel tartışmaların arkasındaki daha derin güdüyü oluşturmaktadır. Söz konusu olan, çevresel felaketlerden arındırılmış bir kalkınma perspektifi de dahil olmak üzere, ulaşılan medeniyet seviyelerinin korunmasıdır. Kısacası, çevre güvenliği “yerel ve gezegensel biyosferin, diğer tüm insan işletmelerinin bağlı olduğu temel destek sistemi olarak sürdürülmesi ile ilgilidir”. (Buzan 1991: 19-20).

Sonuç olarak Kopenhag Okulunun güvenlik yaklaşımına temel oluşturan Güvenlikleştirme Teorisi günümüzde toplumsal, siyasal, ekonomik, çevresel ve askeri birçok alandaki sorunların

açıklanması sürecine model teşkil etmektedir.Bu sektörler birbirlerinden bağımsız olarak değerlendirilmemeli ve sektörlerin içsel olarak birbirleriyle ilişkili ve birbirlerini etkileyen süreçler olduğu unutulmamalıdır.

3. GÖÇ KAVRAMI, ZORUNLU GÖÇ VE SURİYE GÖÇÜ

Bu bölümde göç kavramı incelenecektir. Göç kavramı incelenirken, göç türlerine, insanların göç etmesinin nedenleri cevap aranmaktadır. Bu kavrama bağlı kalarak uluslararası alanda devletlerin göçün değişen algısı, göçün olumlu ve olumsuz yanları ve göçün güvenlikleştirilmesi üzerinde durulacaktır. Son olarak Suriye'den Türkiye'ye gelen zorunlu göçün nedenleri, Türkiye'nin Suriyeli göçmenlere yönelik politikaları, göçmenlerin şehirlere dağılımları yer verilmektedir.

3.1 GÖÇ KAVRAMI

Göç kavramı, TDK tanımına göre "Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle insanların veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret." anlamına gelmektedir (Türk Dil Kurumu (TDK), 2020). Göç, TDK'nın da belirttiği gibi insanların, belirli insan topluluklarının, siyasi, ekonomik veya siyasi sebeplerinden dolayı yaşadığı şehirden veya ülkeden ayrılıp daha güvenli bir bölgeye gitme eylemedir. Göç sözcüğü, ilk kez "Migration" sözcüğü ile kullanılmıştır. "Migration" sözcüğü Latin dilindeki "migrare" sözcüğünden oluşturulmuştur (Eyüboğlu, 1991: 286).

"Göçebe" sözcüğü ise çok eski tarihe kadar uzanmaktadır. Tarihte, Türkler sürekli farklı bölgelere gittikleri için, çadır evlerde yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Göçebeler, çadırlarını kurdukları alanda "oba" adı vermişlerdir. "Göç ve Oba" sözcüğünün birleşmesinden "göçebe" kelimesi meydana gelmiştir. Bu sebeple de sürekli göçebe yaşayan Türkler halk içerisinde göçebe kelimesiyle ifade edilmiştir. Şimdilerde göç kavramının anlamını sadece bir özelliğe göre oluşturmak doğru olmaz. Bu nedenle göç olgusu, ekonomi, toplum bilimi, toplumsal yapısı, coğrafya, tarih ve uluslararası gibi alanlarda çoğu disiplinin çalışma konusunu meydana gelmiştir. (Yavuz, 2013: 625). Ancak göç ile alakalı kullanılmış olan tanımlar irdelendikçe, birbirinden farklı görüşlerin var olduğu görülmektedir. Mesela; göç ve göçmenlerle ilgili çalışmalar yapan uluslararası birlik ve kurumların tanımları birbiriyle ilişkili olsa bile, değişik konuları da ele almışlardır. "Uluslararası Göç Örgütü" (International Organization for Migration – IOM), tarafından "göç" sözcüğü bu biçimde tanımlanmıştır; "bir insanın veya bir topluluğun uluslararası bir sınırı geçmesi veya kendi bulundukları devlet içerisinde oluşturdukları yer

değişikliği durumdur". Göç, gerçekleştiği zamana veya sahip olduğu sosyo-kültürel yapının nedenlerine bakılmaksızın her türden insan topluluğunun oluşturduğu nüfus hareketidir. Göçmenler ya da mülteciler yaşadıkları ekonomik, siyasi, coğrafi olarak yaşadıkları yada maruz kaldıkları olumsuz nedenlerden dolayı yaşadıkları yerden uzaklaşmış ya da uzaklaştırılmış kişilerdir. "Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği" ise göçün, göçmenler tarafından, bütün bir hayatı farklılaştıran bir durum olarak açıklamaktadır (Bade, 2004: 29).

"Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütünün" (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization – UNESCO) göç için yaptığı tanımda ise göçün "ülkeler arasındaki dil, kültür, etnisite ve ait olduğu ulusla ilgili geleneksel çizgilerin açılmasına sebep olan önemli bir etken olarak göstermektedir. Hatta göç alan bölgelerdeki yerli halkların, gelen göçler nedeniyle kültürel yaşamları ve sosyolojik yapıları değişime uğradığını belirtmektedir. Göç olayı, yer ya da bölge değişikliği olarak düşünülmemelidir. Göç meselesi, göçmenler veya mülteciler açısından çoğunlukla hayat boyu devam edecek olan ve yaşayış tarzlarını, yaşam biçimlerini her açıdan değiştireceği bir durumdur. Bahsi geçen kuruluşların göç ile alakalı açıklamalarını değerlendirdiğimizde ise tüm kuruluşların, göç meselesiyle ile ilgili ortak özelliklerinin "göç hareketlilikleri" olduğu gözlemlenmiştir. Fakat bu kuruluşlar göçün oluşturduğu etkileri farklı açılardan ele aldığı görmekteyiz. Örneğin; IOM (Uluslararası Göç Örgütü), diğer kuruluşlardan farklı olarak nüfusun sahip olduğu hareketliliği ve göçmen tiplerini konu almaktadır. UNHCR (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği) ise açıklamasında, göçü çözüm odaklı olarak düşünülebileceğini belirtmiştir. UNESCO ise göç meselesini tanımlasın da diğer kuruluşlardan farklı olarak "göç edilen devletlerdeki yerli halka odaklanarak, yerli halkın, yaşadığı bölgeye göç almasından dolayı ekonomik, kültürel (Ortaylı, 2005) nedenlerden kaynaklı olarak yaşamlarında zorluklar meydana geldiğini belirtmiştir (Yavuz, 2013: 628). Fakat Ortaylı "göç meselesini" daha farklı ele alarak "Göç olayının insan doğasının değişmez bir yapısı olduğuna ve bunun geçmişten var olduğu gibi gelecek dönemlerde süreceğine değinmiş ve aynı zamanda, göçün yaşanmadığı coğrafyalarda tarihin sonuna yaklaştığını" söylemiştir (Ortaylı, 2005).

3.1.1 Göç Türleri

3.1.1.1. Oluşum nedenine göre

Gönüllü Göç

Gönüllü göçün en önemli özelliği, göç eden insanların herhangi bir baskı veya zorlama altında olmadan bu eylemi kendi isteği doğrultusunda gerçekleştirmesidir. İnsanlar, yaşam kalitesinin arttırılması, yeni bölgelere gitmek, değişik kültürleri görmek isteği gibi birçok nedenden dolayı kişi, kendi isteğiyle göç etmesine *gönüllü göç* denir (YILMAZ, 2020).

İnsanlar, yaşadıkları bölgeden kaynaklı veya ülke sınırları içerisindeki "itici" nedenler dolayı, kendilerine daha cazip gelen "çekici" bölgelere veya devletlere göç etme ihtiyacı duymaktadır. Örneğin; yüksek maaş, çalışma koşullarının var olması, demokratik hak ve hürriyetlerin var olması gibi etkenler "çekici" özelliklerdir. Düşük maaş, yeterli olmayan çalışma durumu, kaliteli olmayan kamu hizmetleri, insanların kötü yaşam koşulları, siyasi ve toplumsal baskı, şiddet, işsizlik gibi özellikler "itici" etkenlerdir (PETERSEN, 2017). Tüm bu "itici" ve "çekici" etkenler göz önünde bulundurulduğunda insanlar, pozitif değerler bakımından "çekici" ülkelere göç etmektedir.

Gönüllü göçler, serbest göç olarak da adlandırılmaktadır. Serbest göç veya gönüllü göç olarak tanımlanan göç hareketi, insanların isteklerine bağlı olarak gerçekleşmekte ve hedef ülke ile yapılan anlaşmalara veya ülkelerin göçü kabul durumuna göre neticelenmektedir (Castle, 2020). Farklı bir söyleyişle, göç başvuruları kişisel olarak değerlendirilir. İşlemler çoğunlukla dışa göç verecek olan devletlerden alınan yazılı kararlarla, göçü onaylayacak olan devletleri temsil eden kişiler tarafından yapılan "serbest göç vizesi" müracaatı ile oluşur. Müracaatın incelenmesi sonucunda "serbest göçmen vizesi" alınır veya reddedilir (Naz, 2015: 7).

Zorunlu Göç

Açlık, ekonomik zorluk, savaşlar, siyasi otoritenin baskısı, doğal afetler veya salgın hastalıklar gibi olumsuz nedenlerden kaynaklı olarak, insanların bulundukları yerden başka bir bölgeye mecburi olarak gitme/terketme durumuna "zorunlu göç" denir. İnsanlar, yaşadıkları bölgeden

bir başka bölgeye göç etmesindeki temel nedeni, göç ettiği "hedef ülke"nin koşulları bulunduğu bölgenin koşullarından daha iyi koşullara sahip olmasından kaynaklıdır. (Somuncu, 2006: 58). Özellikle 20 yy. da ağırlıklı olarak savaşların, krizlerin ve doğal afetlerden kaynaklı olarak, zorunlu göçlerde artışın meydana geldiği gözlemlenmektedir. Bu nedenle son dönemlerde araştırmacılar zorunlu göç meselesini daha derinlemesine araştırmaya başlamışlardır (Şirin-Öner, 2018). Ayrıca siyasi baskı rejimleri, susuzluk, töre baskısı veya kan davalarında zorunlu göçün nedenleri arasında sayılmaktadır. (Özgen, 2012)

3.1.1.2. Süresine göre göçler

Geçici Göç

Geçici göç çoğunlukla ticaret, turizm, eğitim ve staj gibi kısıtlı zaman aralığında gerçekleştirilen göçtür. Bölgesel ve uluslararası göç durumlarında, göçün kalıcı veya geçişi olacağını göçmenin kendisi belirlemektedir. Göçmenin kendi bölgesinde yaşadığı olumsuz koşullardan dolayı ayrılma nedenine "itici etkenler", gidilen hedef bölgenin olumlu koşulları ise "çekici etken" olarak tanımlanmaktır. Göçmenlerin, göç ettiği bölgelere ne amaçla geldiğini birçok ülke tarafından takip edilir ve bu konuya yönelik politikalar oluşturulur. Bilhassa bugün ulaşım, iletişim ve haber/bilgi alma alanında meydana gelen teknolojik gelişmeler insanların, diğer ülkeler ile ilgili daha çok bilgi alma olanağını artırmakta ve bu ülkelere ulaşımı kolaylaştırmaktadır (Tavas, 2015: 377).

Kalıcı Göç

Kalıcı göç kavramı, göç eden kişinin, belli bir bölgeyi hedefleyerek, o bölgede süresiz kalma haline denir. Ayrıca kalıcı göçlerde, göçmenler kendi isteği doğrultusunda yaptığı gibi, devler arasında yapılan anlaşmalarla da gerçekleşebilir. Örneğin 1960'lı yıllarda Almanya'nın iş gücüne ihtiyaç duyması ve Türkiye'nin de o dönemde genç ve işsiz nüfus fazla olmasından dolayı, Türkiye ile Almanya arasında imzalanan "31 Ekim 1961 İşgücü Anlaşması" ile Türkiye'den Almanya'ya ilk seferde yaklaşık 985.000 Türk işçi kalıcı olarak Almanya'ya yerleşmiştir (Yalçın, 2004). Bu durum çoğunlukla nüfusa yönelik eksikliği doldurma ya da mevcut nüfusu gençleştirme, ekonomiyi canlı hale getirme, kariyeri için iş bulma, kaliteli bir yaşam standardına ulaşma gibi sebeplerden kaynaklı gerçekleştirilebilir. (Yalçın, 2004: 15).

3.1.1.3. Mesafesine Göre

İç Göç

Devlet sınırları içerisinde yaşamını sürdüren insanların eğitim, coğrafi veya ekonomi gibi birçok durumdan kaynaklı olarak bir bölgeden farklı bölgeye göç etmesine "iç göç" denilmektedir. İç göçlerde göçmenin, göç ettiği bölgede bir yıldan fazla süre yaşaması esas alınmaktır. Birçok ülkede bölgesel olarak ekonomik gelişmiş düzeylerinde farklılıklar göstermektedir. Bundan dolayı göçmenler yaşam koşulları iyileştirmek koşulları daha iyi bölgelere göç etme ihtiyaç duyabilirler. Bu durum karşısında devletlerin nüfuslarında hiçbir değişim olmamaktadır. Çünkü göçmenler, köyden kente, kentten köye, bir kentten farklı bir kente ve kırsal bölgeden farklı bir kırsal göç ederler. Özellikle iş imkanlarının, eğitim olanaklarının, sanayileşmenin veya sağlık sektörü gibi alanlarda gelişmiş olan bölgelere göç daha yoğun yaşanmaktadır. Bu bağlamda "kırsal bölgelerden kentlere" olan göç türü en sık görülen iç göç türü olarak bilinmektedir. (Özyakışır, 2013: 8).

Dış Göç

Göçmenler, ekonomik koşulların iyileştirilmesi, siyasi baskılar kurtulmak, veya daha iyi bir eğitim alabilmek için kendi devlet sınırlarından ayrılıp bir başka devlet sınırları içerisine göç etmesi/sığınması durumuna "dış göç" denir. Dış göçler, kalıcı veya kısa süreli bir göç eylemi olabilir. Birleşmiş Milletlere dış göçü, uluslararası göç olarak da tanımlanmaktadır. Dış göçü incelediğimizde ise, Birleşmiş Milletler, göç eylemini meydana getiren özneleri şu şekilde sıralamaktadır;

I. Devamlı bir bölgeye yerleşenler
II. Belirli zaman aralığında sözleşmeli olarak çalışanlar
III. Belirli bir zaman aralığında çalışan personeller
IV. Yasa dışı çalışan kişiler
V. Sığınmacılar Mülteciler (1951 Cenevre Antlaşması'nda güven ortamı oluşturulmasına karar verilen topluluklar) (Berry, 2005).

Dış göç ile iç göçü karşılaştırdığımızda, iç göçte insan hareketliliğinin, ülke sınırları içerisinde gerçekleşmektedir. Örneğin ekonomik, siyasi veya coğrafi olarak olumsuzluk yaşayan bir kişi,

kendi koşullarını iyileştirmek için ülke içerisinde iş olanaklarının fazla olduğu herhangi bir şehre veya coğrafi koşullarının iyi olduğu bir bölgeye göç edebilir. Böylelikle, kişi hem kendi koşullarını iyileştirirken hemde bağlı olduğu ülkenin siyasi, ekonomik ve sosyal yapısıyla bağlılığı devam eder. Dış göçte ise, kişi genellikle siyasi, ekonomik veya coğrafi olumsuzluklardan dolayı yaşam koşullarını iyileştirme/değiştirmek için yaşadığı ülkeyi terk etmektedir. Bunun sonucu da ise, özellikle ülke nüfusu bağlamında değişiklikler meydana gelmektedir. Dış göçün yarattığı bir diğer olumsuzluk ise beyin göçüdür. Beyin göçü, belirli eğitim düzeyine ve yeteneğine sahip insanların, potansiyel bilgi ve yeteneklerini daha verimli kullanabilmeleri adına bir ülkeden başka bir ülkeye göç etmesine "*beyin göçü"* denir. Beyin göçünün en önemli olumsuz yanı, göç veren ülkelerin eğitimli ve nitelikli insan kaybetmesine neden olmaktadır. İnsanlar, yaşam koşullarını daha üst düzeylere getirme düşüncesi arzusu ile az gelişmiş ülkelerden çok gelişmiş ülkelere göç etmektedir, bu durum ise uluslararası göçün temelini yansıtmaktadır ve bundan kaynaklı olarak, göç veren ülkelerin ekonomisinde olumsuzlara neden olmaktadır. (Karasu, 2015: 22).

3.1.2. Uluslararası Göçün Nedenleri

İnsanlar, birçok olumlu veya olumsuz durumlardan dolayı yaşadığı bölge veya ülke sınırlarının dışına göç etmektedir. Yaşadığı bölgenin olumsuz ekonomik koşulları, siyasal baskılar veya coğrafi olumsuzluklar bunların en temel sebepleri arasında sayılabilir. Göç türleri içerisinde, insanlar sadece yaşamlarındaki zorluklardan dolayı göç etmeyebilirler, birçok insan belli bir neden bağlı kalmadan kendi istekleri doğrultusunda bulundukları bölgelerden başka bölgelere yerleşebilirler (Ravensteın, 1889). Göçmenler, yaşadıkları bölgeden bir başka bölgeye göç etmesinin nedenlerini inceleyen Lee, bu durumu "itme-çekme" teorisyle tanımlamıştır. Geliştirdiği "Bir Göç Teorisi (A Theory of Migration)" makalesinde Göçün itici ve çekici yönlerini ele alarak nedenleri ve sebepleri üzerinde durmuştur. Buna göre Lee, insanların "göç etme düşüncesine" sebebiyet veren dört etkinin nedenlerini belirtmiştir. Lee'ye göre bu etkenler şu şekildedir;

I. Çıkış yerine yönelik etkenler

II. Varış yerine ilişkin etkenler

III. Araya giren olumsuz durumlar

IV. Kişisel nedenler (Özcan, 2017; Çağlayan, 2006).

Lee'nin oluşturduğu kuramda çıkış ve varış bölgelerine yönelik olumlu (+), olumsuz (-) yada nötr (0) nedenlerin etkisi yer almaktadır. Yer alan bu durumlar arasından nötr nedenler, göç eden kişinin ayrıldığı ülkeden göç ettiği ülkeye itici ve çekici etkenlerin etkisi bulunmaktadır. (Aydemir ve Şahin, 2018). Göç eylemine neden olan "itici" etkenler; tarımsal üretimde toprak verimliliğinin istenilen düzeyde olmaması, çalıştığı bir bölgede gelir düzeyinin yeterli seviyede olmaması ve istihdam düzeyinin, eğitim olanaklarının yetersiz olması, ekonomik ve siyasi alanda yaşanan olumsuz durumlar, demografik büyüme, düşük yaşam standartları, ekonomik fırsat yoksunluğu, siyasi baskılar, güvenlik sorunu, savaşlar, katliamlar, yağmalar, tecavüzler, baskı ve ayrımcılık, tecritler, sürgünler, asimilasyonlar vb. gibi birçok neden örnek olarak yer verilmektedir. "Çekici" faktörlerin etkilerine baktığımızda ise; gelir düzeyinin yüksek olması, iş olanaklarının fazla olması, çalışma şartlarının rahat olması, ekonomik ve siyasi alanda refah seviyesinin yüksek olması ve toplumun üzerindeki yansımaları olumlu olması, eğitim olanaklarının ileri düzeyde olması gibi birçok neden örnek olarak gösterilebilir (Çelik, 2006).

3.1.3. Göçün Etkileri ve Sonuçları

Göçmenler ve mülteciler, özellikle kaçak ve yasa dışı yollarla göç etmesi nedeniyle birçok olumsuz durumla karşı karşıya kalmaktadır. Özellikle yasadışı yollarla göç eden insanların göç süreci esnasında insan kaçakçılarıyla kurduğu ilişkiler sonucunda dolandırıcılık, hedef ülke harici farklı bir ülke yönlendirmesi veya organ kaçakçılarının tarafından kaçırıp yaşamlarını tehlike altına girmektedir (UNICEF, 2007). Uluslararası Göç Örgütü'nün (IOM) istatistiklerine göre savaş olan ülkelerden ayrılıp Avrupa'ya göç etmek için Akdeniz'i geçmeye çalışan mültecilerin, 2019 yılında 1.293 kişi, 2018 senesinde 2.299, 2017 senesinde 2.776 ve 2016 senesinde ise 3.521 kişi hayatlarını kaybetmiştir. Belirlenen bu sayılar sadece tespit edilebilen

olaylardaki sayılardır (IOM, 2016-2020). Bu süre aralığının dışında da tespit edilemeyen olaylardaki yaşamlarını kaybeden göçmenler bu rakamlara dâhil değildir.

Göçün etkilerini derinlemesine incelediğimizde hem dışarıya göç veren ülkeler hem de göç alan ülkelerde önemli etkilere neden olmaktadır. Bahsi geçen bu etkiler ekonomik, sağlık, eğitim gibi birçok alanda kendisini göstermektedir. Göçmen ve mültecilerin kapsamlı iş gücünün ya da eğitim düzeyinin yüksek olması, göç ettikleri ülke için olumlu sonuçlar yaratabilmektedir. Özellikle gerçekleştirilen bilimsel incelemeler sonucundan göçmenler göç ettikleri bölgelerde ekonomik yönde olumlu etkiler yarattığı gözlemlenmiştir. Kısacası göçmen veya mültecilerin, göç ettikleri bölgelerde ekonomik sıkıntılara neden oldukları da gözlenmektedir. Kamu maliyeti üzerinde olumsuz etki yaratan göçmen ve mülteciler uzun vadede ise işgücü ve ekonomik yönden pozitif etkiler yaratabilmektedir (Karasu, 2017: 70-71).

Göç edilen ülkelerde işgücü kapasitesinin artması ve bu iş gücünde çalışacak insan sayısında gözlenen artış sonucunda istihdam olanaklarında olumsuz etkiler görülmektedir. Ancak yapılan inceleme ve araştırmalarda göç eylemi ile istihdam olanakları arasında ilişki bulunmamaktadır. Örneğin Türkiye'ye göç eden Suriyeli mültecilerin birçok bölgede daha az ücretle çalıştıkları ve bu bölgelerde istihdam olanaklarında olumsuz etki yarattıkları belirtilmiştir (Hagen- Zanker, 2008: 7). Fakat iş gücünün sağlanmasında zorluklar yaşandığı inşaat, ağır sanayi ve tarımsal alanlarda mültecilerin ve göçmenlerin ciddi bir katkı sağladığı ifade edilmektedir (Doğan, 2017: 312). Düzensiz göçler ile gelen göçmenlerin ise bölgelerde ekonomik ve sosyal yapıda negatif etkileri olduğu görüşmüştür. Örneğin Doğan (2017) tarafından gerçekleştirilen bir incelemede "düzensiz göç alan bölgelerde, mülteci ve göçmenlerin tarım ile tekstil sektöründe daha az ücretlerde ve daha zor çalışma şartlarında çalıştığı gözlemlenmiş bu nedenle bu bölgelerde istihdam olanaklarının azalmasına neden olduğu belirlenmiştir".

Göçmenler ile ilgili en önemli kaygı, ulusal ve uluslararası düzeyde güvenliği olumsuz etkilemeleridir (Dağı ve Polat, 2004). Uluslararası alanda, göçün fazla yaşandığı ülkelerde, toplumsal alanı ve ulusal güvenliği tehdit etmektedir. Göç alan ülkelerin, ülke sınırlarının kontrolsüz/denetimsiz kalması ve gelen göçün kontrol edememesi bir takım problemi de

beraberinde getirmiştir. Örneğin, ülke sınırlarında ki denetimsizlikten kaynaklı olarak, kötü niyetli insanların, göçmenler ile birlikte ülke sınırlarını aşıp, o ülke içerisinde çeşitli suç veya terör eylemlerine karışma risklerini arttırmaktadır.

3.2. GÖÇÜN GÜVENLİKLEŞTİRİLMESİ

Göçün güvenlikleştirilmesi, göçün güvenlik alanında bir sorun olarak görülmesi ile ilişkilidir. Göçün güvenlikleştirmenin sosyal ve ekonomik boyutlarında ele alınması güvenliğe göre daha geri planda kalmaktadır (Huysmans, 2000:758). Göç, bileşeni olan tüm unsurları ile önce bir iç güvenlik sorunu daha sonra devlet güvenliği sorunu olmuş ve daha sonraki süreçte ise jeopolitik önemli bir konu haline gelmiştir. Göçün hızlı gelişen değişimi, kavramın normal bir politika mı acil öncelikli bir politika akanı içerisine bir güvenlik tehdidi olarak mı ele alınması gerektiği karışıklığını ortaya çıkarmıştır. Göçlerle ilgili olarak alınan önlemler, göç hareketlerinin gerçekleştirilmesi için düzenlemelerin yapılmasıyla ilgili değil sınır güvenliğinin sağlanarak göçün önlenmesi ile ilişkilidir. Bu güvenlik önlemleri, göç kontrol önlemlerinin arttırılması ve güçlendirilmesi ile uygulanmaya çalışılmıştır.

Günümüzde göç, bir suç unsuru boyutu da kazanmıştır. Yaşanılan nüfus hareketleri insan kaçakçılarının hızlı bir şekilde artmasına neden olmuştur. İnsan kaçakçılarının hedefi haline gelen göçmenler de suça alet olan neden olan olmakla birlikte yasa dışı yollar kullandıkları için de suçlu olmuşlardır. Devletler, insan kaçakçılarıyla mücadele etmekte giderek zorlanmasından dolayı daha ciddi tedbirler önlemler almaya başlamışlardır. Dolayısı ile güvenlik konusunu yeniden yapılandırmaya başlamaktadırlar. Bu yeniden yapılandırılan süreçte göçmenler iç ve dış tehdit olarak sunulmaktadır (Claude-Valentine M., 2004:12).

Örneğin gerçekçi kuram'a göre tehdit, askeri güvenlik tehdidi veya devletin varlığına yönelik tehdit olarak algılanmaktaydı. Fakat 2001 yılında ABD'de İkiz Kulelere yönelik yapılan saldırı da göçmenlerin uluslararası alanlarda suç örgütleri tarafından rahatlıkla faal olarak kullanılabileceği görülmüştür. Bu süreç itibariyle uluslararası sistemde göç, terör ile ilişkilendirilerek olumsuz bir algı oluşmasına neden olmuştur. Göçün yarattığı etki direkt olarak

devletin toprak bütünlüğüne veya varlığına yönelik bir tehdit unsuru gibi görülmediği için devletler, göç meseleli daha genişletilmiş ve yumuşak güvenlik anlayışı ile kontrol etmektedir.

Göç, devletlerin sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasal yapılarını da olumsuz yönde etkilemektedir. Bundan dolayı, devletler iç politikalarını etkileyen göç eylemleri nedeniyle, *"yük (burden)", "sahte ilticacı", "tekne ile gelenler", "dolu botlar" veya "organize suç"* gibi söylemlerin kullanımını devletlerin göçü, güvenleştirmeye giden bir adım olarak yorumlanabilmektedir (Van Dijk, 2000:45). 11 Eylül olaylarından sonra göç ile ilgili güvenlik söylemleri hem siyasette hem de medya da dolayısı ile kamuoyundan etkin bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır (Buonfino, 2004:1). "Öteki ve yabancı" gibi tanımlamalar ile karşı karşıya kalan göçmenler, özellikle uluslararası göçlerde gittikleri ülkelerde toplumlar ve siyasiler elitler tarafından, kimliklere, kültürel yapılarına, çalışma düzenlerine ve dillerine bir tehdit olarak görülmüştür. Bunu tehdit olarak algılama, kabul etme sadece medyada yer almamış aynı zamanda bilimsel çalışmalarda da yer almıştır. Göç-güvenlik bağı olarak isimlendirilmekte olan bu ilişki pek çok alanda kabul görmüştür (Faist, 2007:21). Bununla birlikte göç ve güvenlik kavramlarının ilişkili olduğu güvenlik anlayışı kabul edilse de gerçekte güvenlik kavramının merkezinde devlet yer almaya devam etmektedir.

Son yıllarda ise göçmenlere yönelik "göçmen güvenliği" kavramı gelişmiştir. Göçmen güvenliği, göçmenlerin başlangıç noktalarından hedefledikleri bölgelere ulaşana kadar kendi güvenliklerine yönelik karşılaştıkları veya karşılaşabileceği tehditlerdir. Bundan dolayı, devlet güvenliği ve göçmen güvenliği kavramları arasında çeşitli uyumsuzluklar olabilmektedir. Göçün doğası ve şiddeti gereği toplumlarda ve devletlerde olumsuz algılamaların oluşmasına neden olmaktadır. Bundan dolayı devletler, göçün olumsuz etkilerini en aza indirebilmek için göçü, "güvenlik politikaları" araçlarıyla yönetmektedirler. Fakat bu yöntem devletlerin, dünya devletleri karşısında olumsuz bir imaj sergilemesine de neden olabilmektedir. (Huysmans, 2006:146).

İnsan hakları, ırkçı ve ayrımcı eğilimler, özgürlüklerin korunması gibi temel sorunların yaşanması nedeniyle akademik yazılarda sık sık belirtildiği gibi göçün güvenleştirme durumunu sıcak bakılmamaktadır (Bigo, 2002:63). Güvenlikleştirme konusu, çoğunlukla siyasi olarak ve

siyasi aktörler tarafından inşa edilmektedir. Bundan dolayı güvenlikleştirmeye karar veren mekanizmalar yani siyasi seçkinleri göç durumunu değerlendirdiğinde meselenin "güvenlikleştirilmeli mi yoksa güvenlik-dışılaştırılmalı mı" konusunda gündemi belirler. Devletler, göçler ile ilgili yaşadıkları olumsuz durumları aşabilmeleri için meseleyi güvenlikleştirmeden ziyade güvenlikdışılaştırılarak siyasi alanda değerlendirilmesini sağlanabilirler. Örneğin 1950'li ve 60'lı yıllarda Avrupa ülkeleri iş gücü alanlarında yetersiz olduklarından dolayı ülkelerine göç alma durumunda kalmışlardır. Bundan dolayı göçü, güvenlikdışı bir mesele olarak değerlendirilirken, 2001 yılında Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'deki İkiz Kulelere saldırısı sonrasında göçün, güvenleştirme politikaları çerçevesinde değerlendirmiştir. Bu süreçleri incelediğimizde göçün meselesinin aslında güvenlik sorunu olarak görüldüğü(algılandığı) gibi güvenlikdışı olarak da değerlendirebileceğini gösterebilmektedir. (Huysmans, 2006:125-126).

Güvenlikdışılaştırma, varoluşsal bir tehdidi acil güvenlik sorunu dışına alarak(yapıbozumcu) normal politikalar çerçevesinde değerlendirmesini sağlar (Huysmans, 2006:126). Kaliber, güvenlikdışılaştırma ile demokratikleştirme arasında aslında bir bağ olduğunu belirtmiştir (Kaliber 2005:39). Bu nedenle devletler, göçe yönelik kullandıkları tehlike söylemlerinin dışına çıkarak, göçün yarattığı varoluşsal tehdidi göz ardı eder yada bu durumun öncelikli çözülmesi gereken bir mesele olmaması gerektiğini vurgular (Huysmans, 2006:143). Böylelikle devletler, göçmenleri dil, eğitim, iş gücü alanlarında geliştirerek sosyo-ekonomik alanda göçmenlerin katılımcılığı arttırabilir, toplumla göçmenler arasında bağ kurabilir. Böylelikle devlet sınırları içerisinde iş istihdamını artırabilir, farklı iş alanları açılabilir, çok kültürlü bir toplum yaratılabilir.

3.3. ZORUNLU GÖÇ VE SURİYE KAYNAKLI GÖÇ

3.3.1. Suriye'de İç Savaş Sonrası Göç Hareketliliği

2011 yılında Ortadoğu bölgesinde başlayan Arap halk ayaklanmalarında, Tunus, Mısır, Libya ve Yemen'de hükümetlerinin devrilmesiyle sonuçlanmıştır. Aynı dönemde Arap ayaklanmaları Suriye'ye etki etmiş ve Suriye'de bulanan muhalif gruplar, mevcut rejime karşı ayaklanma

başlatmıştır. Esad'a bağlı rejim kuvvetleri, halk ayaklanmaları bastırabilmek için güç kullanım yoluna gitmiştir Esad eylemleri bastırabilmek için için orantısız güç kullanmış olsa yeterli olmamıştır. Süreç ilerledikçe Suriye'deki halk eylemleri daha geniş bölge yayılmıştır. Suriye'de yaşayan insanların belli bir bölümü mevcut rejimle çatışırken, çoğunluğun kadın, yaşlı ve çocuk olan belli bir kesim ise komşu ülkelere sığınmak zorunda kalmıştır. Suriye'de halk ayaklanmasının uzun sürmesinden dolayı, mevcut hükümet ülke içerisinde otoritesini kaybetmiştir. Çatışmaların giderek yoğunlaşmasından dolayı Suriye'de bazı bölgelerde rejimin otoritesinin zayıflamasına ve güç boşluğunun oluşmasına neden olmuştur. Güç boşluğunun oluşması, rejim karşıtı silahlı eylemcileri için yeni çatışma alanlar yatarmıştır. Bunun temel göstergesi olarak İran, Türkiye, ABD, Rusya ve Çin gibi ülkeler Suriye iç savaşına gerek diplomatik gerekse vekalet savaşlarına verdikleri destek bağlamında bu soruna müdahil olmuşlardır. Bu durum, Suriye iç savaşının hem bölgesel hem de uluslararası alanda kriz haline geldiğini göstermektedir (Sandıklı, Semin, 2012: 39).

Ortadoğu'da başlayan Arap Halk ayaklanmalarını nedeni olarak, otoriter rejimlerin oluşturduğu siyasi baskıları, işsizlik ve ekonomik sebeplerden kaynaklı olduğu belirtilmektedir. Bu bağlamda, Arap halkları kendi yaşadığı bölgelerde, baskıcı otoriter rejimlere karşı bir başkaldırı/isyan neticesinde toplumsal ayaklanma başlatmıştır. Suriye'de ilk ayaklanma ise Dera bölgesinde başlamaktadır. Bu ayaklanma daha sonra Hama, Humus ve Lazkiye gibi şehirlere de sıçramıştır (POLAT, Temmuz 2016: 138-145). Suriye'de, iktidara karşı başlayan halk ayaklanmalarını bastırabilmek için Esad rejimi, kendi halkına yönelik sert müdahalelerde bulunmuştur. Suriye'de, halk ayaklanması olarak başlayan toplumsal eylemler, küresel ve bölgesel aktörlerin Suriye olaylarına dahil olması sonucu iç savaşa dönüşmüştür. İran ve Rusya, Esad yönetimini desteklerken, Türkiye ve ABD, Suriye içerisindeki muhalifleri desteklemiştir. Bu bağlamda dış aktörlerin taraflı duruşu Suriye iç savaşının seyrini değiştirmiştir (BİLGİN, 2019).

Suriye iç savaşının daha derin bir hal alması ve mevcut rejimin ülke içerisinde giderek kontrol kaybetmesine neden olmuştur. Ülkede oluşan "güç boşluğu" nedeniyle bölgeleye ülke dışından silahlı grupların gelmesine neden olmuştur. Özellikle bölgede etkili olan DEAŞ ve PYD gibi silahlı örgütlerin küresel güçler tarafınca desteklenmesi, Suriye'deki krizin daha karmaşık bir

hale getirmiştir. Suriye'de yaşanan bu durum insani açıdan gözlemlendiğinde ve incelendiğinde, bölge halkının hayatta kalabilmesi ve yaşamların sürdürebilmesi için komşu ülkelere göç etmek/sığınmak zorunda kaldığını göstermiştir (Sandıklı, Semin, 2012: 40).

Türkiye 2011 yılında 252 Suriyeli vatandaşın, Hatay sınır kapısı üzerinde ülkemizin sınırları içerisine alınmasıyla ilk göç hareketliliği başlamıştır (TUNCA, KARADAĞ, Aralık, 2018). Daha sonraki periyotlarda çatışmaların yoğunlaşması ve Türkiye'deki koşulların daha "çekici" olması, Suriye'den Türkiye'ye göç hareketliliğinin artışa neden olmuştur. Şekil 3.3'de Suriye'den gelen göçün yıllara göre dağılımı belirtilmiştir.

Şekil 3.1: Yıllara göre geçici koruma kapsamındaki Suriyeliler

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü[1]

[1] https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638 Erişim Tarihi: 02.03.2020

Türkiye, Suriye'de yaşanan iç savaşın sona ermesi adına aktif bir dış politika devreye sokulmuştur. Türk hükümeti, ilk olarak Suriye'de yaşanan sorunların barış yoluyla çözüleceğini ifade etsede, Esad rejimi, kendi halkına yönelik saldırıları sonlandırdığı için Türkiye, başlatmış olduğu müzakere sürecini sonlandırmıştır. (Sandıklı, Semin, 2012: 42). Suriye'de hükümetin sivil halka yönelik sert müdahalesi, iç savaşın uzun süresi ve bölgede oluşan güç boşluğundan kaynaklı olarak bölgede, devlet dışı silahlı aktörlere çatışma alanı yaratmıştır. Aynı zamanda Suriye bölgesinde, Irak ve Şam İslam Devleti (DEAŞ) ve Demokratik Birlik Partisi (PYD) gibi birçok silahlı grubun birbirleriyle sürekli çatışma halinde olmasından dolayı Suriye halkı, can güvenliğini sağlamak için yaşadıkları bölgelerden ayrılarak daha güvenli bölgelere göç etmişlerdir (Kerman, Efegil, 2017: 172).

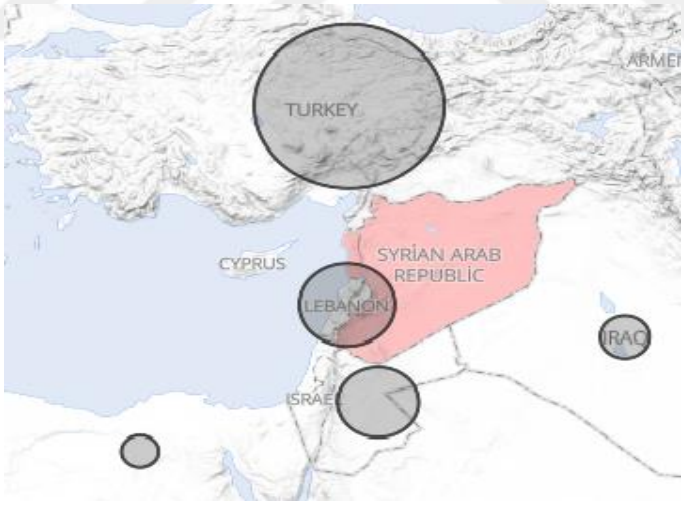
Suriye'deki çatışmaların artmasından dolayı birçok sivil vatandaş bu çatışmalardan kaynaklı olarak yararlanmış, sakat kalmış veya ölmüştür. Türkiye, Suriye'deki iç savaşın kısa süreceğini ön görerek acil olarak uyguladığı "açık kapı politikası" uygulamıştır. Türkiye hükümeti, Suriye sınırlar kapılarını tamamen açmasından dolayı, hem sınırlardaki girişlerin denetimini/kaybetmiş hem de gelen göç kontrol altına alınmışlardır (Türkiye gelen göçün yıllara göre dağılımıyla, Bkz.Şekil 2). Suriye iç savaşının uzun sürmesi ve gelen göçün fazla olması nedeniyle Türkiye, kendi sınırları içerisinde ve ötesinde toplumsal, ekonomik, politik ve askeri alanlarda problemler yaşamıştır (Karasu, 2018: 29). Fakat Suriyeli göçmenlerin Türkiye'yi tercih etmelerindeki temel nedenleri arasında, Türkiye'nin Suriye ile tarihsel, kültürel ortak değerler taşıması, Türkiye'nin ekonomik bakımda Suriye'nin diğer komşularından daha ileri seviye olması, toplumsal gelişmişlik seviyesinin yüksek olması ve en önemli o Türkiye'nin Avrupa'ya geçişlerde transit ülke konumda olması yer almaktadır.

3.3.2. Suriyeli Göçmenlerin Göç Rotaları

Suriye'de ki iç savaşın uzun sürmesi ve bu duruma bağlı olarak göç hareketliliğinin yoğun bir şekilde yaşanmasına neden olmuştur. Bundan dolayı Suriye'nin komşu ülkeleri, askeri, ekonomik, toplumsal ve politik olarak etkilenmiştir (Kızılkan, 2018: 109). Suriye vatandaşları, göç ettikleri ülkeler arasında, Türkiye, Ürdün, Mısır, İran ve Kuzey Afrika gibi ülkeler yer

almaktadır. Fakat bu ülkeler arasında Suriyeli göçmenlerin en yoğun oldu ülke Türkiye'dir (ÖZDEMİR, Aralık2017). Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR)'nin 2017 yılında yaptığı araştırmaya göre "Suriyeli Göçmenlerin Bölgesel Dağılımları" raporunda 5.368.932 göçmenin ülke dışında olduğu tespit edilmiştir. Göçmenlerin demografik durumu incelendiğinde bu popülasyonun %51'i erkeklerden, %49'u ise kadınlardan oluşmaktadır. Göçmenlerin yarısını 18-59 yaş arası kişilerdir. Sağlık problemleri ve yaşlılar sebebiyle göç eden yaşlı nüfus miktarı çok azdır. Yaşı altmışın üzerindeki göçmenlerin toplam sayıya oranı ise %3'tür. Göç eden Suriyelilerin göç ettikleri ülkeler değerlendirildiğinde en çok mülteci barındıran ülkeler sırasıyla aşağıda verilmiştir. (UNHCR, 2020)

Türkiye'de 3.323.000, Lübnan'da 1.000.000, Ürdün'de 640.000, Irak'ta 250.000, Mısır'da 125.000 ve Kuzey Afrika'da 30.000 adet mülteci bulunmaktadır (Kızılkan, 2018: 107). Bahsi geçen bu ülkelerde bulunan göçmenlerin %9'u şehirlere ve kırsala yerleşmiş ve zorlu kamp hayatından uzak durmuşlardır (Kızılkan, 2018: 108).

Şekil 3.2: Suriyeli Göçmenlerin Bölgesel Dağılımları

Kaynak: UNHCR Suriyeli Göçmenlerin Bölgesel Dağılımları[2]

[2] http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php Erişim:01.03.2020

3.3.3. Türkiye’nin Göç Politikası ve Suriyeli Mülteci Politikası

2011 yılında Türkiye, Suriyeli mülteciler için uyguladığı “açık kapı politikası” ardından 9 çadır kent ve 1 konteyner kent olacak şekilde yaklaşık 100 bin mülteci misafir edeceklerini açıklamıştır (DİZMAN, 2012). Fakat gelen göçlerin fazla olması, sığınmak kamplarını önce 15’e daha sonra 20’ye yükselterek 200 bin mülteciyi ağırlamıştır (AFAD, 2013: 18-19). Hızlı bir şekilde gerçekleşen bu süreçte 3,2 milyon kişi Suriye’den Türkiye'ye göç etmiştir.

Suriye iç savaşının uzun sürmesinden dolayı kamplarda yaşayan insanlar gıda, barınma, sağlık sorunlarıyla karşı karşıya kalmışlardır. Bundan dolayı Türkiye’deki kamplarda yaşayan mültecilerin yaklaşık %92’si kampları terk edip şehir merkezlerinde hayatlarını devam ettirmek zorunda kalmaktadırlar (Erdoğan, 2017: 12). Suriyeli mültecilerin kamplardan ayrılıp şehir merkezlerine gelmesiyle birlikte, şehirlerde nüfus yoğunluğunun arttırmıştır. Bu durum kamu hizmeti verilen alanlarda yoğunlukların yaşanmış, yeni kamu kuruluşlarının da ihtiyaç duyulmuştur.

Göçler, göçmenlerin en sık karşılaştığı problemlerden birisi de uyum sorunudur. Etnik ve dilsel farklılıklardan dolayı Suriyeli mülteciler Türkiye sınırları içerisinde uyum sorunuyla karşı karşıya kalmışlardır. Bundan dolayı sığınma kamplarından ayrılan mülteciler, temel ihtiyaçları olan barınma, sağlık, gıda ve eğitim gibi gereksinimlerinin karşılanması ve en önemlisi ise toplum ile entegrasyonunun sağlanması için Türk hükümetinin yoğun çaba harcamıştır. (Yılmaz, 2013: 15-16). Suriyeli göçmenler, başta kampların bulunduğu şehir merkezleri ve metropoller olmak üzere Türkiye'deki tüm şehirlere dağılmışlardır. Oldukça kısa bir süre içinde günlük hayatın her bölümünde yer etmeye başlayan Suriyeli göçmenler, ekonomik, toplumsal ve kültürel problemler ile karşı karşıya kalmışlardır (Karasu, 2017: 642).

Suriye'den gelen göçün beklenenden fazla olması ve bu durumun Türkiye sınırlar içerisinde ekonomik, toplumsal ve politik olarak kriz dönüşmüştür. Türk hükümeti, Suriyeli sığınmacılara yönelik başlattığı uyum politikaları çerçevesinde, Suriyeli sığınmacıların sorunlarının giderilebilmesi için kamu yapısında birtakım düzenlemeler yapmıştır. 6458 sayılı “Yabancılar

ve Uluslararası Koruma Kanunu" kapsamında; yurt dışından gelen yabancı uyruklu vatandaşların giriş çıkışlarının denetiminin sağlanması, yabancı uyruklu vatandaşların güvenliğinin sağlanması, eğitimi, sağlık, barınma, topluma uyumun sağlaması ve iş yapabilme olanakların sağlanması gibi haklar verilmiştir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'de, 6458 sayılı kanun ile kurulmuştur (R.G. Sayı: 28615 Tarih: 11.04.2013). Böylelikle Türk hükümeti, Suriye'den gelen yoğun göçün, kendi ülke sınırları içerisinde, kamusal alanda krize dönüşmemesi için kendi önemlerini almıştır. Öncelikle gelen göçlerin, ülke içerisinde yayılmasını önlemek ve toplumsal alanda doğa bilecek kargaşa önüne geçebilmek için çadır ve konteyner kentler kurmuştur. Suriye iç savaşının uzun sürmesi nedeniyle Suriyeli mültecilerin, ülke sınırları içerisinden ayrılmamasından dolayı, Türk hükümeti, Suriye sınırından gelen mültecilerin toplumsal entegrasyonunu sağlanması adına bir takım kanun maddeleri geçirmiştir. Fakat oluşturdukları çadır ve konteyner kentlerde ki koşulların yetersiz ve sağlıksız olmasından dolayı, yaşam koşullarını iyileştirmek için yaşadıkları kampları terk ederek iş imkanları fazla olduğu şehirlere göç etmişlerdir. (Taş,Tekkanat 2018 : 78-80)

3.3.4. Suriye'den Türkiye'ye Yaşanan Göç Dalgası

2011 yılında Türkiye'ye yönelik başlayan göç hareketlerinin büyük bir çoğunluğunu kadınlar ve çocuklar oluşturmaktadır. Suriye vatandaşlarının Türkiye'ye göç etmesindeki nedenlere baktığımızda, Türkiye'nin yaşam koşulları diğer komşu ülkelere göre daha iyi olması, Avrupa'ya yönelik yapılacak göçlerin Türkiye üzerinden kolaylıkla yapılabilmesi (Türkiye'de ayrılıp Avrupa ülkelerine göç eden Suriyeli vatandaşların sayısı, Tablo-2) ve Suriye vatandaşlarının birçoğunun yakın çevresi Türkiye sınırlarının içerisinde yaşaması gibi nedenlerden bahsetmek mümkündür. (Karasu, 2017: 638).

Suriye'den gelen göçlerin yerleşimini sağlamak için, Türk hükümeti, Suriye sınırına yakın olan illere kamplar kurulmuştur. Bu süreçte Türk hükümeti, Suriye'den gelen göçleri kontrol edebilmesi ve koordinasyonun sağlanması için, "İçişleri Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı ve Maliye

Bakanlığı, Genelkurmay Başkanlığı, Gümrük Müsteşarlığı ve Kızılay" birlikte çalışmalar gerçekleştirmektedir (Erdoğan, 2017: 18).

Tablo 3.1: Birebir Formülü Kapsamında Ülkemizden Çıkış Yapan Suriyelilerin Sayısı İle Bu Kişilerin Hangi Ülkelere Gönderildiğine İlişkin Bilgiler

ÜLKE	TOPLAM
GENEL TOPLAM	26.135
ALMANYA	9.501
FRANSA	4.549
HOLLANDA	4.464
FİNLANDİYA	1.950
İSVEÇ	1.917
BELÇİKA	1.301
İSPANYA	754
İTALYA	396
HIRVATİSTAN	250
PORTEKİZ	244
AVUSTURYA	213
LÜKSEMBURG	206
LİTVANYA	102
BULGARİSTAN	85
ESTONYA	59
LETONYA	46
SLOVENYA	34
ROMANYA	31
MALTA	17
DANİMARKA	16

*12.03.2020 itibarıyla

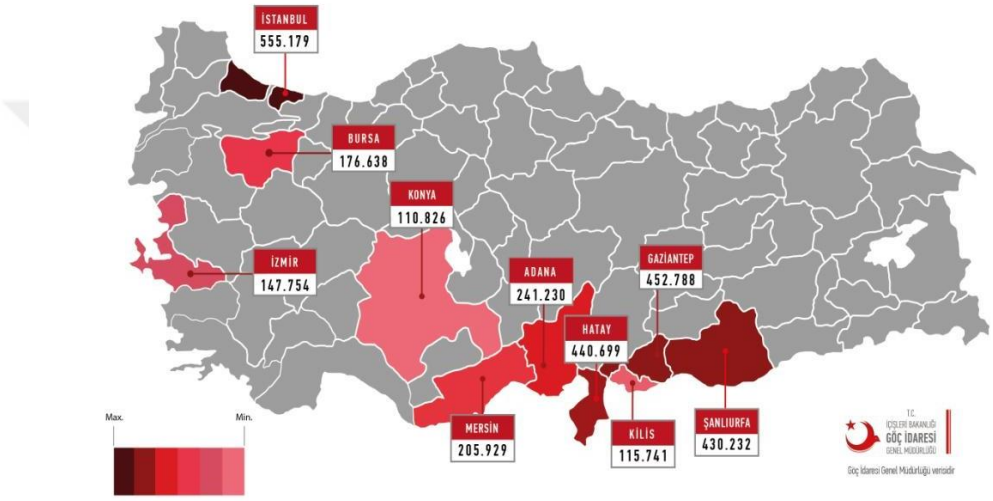
Kaynak: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü[3]

3.3.5. Türkiye'deki Suriyeliler

Göç İdaresi'nin 2019 yılı verilerine göre Suriyelilerin en yoğun yaşandığı 30 şehir ve sayısı Şekil 4'de verilmiştir. En fazla Suriyelinin yaşadığı şehir 555.179 kişi ile İstanbul, Suriyelilerin en az bulunduğu şehir ise 22 kişiyle Bayburt'tur. (goc.gov.tr/gecici-koruma5638, Erişim Tarihi: 12.03.2020) Geçici barınma merkezlerinde kalanların sayısı ise 2019 yılı verilerine göre 62.335 kişidir. Bu sayı ekim ayında 62.673 kişi, 2019 yılının ocak ayında 143.558 kişi, 2018 senesinin

[3] goc.gov.tr/gecici-koruma5638, Erişim Tarihi: 12.03.2020

başında 228.251 kişiydi. Bu sayılara göre kamplarda bulunan Suriyelilerin sayısı 2019 senesinin ilk 11 ayında 81.226 kişi azalmıştır. Göçmenlerin sadece %1,69'luk kısmı kamplarda yaşamaktadır. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından Mart 2019'da yapılan açıklamaya göre ülkemizde çalışma izni olan Suriyeli sayısı da 31.185 kişidir (goc.gov.tr/gecici-koruma5638, Erişim Tarihi: 12.03.2020).

Şekil 3.3: Geçici Koruma Altında Bulunan Suriyelilerin İlk 10 İle Göre Dağılımı

Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü verisidir.

Suriyeli mülteciler, yaşadıkları kampların kapasitelerinin az olması, kampların olduğu şehirlerdeki kira ücretlerinin yüksek olması ve iş olanaklarının ise az olmasından dolayı, kampların bulunduğu şehirlerden ayrılarak koşullarını daha iyi olduğu bölgelere gitmişlerdir. Fakat Suriyeli göçmenler, gittikleri birçok bölge de kaçak, sigortası ve düşük ücretle çalışmak zorunda kalmışlardır (Kaygısız, 2019 16-18)

3.4. TÜRKİYE'NİN SURİYELİ MÜLTECİLERE YÖNELİK UYGULAMALARI

Uluslararası göçün en büyük etkilerinden biride göçmenlerin, göç ettikleri ülkede yaşadıkları uyum sorunlarıdır. Türkiye'de yaşayan göçmenlerin toplumla uyum sağlayabilmeleri, toplumla

aynı dili konuşabilmeleri, meslek edinimleri, sağlık ve eğitim gibi birçok alanda yaşamlarını idame ettirebilmeleri için Türk Hükümeti, entegrasyon programı başlatmıştır. Bu programın temel amacı, Suriyeli göçmenlerin ülke içerisinde kayıtlarının yapılması ve şehirler arası göç kontrolünün sağlanması ve toplumla entegrasyonunu sağlanmasına yöneliktir.

3.4.1. Ülke İçi Kayıt Süreçler

Türkiye, Geçici Koruma Yönetmelik kapsamında Suriyeli mültecilere yönelik ülke genelinde 208 adet kayıt merkezi açmıştır. Suriyeli göçmenler gerek sınır girişlerinde gerekse ülke içerisinde kayıt merkezlerinde başvurarak Geçici koruma kapsamına yönelik ön başvurusu sağlanmaktadır. Bu süreç içerisinde Suriyeli göçmen sabıka kaydı kontrol edilip herhangi bir suça bulaşıp bulaşmadığı tespit edilmektedir. Yapılan tahkikatlar sonucunda herhangi bir sorun teşkil etmeyen Suriyeli göçmenlere" Geçici Koruma Belgesi" verilmektedir. Geçici koruma belgesi alan göçmenler, ülke içerisinde eğitim, iş, sağlık haklarından yararlanabilmektedir.

3.4.2. Barınma Merkezleri

Türkiye'ye gelen göçmenler en önemli sorunlarından biri de barınmadır. Türkiye'ye giriş yapan Suriyelilerin, ülke içerisinde kalacakları bir akrabaları yok ise ve geçimlerini kendi imkanlarıyla sağlayacak durumda değil ise Geçici Barınma Merkezlerine alınmaktadırlar.

Tablo 3.2: Türkiye'de ki Suriyelilerin Yoğun Olduğu 11 il

İl	Gbm Mevcudu	Gbm Dışı Mevcudu	Toplam Suriyeli Mevcudu	İl Nüfusu	Yüzde
İstanbul	0	496.983	496.983	14.657.434	3%
Şanlıurfa	79.662	340.537	435.068	1.892.320	23%
Hatay	17.774	380.406	398.180	1.533.507	26%
Gaziantep	24.442	311.765	337.698	1.931.836	17%
Adana	26.350	155.574	165.974	2.183.167	8%
Mersin	0	154.610	154.610	1.775.221	9%
Kilis	26.395	96.520	127.297	130.655	97%
Bursa	0	115.184	115.184	2.842.547	4%
İzmir	0	113.882	113.882	4.168.415	3%
Mardin	2.707	93.335	96.042	796.591	12%
Kahramanmaraş	22.499	75.009	93.472	1.096.610	9%

(TBMM Kamu Denetçileri Kurumu s. 126)

3.4.3. Güvenlik

Göçmenlerin güvenliğinin sağlanması ve Göçmenlerden gelebilecek tehlikeleri önlemeyi amaçlanmaktadır. Türkiye, ülkeye giriş yapan Suriyelilerin giriş ve çıkışlarını denetim altına almak için sınır güvenliğini arttırma yönelik çalışmalar başlatmıştır. Göçmenler haricinde, Suriye sınırdan Türkiye'ye gelebilecek tehlikelerin önlemek amacıyla sınır ötesi operasyonları yapılmıştır. Suriyelilerin Türkiye sınırlarını aşıp Avrupaya gidebilmesi için kara veya deniz yollarını kaçak yollarla kullanmaktadır. Hem insan kaçakçılığını engelleyebilmek için hem de deniz yoluyla ülke sınırlarından kaçmaya çalışan göçmenlerin can güvenliğini sağlamak adına sahil güvenliğini arttırma yoluna gidilmiştir. Bu süreç içerisinde yıllara göre göçmenlerin deniz yoluyla geçiş yapanların ve yaşamlarını yitirenlerin sayıları verilmektedir.

Tablo 3.3: Denizde Yaşamlarını Kaybeden Göçmenlerin Yıllara göre Dağılımı

YILLAR	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
TOPLAM GÖÇMEN SAYISI	546	2.531	8.047	14.961	91.611	37.130	21.937
ÖLU GÖÇMEN SAYISI	5	63	40	69	279	192	56
ORANI	0,90%	2,50%	0,50%	0,50%	% 0,3	% 0,5	%0,2

TBMM Kamu Denetçileri Kurumu (s. 128)

3.4.4. Eğitim

Kalkınma Bakanlığı'nın 2016 yılında Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeli göçmenlere yönelik yaptığı eğitim araştırması sonucunda, Suriyelilerin %33'ü okur yazar olmadığı, % 13'ün de bu zamana kadar hiç okula gitmediği tespit edilmiştir. Bu süreç içerisinde Kalkınma Bakanlığı iki ayrı yol izlemiştir. Birinci Türkiye'ye gelen Suriyelilerin genel durumunun ikincisi ise okul çağına gelmiş çocukların eğitimi değerlendirilmesi. Millî Eğitim Bakanlığı'nın öğrencilere oluşturduğu eğitim program doğrultusunda Suriyeli çocuklar, kendi dillerinde eğitim almaya başlamışlardır. Eğitim programı kapsamında 15 saatlik Türkçe dersine de yer

verilmektedir. Geçici Eğitim Merkezlerinde (GEM), çok sayıda gönülülün desteği ile birçok Suriyeli çocuğa eğitim verilmektedir

Tablo 3.4: Yıllara Göre Eğitim Verilen Suriyeli Öğrenci Sayısı

Yıllar	Resmi Okula Kayıtlı Öğrenci Sayısı	Resmi Okula Kayıtlı Öğrenci Oranı	GEM Öğrenci Sayısı	GEM Öğrenci Oranı	Kayıtlı Toplam Öğrenci Sayısı	Çağ Nüfusu	Okullaşma Oranı
2014-2015	40.000	%17,39	190.000	%82,61	230.000	756.000	%30
2015-2016	62.357	%20,03	248.902	%79,97	311.259	834.842	%37
2016-2017	201.505	%40,91	291.039	%59,09	492.544	833.039	%59
2017-2018	351.135	%57	267.813	%43	618.948	976.200	%63

*Açık okullara kayıtlı 8.564 öğrenci, resmî okul sayısına eklenmiştir.

(TBMM Kamu Denetçileri Kurumu s. 139)

3.4.5. Mesleki Eğitim

Millî Eğitim Bakanlığı'nın Halk Eğitim Merkezlerinde Suriyeli göçmenlere yönelik mesleki anlamda eğitim verilmektedir. Bu bağlamda, müzik, sanat, kişisel gelişim, sosyal hizmetler, giyim, teknoloji gibi çok geniş bir alanı kapsamaktadır. Bu eğitimlerin içerisinde Türkçe kursları da faaliyet göstermektedir.

Tablo 3.5.: Eğitim Faaliyetlerine Katılan Kişi Sayısı

Yıl	Mesleki Eğitim	Genel Eğitim	Toplam
2015	61.344	74.931	136.275
2016	15.545	85.689	101.234
2017	10.279	55.440	65.719
Toplam	87.168	216.060	303.228

(TBMM Kamu Denetçileri Kurumu s. 146)

Sonuç olarak zorun göçlerde insanlar her ne kadar farklı ülkelere sığınsalar da, ülkeler bir takım toplumsal veya ekonomik sorunların karşı karşıya gelmektedirler. Özellikle zamanla değişen göç algısı toplumlarda ve siyasi elitlerde farklı tepkilerin oluşmasına neden olmaktadır. Özellikle 20. yy 'da devletler iç gücünü arttırabilmek için göç asalarda, 11 Eylül saldırılarından sonra göçü güvenlikleştirmeye yönelik adımlar atmışlardır. Fakat Türkiye, Suriye'de yaşanan iç savaşta, açık kapı politikası uygulayarak savaştan kaçan göçmenleri güvenlikleştirmenin dışına tutmuştur. Gelen göçlere kamplar kurulmuş ve barınma, gıda, sağlık gibi alanlarda destek sunmuştur. Sınır illerine kurulan kampların zamanla yetersiz kalması ve sağlık, barınma gibi temel aksaklıkların yaşanmasından dolayı Suriyeli göçmenler şehir merkezlerine göç etmişlerdir. Türkiye, Suriyeli göçmenleri sonradan kontrol altına alabilmek için kayıt alma, toplumla entegrasyon süreçlerini başlatmıştır. Bu bölümde göç kavramını, göçün nedenlerini, göçün güvenlikleştirilmesi incelenmiştir. Aynı zamanda Türkiye'nin Suriye göçmenlere yönelik politikaları, göçlerin ülke içindeki dağılımları yer almıştır. Bir sonraki bölümde ise Kopenhag okulunun güvenlikleştirme kavramı çerçevesinde Türkiye'de Siyasi elitlerin Suriyeli göçmenler yönelik söylemlerini inceleyeceğiz.

4.TÜRKİYE'DE SİYASİ ELİTLERİN SURİYELİ GÖÇMENLERE YÖNELİK SÖYLEMLERİNİN GÜVENLİKLEŞTİRME KURAMI İLE ANALİZİ

Bu bölümde, ilk olarak AK Parti Genel Başkanı Recep Tayyip ERDOĞAN ile CHP Genel Başkanı Kemal KILIÇDAROĞLU'nun 2015-2019 yıllarında Suriyeli göçmenlere yönelik güvenlikleştirci ve güvenlik dışılaştırıcı söylemlerine yer verilecektir. Daha sonra iki liderin söylemlerini Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirme teorisinde yer alan Ekonomik ve Siyasi güvenlikleştirme teorisi çerçevesinde analizleri yapılacaktır. Bu analiz yapılırken zaman zaman Askeri ve Toplumsal güvenlikleştirme kavramına da başvurulacaktır. İki siyasi eliti aynı zamanda iki farklı ideolojik düşünceyi temsil etmektedir. Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) kendini Muhafazakâr Demokrat olarak tanımlamaktadır. Muhafazakâr Demokratlık, Türkiye'de ilk olarak 2003 yılında TBMM'de Erdoğan'ın yaptığı şu konuşma ile gündeme gelmiştir; "Muhafazakar demokrat çizginin muhafazakarlığın genlerine ve tarihi kodlarına uygun şekilde ama siyaset yaptığımız coğrafyanın toplumsal ve kültürel geleneklerine yaslanarak ortaya konması Türk siyasetine yeni bir soluk getirecektir." (ORSAM, 2007:130). Akdoğan'a göre AKP'nin Muhafazakâr Demokrat anlayışı *"Türkiye'nin kültür birikimini koruma anlamında muhafazakâr ve modern kurum ve değerleri savunma anlamında demokrat"* olarak tanımlanmaktadır. Safi'ye göre ise Millî Görüş'ün sert yapısının yerine ılımlı İslamcı, uzlaşmacı, aynı zamanda demokrat değerlere sahip bir kavram olarak değerlendirilmektedir (Safi, 2007: 290-295).

Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) kendini Sosyal Demokrat olarak tanımlamaktadır. Sosyal Demokrasinin evrensel değerlerin de yer alan "özgürlük, eşitlik, dayanışma, emeğin üstünlüğü gelişmenin bütünlüğü ve etkinliği ile demokratikleşme" kavramları benimsemiştir. CHP Siyasal ideolojik yapısından dolayı Sosyalist Enternasyonal ve Avrupa Sosyalistler Partisi üyesidir.[4]

[4] https://www.chp.org.tr/haberler/chp-tarihi ET 11.06.2020

Cumhuriyet Halk Partisi, 1923 yılında Mustafa Kemal ATATÜRK öncülüğünde "Halk Fıkrası" adıyla kurulmuştur. Daha sonra 1924 yılında "Cumhuriyet Halk Fıkrası", 1953 yılında ise "Cumhuriyet Halk Partisi" Adını almıştır. Cumhuriyetçilik, Halkçılık, Milliyetçilik, Laiklik, Devletçilik ve Devrimcilik ilkelerini benimsemiş ve bu ilkeleri parti logosunda 6 ok ile simgelemeklerdir. Cumhuriyet Halk Partisi, 1960'lı yıllarda kendini "Ortanın Solu" olarak tanımlamış, 1970'li yıllarda parti ideolojisini "demokratik sol olarak tanımlamıştır. 1994 yılında Parti politikalarında değişikliğe giderek "Yeni Sol" anlayışı ile eşit paylaşan, ulusal ekonomi bağlamında adetli gelir dağılımını toplumun tüm kesimleri dikkat alarak sağlayan, üreten ekonomi ve sürdürülebilir bir kalkınma anlayışını ortaya koymuştur. 2007 yılı yerel seçimlerinde ise laik, Demokratik Cumhuriyetin ve insan hak ve özgürlükleri bağlamında Türkiye'nin çıkarlarını savunusu olarak kendilerini tanımlamışlardır.[5]

4.1. 2015-2019 ARASINDA ÇERÇEVESİNDE AKP VE CHP'Lİ LİDERLERİN, SURİYELİ GÖÇMENLERE YÖNELİK SÖYLEMLERİ İNCELENMESİ

4.1.1. 2015 Yılı Çerçevesinde AKP ve CHP'li Liderlerin, Suriyeli Göçmenlere Yönelik Söylemleri

2015 yılında, CHP lider Kemal Kılıçdaroğlu, AKP'nin Suriye'ye yönelik uyguladığı hatalı dış politikaları neticesinde Türkiye'nin Suriye'den aşırı göç aldığını vurgulamıştır. Mevcut hükümetin, Türkiye'ye gelen Suriyeli göçmenlerin, ülkedeki dağılımlarını kontrol altına alamadıkları için ülke içerisinde işsizliğin arttığını, iş-emek ücretlerinin düştüğünü ve ekonomik krizin daha da derinleştiğini belirtmiştir. Kılıçdaroğlu CHP Grup toplantısından şu ifadeleri kullanmıştır;

> *"…1 milyon 700 bin Suriyeli Türkiye'de, onlara iş veriyorlar Sana iş vereceğiz diyorlar. Şanlıurfa Amale pazarında bekliyor, kayıt dışı "60 liraya çalışacağım" diyor. "Sekiz*

[5] https://www.chp.org.tr/haberler/chp-tarihi ET 11.06.2020

saat, on saat, bana yeter ki bir gün için 60 lira ver." Suriyeli diyor ki "60 lirayı ona veriyorsun, ben 20 liraya çalışırım...."[6]

Suriyeli Göçmenler, yaşamlarını idame ettirebilmeleri için birçok farklı iş alanların çalışmışlardır. Kılıçdaroğlu'na göre göçmenlerin kaçak ve düşük ücretlerde çalışması, geçimlerini günlük idame ettiren Türk vatandaşlarının işlerinde sorunlar yaşadıklarını belirtmiştir. Bu durum toplumsal alanda vatandaşları yönelik ekonomik tehdit oluşması ve işsizliğin artacağını yönünde söylemlerde bulunmuştur. Özelikle AK Parti hükümetinin, Suriyeli göçmenlerin çalışmasına yönelik yasalar çıkarması ana muhalefetin gündemini oluşturmasında belirleyici olmuştur. Ana muhalefet lideri Kılıçdaroğlu, öncelikli olarak iç politikaya yönelik söylemler geliştirmiş ve milliyetçi, ekonomik söylemleri ön planda tutmuştur. Suriyeli göçmenlerin, Türkiye vatandaşlarının iş ve ekonomik yaşamlarına yönelik tehdit oluşturabileceğini söylemiştir. Grup toplantısından ise şu söylemlere yer vermiştir;

"...Her 5 gencimizden biri işsiz. Yazık, günah. AKP TBMM'ye yeni bir kanun teklifi getirdi. Yabancılara Türkiye'de iş bulacaklarmış. Akıl tutulması var bunlarda. Sen önce kendi işsizine iş bul. 6 milyona ek olarak 2 milyonda Suriyeli var işsiz, onlar bırakmış bu 8 milyonu, yabancılara iş bulacaklarmış..."[7]

Ana muhalefet partisi Suriyeli göçmenlerin toplumsal ve ekonomik bağlamda bir takım güvenlikleştirici önemlerin alınması gerektiğini üzerinde durmuştur. İşsizliğin giderilmesi için AK Parti hükümetinin öncelikli olarak kendi ülke vatandaşlarının iş sorunlarını çözümüne odaklanılması gerektiğine yönelik eleştirilerde bulumuştur. Kılıçdaroğlu aynı zamanda, mevcut hükümetin, Suriyeli göçmenlere yaklaşık 5,5 milyar dolar harcama yaptığını belirtmiştir. AK Parti hükümetinin, Suriye iç savaşına yönelik yanlış politikaları devam etmesi durumda, Suriyeli göçmenlerin kendi ülkelerine geri dönmeyeceğini, bundan dolayı Türkiye'nin göçmenlere yönelik ekonomik maliyetin, işsizliğin daha da artabileceğini vurgulamıştır.

---

[6] https://www.chp.org.tr/haberler/17-subat-2015-tarihli-tbmm-grup-konusmasi?q=Suriye ET 11.06.2020
[7] https://www.chp.org.tr/haberler/24-mart-2015-tarihli-tbmm-grup-konusmasi?q=Suriye ET 11.06.2020

Türkiye'nin açık kapı politikası ile çok fazla göç geldiğini ve göçün yarattığı en önemli olumsuzluklardan bir de göçün ülke içerisinde toplumsal sorunlar olduğunu belirtmiştir. Kılıçdaroğlu, Suriye iç savaşının uzun sürmesi durumunda Türkiye'nin ilerleyen zamanlarda sorunlarla karşılacağını belirtmiştir. Yaptığı bir açıklamada ise şunlar söylemiştir;

"...Suriyeli eğer sağlıklı bir politika izlenmezse, eğer Ortadoğu'ya barış gelmezse bunların Türkiye'ye yükü ekonomik olarak da siyasal olarak da sosyal olarak da çok ağır olur. Nasıl geçinecekler bunlar? Nasıl yaşayacak bu insanlar? Gayrimeşru alanlara sapmalarını kim nasıl önleyecek? Yeraltı dünyasının en önemli aktörleri olursa hiç şaşmayın…". [8]

Göç olaylarında, göçmenler hedef bölgelere giderken birtakım olumsuzluklar veya tehlikelerle karşı karşıya kalmaktadırlar. Bunların başında, insan kaçakçılarının hedefi olması gibi birçok olumsuzluklar gösterilmektedir. Göçmenlerin yaşadıkları olumsuz sorunlar sadece göç sırasında olmamaktadır. Aynı zamanda göç ettiği ülkelerde de olumsuzluklarla karşı karşıya kalabilmektedir. İnsan ticareti, kaçak çalışma ve yaşamlarını sağlayabilmeleri adına yasadışı iş faaliyerleri gibi durumlar sorunlarında en başında gelmektedir. Bundan dolayı ana muhalefet partisi lideri Kılıçdaroğlu, mevcut hükümetin Suriye'ye yönelik dış politikanın hata olduğunu, bundan dolayı Türkiye'nin aşırı sayıda göç aldığını, bu durumun işsizliği arttırdığı, ekonomik ek yük getirdiğini ve aynı zaman da geleceğe yönelik toplumsal bağlamda birtakım olumsuzluklar da neden olabileceği üzerinde durmuştur. Bu durumun çözülebilmesi için Suriyeli mülteciler meselesini siyasal alana taşıyarak güvenlikleştirilmesi gerektiği belirtmiştir. Bunun için yapılması gereken tek çözüm yolu ise Suriye iç savaşının bitmesi, bölgede barışın sağlanması durumunda Suriyeli mültecileri gönderilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

2015 yılında AKP lideri Erdoğan, Suriyeli göçmenlere yaşadığı sorunları ve Türkiye'ye göç etmenlerindeki nedenlerini insani boyutta değerlendirerek, güvenlik-dışı söylemler geliştirmiştir. Erdoğan'ın G20'de yaptığı bir konuşmasında Suriyeli vatandaşların ülkelerinde ki iç savaş ve terörden kaçtıkları için Türkiye'ye sığındıklarını şe şekilde belirtmiştir;

[8] https://www.chp.org.tr/haberler/30-haziran-2015-tarihli-tbmm-grup-konusmasi?q=Suriye ET 11.06.2020

"...Kendi halkını katleden Esed'in Suriye'nin geleceğinde yeri yoktur, olamaz. Esed bu şansını çoktan kaybetmiştir. Unutulmamalıdır ki, Suriyeli mülteciler DAEŞ'ten ve Esed rejiminin devlet teröründen kaçıyor..."[9]

Erdoğan, Suriye iç savaşından kaçan göçmenleri kamuoyuna anlatırken "terörden kaçanlar, Esad'ın zulmünden kaçanlar" gibi söylemlere başvurarak Suriyeli göçmenlerin göç etmelerinden ki nedenlerini ortaya koymaktadır. Aynı zamanda, Suriye'den Türkiye'ye kaçan insanların, zulümden kaçarak ülkemize sığındıklarını ve hiçbir etnik kökenine bakılmaksızın ülkelerine kabul ettiklerini belirmiştir. Bu durumu Suriyeli göçmenlere yönelik yaklaşımları ve süreci tarafsız bir bakış açısı içerisinde değerlendirdiğini belirtmiştir. Bir seçim konuşasında Almanya'da yaşayan Türk vatandaşı gurbetçilere şu şekilde ifade etmiştir.

"...Bu Ezididir, Hristiyandır, Müslümandır' demedik. Herhangi bir ayrıma tabi tutmaksızın sadece 'bu insandır' dedik ve kabul ettik. Çünkü bizde ayrımcılık, bölücülük yoktu ve bunu yapmamakta kararlıydık. 5 yıldır da bu devam ediyor. Açık kapı politikamız devam edecek. Bundan sonra da yine aynı şekilde bunu devam ettireceğiz. Ülkemizdeki bazı siyasiler maalesef Suriye ve Iraklıları Suriye'ye ve Irak'a geri göndermenin taahhüdü içerisindeler. Biz, bize sığınmış olan bu masum ve mazlumları, gökten yağan varil bombalarına asla teslim edemeyiz..."[10]

Erdoğan'ın Suriyeli göçmenlere yönelik savunmacı, korumacı yaklaşımını birçok alanda söylemsel olarak ifade etmektedir. Erdoğan, söylemlerinde genel olarak Türkiye'nin tarihsel kültüründe, yardımlaşan, kendisine sığınanlara destek olan ve onları koruyan bir devlet olduğunun vurgusunu yapmaktadır. Bu algı çerçevesinde, Erdoğan'ın Suriye vatandaşlarının ve Türkiye'ye sığınan göçmenlere her zaman destek olacaklarının belirtmiştir. Türkiye İhracatçılar Meclisi'nin 22. Genel Kurulu'nda ki konuşma şu şekilde anlamıştır;

"Aynı şekilde, İstanbul'da, pek çok farklı ülkeden gelen muhacir kardeşlerimiz bulunuyor. Bunların da bir kısmı sıkıntı içinde hayatını sürdürüyor. Şunu hiçbir zaman

---

[9] https://www.tccb.gov.tr/ozeldosyalar/g20/1/ ET 11.06.2020
[10] https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/35526/acik-kapi-politikamiz-devam-edecek ET 11.06.2020

aklımızdan çıkarmamalıyız: Bu ülkeye sığınan her insan, bize Allah'ın bir emanetidir. Canlarını, namuslarını, onurlarını kurtarmak için sınırlarımızdan içeri giren bu insanlara sahip çıkmak, devlet ve millet olarak boynumuzun borcudur. Tarihin hiçbir döneminde bu millet, kendisine sığınana yüz çevirmemiş, sırtını dönmemiştir."[11]

Erdoğan'ın Suriyeli göçmenlerin ülke içerisinde güvenlik dışı söylemlerinden çoğunlukla "güçlü devlet, güçlü ekonomi, fedakâr ve yardımsever devlet algısını" birçok alanda dile getirmektedir. Güçlü devlet, fedakâr devlet gibi söylemlerin oluşturulmasındaki temel sebeplerinde biri olarak, ana muhalefet partisi lideri Kemal Kılıçdaroğlu'nın Erdoğan'a yaptığı eleştirilerdir. Kılıçdaroğlu, çok sayıda Suriye göçmenin, Türkiye'ye gelmesinin temel nedeni olarak Erdoğan'ın yanlış dış politikalarından dolayı olduğunu iddia etmektedir. Bu durum Erdoğan'ın Suriyeli göçmenleri, güvenlik dışı politik söylemlerin dışında tutabilmek adına yaptığı söylemler olarak yorumlanabilir. Erdoğan, bu dönemde Suriye göçmenlerin barınma, sağlık gibi yaşamsal faaliyetlerini sürdürebilmeleri, göçmenlere yönelik yatırımların uygulanabilmesi ve bu yatırımların toplumsal alanda kabul görmesi için "ensar olma, kardeşlerimiz" gibi söylemler geliştirmiştir. Bu söylemler alımlayıcı(audience) kitlenin rızasını almaya yönelik söylenen söylemler olarak yorumlanabilir. Bu durum en somut söylemi olarak, AFAD, Lojistik Merkez Toplu Açılış Töreninde yaptığı konuşmada şu şekilde bahsetmediler.

"Biz Ensar bilincine sahip bir milletimiz. Ülkemize gelen her kardeşimizi Muhacir olarak görür, muhabbetle karşılarız. Onlara evimizi açar, ekmeğimizi bölüşürüz. Bugün sınırlarımız içinde, Suriye'deki ve Irak'taki olaylardan kaçarak ülkemize gelen yaklaşık, 2 milyon civarında kardeşimiz bulunuyor. Bu misafirlerimiz için 10 ilde 25 barınma

[11] https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/32776/turkiye-ortak-akil-cercevesinde-kurulmus-bir-koalisyonla-istikrar-ve-guven-iklimini-yeniden-tahkim-edebilir ET 11.06.2020

merkezi kurduk. Barınma merkezleri dışında yaşayan misafirlerimiz için de sağlıktan gıdaya, eğitime, konuta kadar pek çok destek hizmeti veriyoruz."[12]

Erdoğan'ın Suriyeli göçmenlere sağladığı destekler ana muhalefet partisi tarafınca ülke ekonomisinde ek yük olarak görülmüştür. Ana muhalefet partisi lideri Kılıçdaroğlu'nun özellikle üzerinde durduğu, ekonomi ve işsizlik söylemlerine karşı, argüman olarak Türkiye'nin güçlü bir ekonomiye sahip olduğunu vurgulamıştır. Fakat bu süreç, ülkede çok sayıda mültecinin yaşamasından nedeniyle Erdoğan, AB ve BM kayıtlı ülkelerden maddi destek sağlanmasına yönelik söylemlerde bulunmuştur. Erdoğan, Romanya Cumhurbaşkanı Iohannis ile düzenledikleri ortak basın toplantısında şu şekilde ifade etmiştir;

"…2 milyon şu anda sığınmacı bizim ülkemizde, bunun 1 milyon 700 bini Suriye'den 300 bini Irak'tan ve şu ana kadar yaptığımız harcama 5 buçuk milyar dolar. Avrupa'nın tamamında şu anda Suriye'den sığınmacıların sayısına baktığımız üzere Irak da dahil olmak üzere 250 bin. Bizde ise sadece bu iki ülkeden gelenlerin sayısı 2 milyon. Bütün bunların yükünü de Türkiye olarak biz üstlenmiş durumdayız. Peki 'Size hiç Mülteciler Komisyonu'ndan, BM'den destek gelmiyor mu?' Şu ana kadar gelen destek, dış destek 250 milyon dolardı. Yaptığımız harcamaya bakarsak 5.5 milyar dolardır. Ama biz hiçbir zaman geleni ve gelecek olanı geri çevirmediğimiz gibi kapılarımızı da kapamadık ve açık kapı politikası ile bu sürece devam ettik…"[13]

Erdoğan, Suriyeli göçmenlere yönelik "yardımlaşma, dayanışma ve destek olma" amacıyla söylemsel yaklaşımlar da bulunsa da ekonomik bağlamda mültecilere harcanan miktarın fazla olmasını ve alınan dış desteklerin yetersizliğini ön planda tutmaktadır. Bu söylemler her ne kadar güvenlikleştirme çerçevesinde değerlendirilmese de Erdoğan'ın göçmenlere yönelik ekonomik destek aradığı görebiliriz. Göçmenleri sayısal olarak değerlendirdiğimizde, 2015 itibariyle mülteci sayısının 2 milyonu aşması, kamplarda barınma sorunlarının oluştuğunu

[12] https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/2992/afad-22-lojistik-merkez-toplu-acilis-toreninde-yaptiklari-konusma E.T. 11.06.2020

[13] https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/30059/romanya-cumhurbaskani-iohannis-ile-duzenledikleri-ortak-basin-toplantisinda-yaptiklari-konusma E.T. 11.06.2020

görebiliriz. Bu durum Suriyeli göçmenlerin kamplardan ayrılmasına ve Türkiye'nin farklı illerine dağılmasına neden olmuştur. Özellikle ülkede kayıt dışı yaşayan göçmenlerin kaçak, düşük ücretlerle çalıştırılmasına neden olmuştur. Bu bağlamda Erdoğan, Suriyeli göçmenlerin kaçak çalıştırılmasının önüne geçebilmesi adına Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nca çalışma başlatmıştır.[14] Erdoğan, yurtdışından gelen sürekli değinmektedir. Erdoğan, söylemlerinde Suriyeli göçmenlerin Ekonomik bağlamda her ne kadar tehdit olarak görmese de yurt dışından gelen desteklerin yetersizliğini belirtmiştir. Bu durum aslında Suriyeli göçmenleri ülke ekonomisine yük oluyor mu sorunu da gündeme getirmektedir. Erdoğan, Belçika Egmont Uluslararası İlişkiler Kraliyet Enstitüsü'nde yaptığı konuşmada şu ifadelere yer vermiştir;

> *"Suriye'den gelenler için yaptığımız harcamalar şu anda 7,5 milyar doları aştı. Dışarıdan gelen yardımların toplam tutarı ise 417 milyon doları ancak buldu. Bu tablo sürdürülebilir değildir. Hâlihazırda dünyada en fazla sayıda mülteciye ev sahipliği yapan ülke konumuna gelmiş durumdayız. Buna rağmen açık kapı politikamızı insani sebeplerle devam ettiriyoruz. Türkiye'nin bu tutumuyla tüm insanlığın vicdanına hitap ettiğine inanıyorum"*[15]

Erdoğan, 2015 yılında Suriyeli göçmenlere yönelik yaklaşımlarını söylemsel analizinde, Suriyeli mülteci güvenlik dışı algılanmasına yönelik adımları ön plana çıkmaktadır. Özellikle ana muhalefetin ülke içerisinde toplumsal ve ekonomik sorunların daha da derinleşeceğine yönelik eleştirilerinden ziyade göç meselesini daha insanı boyutta değerlendirmiştir. Bu bağlamda göçmenlere yaşamlarını idame ettirebilecek politikalar geliştirerek eğitim, sağlık, barınma gibi temel gereksinimlerinin karşılanmasını sağlamıştır. Bu durum Suriyeli göçmenlerin, ülke ekonomisine ekstra maliyet getirdiğini belirtmiştir. Ülke içerisinde bulunan kayıt dışı göçmenlerin, kaçak olarak çalıştırması önüne geçmek için Çalışma ve Sosyal

---

[14] https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/2768/bursa-topraklari-bir-cihan-devletinin-dogdugu-topraklardir E.T. 11.06.2020

[15] https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/35549/belcika-egmont-uluslararasi-iliskiler-kraliyet-enstitusunde-yaptiklari-konusma E.T. 11.06.2020

Güvenlik Bakanlığı ile ortak hareket etmiştir. Bu durum, Suriyeli göçmenlerin işgücünden yararlanılmasına ve ülke ekonomisine katkı sağlanmasına yönelik bir adım göstermektedir.

4.1.2. 2016 yılı Çerçevesinde AKP ve CHP'li Liderlerin, Suriyeli Göçmenlere Yönelik Söylemleri

CHP lideri Kılıçdaroğlu, 2016 yılı itibariyle Suriyeli göçmenlerin kamplardan ayrıldığın bundan dolayı birçok ilde düzensiz nüfus artışları yaşandığını belirtmiştir. Özellikle küçük illerde çok sayıda Suriyeli göçmenin yaşadığı belirterek bu illerde birtakım sorunların olabileceğini belirtmiştir. Kilis üzerinde yaptıkları bir çalışmada şu söylemleri dile getirmektedir;

> *"…Kilis'in kent nüfusu 90 400, 90 400 Kilisli vatandaşımız Kilis'te yaşıyor. Peki Kilis kentinde Suriyeli kaç kişi var? 150 bin kişi. 80 bin Kilisli vatandaşımız var, dışarıdan gelenlerin sayısı 150 bini geçmiş vaziyette. Bu 150 bini herkesin söylediği bir rakam ama gerçekten kaç Suriyeli var hiç kimse bilmiyor. Böyle bir tablo ile karşı karşıyayız. Düşünün, bir şehri yabancılar o şehrin nüfusundan daha fazlaysa orada kültürel yozlaşma olabilir, orada ciddi sorunlar çıkabilir, orada halk isyan edebilir…"*[16]

Suriyeli göçmenler yaşadıkları kamplardan ayrılarak yakın bölgelerdeki şehir merkezlerine göç etmişlerdir. Kılıçdaroğlu'na göre bu durum kent merkezlerindeki evlerin kira artışlarına, iş alanlarında ise emek değer ücretlerinin düştüğünü belirtmiştir. Aynı zamanda Türk hükümeti, Suriyeli mültecilerin açtıkları dükkanlardan vergi almaması, bölgedeki yerli esnafın rekabet edebilme güçlerinin zayıflamasına neden olduğunu belirtmiştir. Kılıçdaroğlu'nun Kilis örneğini daha da genişleterek, bölgeye gelen göçmenlerden sonra salgın hastalıkların başladığını, bölgede yaşayan yerli halkın hastanelerde yoğunluktan dolayı tedavi olamadığı, çocuklarını okullara gitmediğini belirterek bölge halkının mağduriyet içerisinde olduğunu belirtmiştir. Bir diğer olumsuz durum ise küçük şehirlere giden göçmenlerin sayıca fazla olması, bölgede yaşayan yerli halkın başka illere göç etmelerine neden olduğunu belirtmiştir. Suriyeli

[16] https://www.chp.org.tr/haberler/26-nisan-2016-tarihli-tbmm-grup-konusmasi?q=Suriye E.T. 11.06.2020

göçmenlerin sınır kentlerin sayıca yoğun olması Türk vatandaşlarının sosyo-kültürel yapısına zarar vereceği belirtmiştir. Kılıçdaroğlu, bu durumu şu şekilde ifade etmiştir;

> *"...Suriyeli kardeşlerimiz kendi ülkelerine geri dönsünler. Evleri olsun, barkları olsun, parkları olsun, okulları olsun, hastaneleri olsun ki bu insanlar kendi ülkelerine dönebilsinler. Eğer bunları alırsanız Türkiye'nin sosyal dokusu bozulacak arkadaşlar. Türkiye'nin açıkça genleriyle oynanıyor. Güvenlik riski var..."*[17]

Kılıçdaroğlu söylemlerinde Suriyeli göçmenlerin ekonomik olduğu kadar toplumsal sorunlarında yaşanacağını belirtmektedir. Özellikle yerli esnafın, Suriyeli esnaf ile rekabet edebilme yetkinliğinin zayıflaması, iş emek piyasasında ücret düşüşü, aynı zamanda hükümetin Suriyeli göçmenlere yönelik politikaları, yerli halk tarafınca olumsuz karşılamasına karşılanabilmektedir. Bundan dolayı Suriyeli mültecilerin yoğun olduğu yerlerde iki toplumun karşı karşıya gelebilme tehlikesi bulunduğunu belirtmektedir. Bir diğer durum ise AK Parti hükümetinin Suriyeli mültecilere için vatandaşlık vermek istemesidir. Kılıçdaroğlu bu durumu şu şekilde açıklamaktadır.

> *"...Ben Suriyelilere vatandaşlık veriyorum" diyorsunuz. Büyük kentlerde gettolar oluşacak ve bu kamplaşmalara, gerilimlere yol açacak arkadaşlar. Bakın, daha geçen gün Konya'da oldu, 1 Suriyeli 1 bizim vatandaşımız hayatını kaybetti. Çatıştılar. Şanlıurfa'da çatıştılar. Önümüzdeki süre içinde çatışmalar çok daha farklı noktalara gidebilir..."*[18]

Aynı zaman Kılıçdaroğlu, Suriyeli göçmenler kaynaklı sorunlara değinerek, bu sorunların temel kaynağının Suriyeli göçmenler olmadığını, mevcut hükümetin yanlış dış politikalarından kaynaklı olduğu belirtmiştir. Ülkede yaşanan terör olaylarının ve bombalı saldırıların temel nedenlerinde biride hükümetin Suriye'ye sınır olan bölgelerde ki giriş çıkışların kontrolsüz ve denetimsiz bırakmasından kaynaklı yaşandığı belirtmiştir. Suriyeli göçmenler meselesinin çözüme ulaşabilmesi için Suriye'deki savaşın bitirilmesine yönelik politikalar geliştirilmesi

---

[17] https://www.chp.org.tr/haberler/12-temmuz-2016-tarihli-tbmm-grup-konusmasi?q=Suriye E.T. 11.06.2020
[18] https://www.chp.org.tr/haberler/12-temmuz-2016-tarihli-tbmm-grup-konusmasi?q=Suriye E.T. 11.06.2020

gerektiğini belirtmiştir. Suriye iç savaşının bitiminde ise, başta Türkiye olmak üzere birçok gelişmiş Avrupa ülkesinin Suriye'yi inşası konusunda destek vererek Suriyeli mültecilerin kendi topraklarına gönüllü olarak döneceğini belirtmiştir. Bundan dolayı, Türk vatandaşları ile Suriyeli göçmenler bir araya gelerek sorunların çözülebileceğini yönünde açıklamalarda bulunmuştur.

2016 yılı içerisinde AKP lider Erdoğan, Suriyeli mültecilere yönelik yaklaşımlarında, insanı boyutu daha ön planda tutsa da Mültecilerin yarattı bir takım ekonomik ve toplumsal sorunlarla karşı karşıya kaldığı görmekteyiz. Erdoğan, iki toplum arasında var olabilecek sorunların önüne geçebilmek amacıyla Suriyeli göçmeler ile Türk halkının tarihsel komşuluk ilişkilerini çerçevesinde değerlendirmiştir. Türk toplumunun, Suriyeli göçmenlere yönelik insani yaklaşımını "Türk halkının tarihsel görevi/sorumluluğu" bağlamında değerlendirerek iki toplumun tarihsel geçmişine atıfta bulunmuştur. Böylelikle, Suriyeli göçmenlerin yaşadıkları sorunları, iki toplumun ortak sorun olarak değerlendirmiştir. Erdoğan, muhtarlarla yaptığı bir toplantıda bu durumu şu şekilde ifade etmiştir;

> *"…Türkiye olarak bizim durumumuz çok farklı. Bizim bu insanlarla 1000 yıllık kardeşliğimiz, dostluğumuz, akrabalığımız var. Oralarda yaşanan her acı bizim de yüreğimizi yakar, oralarda yanan her ateşin koru bize de değer. Oralarda yakılan her ağıt bizim de gözlerimizi yaşartır. Birbirimizle işte böylesine yakınız, böylesine iç-içe geçmiş durumdayız. Tıpkı Balkanlar gibi, tıpkı Kafkaslar gibi, tıpkı Kırım gibi oraları kendimizden ayrı göremeyiz, görmüyoruz. Bu bilinçle biz ülkemize gelen sığınmacılara misafirlerimiz diyoruz…"*[19]

Erdoğan'ın Suriyeli göçmenlere yönelik bu söylemleri, iki toplumun ortak kültür ve akrabalık ilişkilerine sahip olduğunu ve Türk toplumunun ülkelerine sığınan Suriyeli göçmenleri, misafirperver bir bilinçle yaklaşılması yönünden söylemlerde bulunmuştur. Fakat Türkiye'de başlayan terör saldırıları ve bombalı eylemlerin Suriye bağlantılı olması, toplumsal alanda

[19] https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/43824/23-muhtarlar-toplantisinda-yaptiklari-konusma E.T. 11.06.2020

güvenlik sorunu yaratmıştır. Terör eylemleri nedeniyle Türk vatandaşlarının ve Suriyeli göçmenlerin karşı karşıya gelmelerini engellemek, toplumsal çatışmayı engellemek amacıyla Gaziantep'te yaptığı şu konuşmayı yapmıştır.

> *"...Akdere Mahallesi'ndeki nişan töreninde o kına töreninde kan dökenler eğer bu şekilde Gazianteplilere baş eğdirebileceklerini sanıyorlarsa çok yanılıyorlar. İşte Gaziantep burada, peki siz neredesiniz? Akdere ve Beybahçe mahalleleriyle burada, Vatan ve Güzelvadi mahalleleriyle burada, Barak, Şirinevler, Türkmenler mahalleleriyle burada, Düztepe ve Cengiz Topel mahalleleriyle burada, Perilikaya Mahallesi'yle burada, şehirdeki Suriyelilerle, misafirlerimizle, burada. Bombalı saldırının gerçekleştiği yerin çevresindeki bu mahallemizde yaşayan vatandaşlarımızın etnik kökenine meşrebine, siyasi görüşüne bakarak bu saldırıyla onları tahrik edebileceklerini sananlar bir kez daha hüsrana uğradılar...[20]"*

AK Parti lideri Erdoğan, Gaziantep'teki söylemlerinde yer aldığı gibi, Türkiye bulunan Suriyeli mültecilere yönelik kardeşlik, dayanışma ve paylaşma söylemleri ile toplumsal ve siyasal alanda güvenlik dışı algılanmasına yönelik adım atmaktadır. Böylelikle toplumsal alanda çatışma çıkma olasılığını azaltmaya çalışmaktadır. Benzer bir durumun Kilis örneğinde yaptığı konuşmada belirtirken Erdoğan, özellikle Kilis'in nüfusundan fazla mülteci ev sahipliği yapması ve olası sorunların önüne geçebilmesi amacıyla şu konuşmayı yapmıştır;

> *"...Bugüne kadar hiçbir fedakârlıktan kaçınmadık, bundan sonra da kaçınmayacağız. Kilis'in kendi nüfusundan daha fazla sayıda misafire ev sahipliği yapıyor olması bile başlı başına bir samimiyet, bir ahde vefa, bir kardeşlik göstergesidir. Kilisli kardeşlerimin, Kilisli vatandaşlarımın her birine bunun için özellikle şahsım, milletim adına şükranlarımı sunuyorum. Suriyeli misafirlerimizden ve Kilisli kardeşlerimden bu*

[20] https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/51113/bu-devlet-hicbir-sehidinin-ve-gazisinin-kanini-yerde-birakmaz E.T. 11.06.2020

dönem içerisinde doğan bu eksiklikler için de özellikle birbirimizi kardeşlik bağı içinde bağışlamalarını istiyorum…"[21]

Erdoğan'ın Kilis halkına yaptığı bu konuşma var olabilecek bir sorunu veya tehdidi, "misafir, kardeşlik" gibi söylemleriyle göçmenleri güvenlik dışı politikalar çerçevesinde değerlendirdiğini göstermektedir. Fakat, Türkiye'deki göçmen nüfusunun 3 milyona yaklaşması, ülke ekonomisinde sıkıntılar yaratmaktadır. Erdoğan Suriyeli göçmenlere yönelik güvenlik dışı söylemlere yer verse de ekonomik alanda sorun yaşandığını belirtmektedir. Örneğin Erdoğan, Somali 6. Yüksek Düzeyli Ortaklık Forumu'nun açılışında bir konuşmasında ekonomik sorunu şu şekilde ifade etmiştir;

"…Türkiye, Suriye meselesindeki bu duruşuyla, küresel vicdanın sesi olmuş, insanlığın onurunu kurtarmıştır. Bakınız biz bunları, çıkar hesabıyla veya bir karşılık beklediğimiz için değil, tamamen insani duruşumuzun bir gereği olarak yapıyoruz: Fakat durum artık Türkiye'nin tek başına, kendi imkânları ile kaldırabileceği bir yük olmaktan çıkmış bulunuyor…"[22]

Erdoğan'ın yaptığı bu konuşmada Suriyeli göçmenleri ekonomik tehdit olarak dile getirmese mali yükün giderek arttığı belirtmiştir. Bu söylemleri desteklemek bağlamında, AK Parti hükümeti ve Erdoğan, Suriye göçmenlere yönelik hükümet tarafından sağlanan mali yükü hafifletmek için daha önceden de temasta olduğu AB ülkelerinden destek istemesini gösterebiliriz. Türkiye'nin Suriyeli göçmenlere için başta hükümet olmak üzere STK ve belediyeler aracılığıyla yaklaşık 10 milyar dolar harcandığını daha önceden AB ile yapılan görüşmeler neticesinde AB ülkeleriyle karşılıklı anlaşmalar varıldığı belirtmiştir. Bunların en başında AB ülkelerinin Türkiye'ye vereceği mali destek, vize geçiş serbestisi gibi konuların yerine getirmemesi, Türkiye ile arasında sorunlar yaşanmasına neden olmuştur. Bu sorunları Erdoğan şu şekilde dile getirmektedir;

---

[21] https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/45574/suriyeli-kardeslerimize-vatandaslik-imkni-verecegiz.html E.T. 11.06.2020

[22] https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/39895/turkiye-suriye-meselesindeki-durusuyla-insanligin-onurunu-kurtarmistir.html E.T. 11.06.2020

"…Avrupa Birliğine tam üye olmaya hazırız. Avrupa Birliği ülkemize söz verdiği ama kasıtlı olarak tutmadığı vize serbestisi, mülteciler için toplamda 6 milyar avro yardım, fasılların açılması gibi adımları attığında, biz de elbette iyi niyetimizi göstereceğiz. Ama artık tek taraflı adım atma dönemi bitti. Hani bizde bir söz var ya, 'ne kadar ekmek, o kadar köfte.' Şimdi biz de Avrupa'ya onu söylüyoruz. Bize ne verirseniz, bizden o kadarını alırsınız. Çünkü bizim Avrupa'nın peşinden koşacak sabrımız ve takatimiz kalmadı…[23]"

Bu söylemler her ne kadar güvenlikleştirme kavramında değerlendirilmesede Erdoğan, Suriyeli göçmenleri AB'ye yönelik tehdit olarak mı kullanıyor soru gündeme gelmektedir. Erdoğan'ın AB ülkeleriyle arasından yaşanan bu ve benzeri konuşmalarda, Türkiye'nin Suriyeli göçmenler meselesinde ekonomik sıkıntılar yaşadığını göstermektedir. Erdoğan, ekonomik sıkıntıların önüne geçebilmeleri için Suriyeli göçmenlere vatandaşlık vererek ülke içerisindeki kaçak işçilerin önünü kesmeyi hedeflermiştir. Böylelikle Suriyeli göçmenlerin iç gücünden kullanarak ülke ekonominse katkı sağlamaya yönelik adım atmıştır. Bundan dolayı Erdoğan Suriye göçmenlerin vatandaşlığa alınmasını fayda sağlayan yönünü ele alarak şu şekilde bir konuşma yapmıştır;

"…Dikkat ediyorum, bunların içerisinde mesela kalifiye olan birçok insana Batı ülkeleri kapıları açıyor; ama sayılar tabi çok düşük. Biz tabii kapıyı açmayınca onlar oralara gitmek durumunda kalıyor. Ama biz bunu çok daha dikkatli bir şekilde, hatta hatta belli illerimizde organize sanayi bölgelerinde olsun, bu tür oluşan yerlerde inanıyorum ki bunların bilgilerinden, bunların insan olarak gücünden hem biz istifade edeceğiz, hem de onlar bu tür sıkıntılı yaşam koşullarından kurtulmuş olacaklar diye düşünüyoruz…"[24]

Fakat bu durum başta alt kesim çalışnaları olmak üzere Türk vatandaşlarının işlerine yönelik tehdit risklerini arttırabilmektedir. Özellikle toplumsal alanda Türk ve Suriyeli vatandaşlarının

---

[23] https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/61182/avrupada-misafir-degil-ev-sahibiyiz E.T. 11.06.2020

[24] https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/45591/cumhurbaskani-erdogan-bayram-namazini-mimar-sinan-camiinde-kildi.html E.T. 11.06.2020

karşı karşıya getirebilmektedir. Erdoğan, Suriyeli göçmenlerden kaynaklı ekonomik sorunları giderilmesi amacıyla ikinci yol olarak Suriye'ye yönelik askeri operasyon düzenleyerek, Suriye içerisinde güvenli alan yaratmaya yönelik adımlar atmıştır. Erdoğan, ABD'deki Türk STK'larla yaptığı bir toplantıda güvenli bölge şu şekilde aktarmıştır;

> *"...Hedefimiz şu: 95-45 kilometre hesabıyla istiyoruz ki 4000-5000 kilometrekarelik bir alanda güvenli bölge ilan edelim ve bu güvenli bölgeye de bizler mülteci kardeşlerimizi yerleştirelim. Bize iltica etmek isteyenleri buraya yerleştirebiliriz, bize iltica etmiş olanlardan kardeşlerimizi aynı şekilde buraya yerleştirebiliriz. Yerli mimariyle burada hemen konutlar yapalım ve Suriyeli kardeşlerimiz de buralara yerleşmiş olsun. Hatta hatta gerekirse biz kendi topraklarımızda da onlar için yine konutlar yapmaya da hazırlanıyoruz, onun da adımını atacağız. Çünkü vakit kaybına tahammülümüz yok..."*[25]

Erdoğan'ın ABD'deki Türk STK'larla yaptığı bir toplantıdaki söylemleri aslında ülke içerisindeki ekonomik sorunların ve ülkeye gelecek olan yeni göçleri engellemek amacıyla, askeri güvenlikleştirmeye yönelik adım atacağını göstermektedir. Erdoğan Suriyeli göçmenlere yönelik güvenlik dışı söylemlere yer verse de Avrupa'dan gelen maddi yardımların yetersiz kalması Türkiye'nin, Suriyeli göçmenlere yönelik 2016 yılında iki farklı politika geliştirdiğini göstermektedir. İlk Suriyeli göçmenler arasında kafiyeli ve yetenekli kişilere vatandaşlık vererek ülke ekonomisine dahil olması sağlamak,[26] bir diğer durum ise Suriye topraklarının bütünlüğünü bozmadan, askeri operasyonlarla güvenli bölgeler oluşturulmasıdır. Güvenli bölgelerin oluşturulması ile ülkede yaşayan Suriye mültecilerin kendi bölgelerine yerleşimini sağlamaktır[27].

---

[25] https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/52398/abddeki-turk-stklarla-bir-araya-geldigi-toplantida-yaptiklari-konusma E.T. 11.06.2020

[26] https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/45596/daes-muslumanlarin-bagrina-saplanmis-bir-hancerdir E.T. 11.06.2020

[27] https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/109620/-guvenli-bolge-anlayisi-beklentilerimizi-karsilamiyor- E.T. 10.06.2020

4.1.3. 2017 yılı Çerçevesinde AKP ve CHP'li Liderlerin, Suriyeli Göçmenlere Yönelik Söylemleri

Ana muhalefet partisi ve CHP lideri Kılıçdaroğlu, 2017 yılında Suriyeli göçmenlere yönelik söylemlerini incelediğimizde, Suriyeli göçmenlere vatandaşlık verilmesi, AK Parti hükümetinin Suriyeli mültecilere yapılan harcamaların yerli vatandaşa yapılmaması, Suriyeli göçmenlere yönelik kamusal alanda toplumsal ayrıcalık yapılması ve Türkiye'nin askeri operasyonlarını değinmiştir Kılıçdaroğlu özellikle referandum döneminde yaptığı mitinglerde Suriyeli göçmenleri merkezi olarak konumlandırarak, AK Parti hükümetine yönelik eleştirel söylemlerde bulunmuştur. Ağırlıklı olarak AK Parti hükümetinin Suriyeli göçmenlere sağladığı ekonomik bütçenin, Türkiye'de kendi vatandaşlarına yapılmaması üzerinde durmuş ve yapılan harcamaların çiftçiye, esnafa, asgari ücretle çalışanlara ekonomik sorunlarını iyileştirme yönünde artırılabileceğini vurgulamıştır. Kılıçdaroğlu katıldığı bir televizyon kanalı programında bu durumu şu şekilde ifade etmiştir.

> *"... 4 milyon kişilik yük aldık, 25 milyar dolar para harcadık. 25 milyar doları o olay olmayıp da çiftçimize verseydik ne olurdu? Asgari ücretliye verseydik ne olurdu? Emeklinin maaşını arttırsaydık ne olurdu? Sanayiye verseydik, teşvik olarak verseydik ne olurdu? Daha iyi olurdu. Başımıza belalar aldık, yarın Suriye mafyası çıkacak göreceksiniz..."*[28]

CHP lideri Kılıçdaroğlu, Suriyeli mültecilerin Türkiye'ye gelmesine karşı olmadığını belirmiştir. Suriyeli göçmenlerin kamplardan ayrılarak Türkiye'nin birçok iline dağılmasından dolayı oluşacak sorunların üzerinde durmuştur. Erdoğan'ın ve AK Parti hükümetinin Suriyeli göçmenlere yönelik ayrıcalıklı davrandığını, Türk vatandaşlarının ihmal edildiğini ve Suriyeli mültecilere yönelik verilen ayrıcalıkların yerli halka tanınmadığını belirmiş ve şu şekilde ifade etmiştir.

---

[28] https://www.cnnturk.com/video/turkiye/kilicdaroglu-yarin-suriye-mafyasi-cikacak-goreceksiniz?page=1 E.T. 10.06.2020

"Suriyeliler, ben Suriyelilere karşı değilim önce onu söyleyeyim. Ama Suriyelilerin 81 ile dağılmasına karşıyım. Suriyeliler Türkiye'nin bir bölgesinde olmalı, onlara her türlü yardımı yapalım, okulunu yapalım, sinemasını yapalım, her şeyi yapalım. 81 ile dağılmasına karşıyım. Biz şimdi Suriyeliler geldi Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları ikinci sınıf vatandaş, onlar birinci sınıf vatandaş. Onların çocukları üniversiteye sınavsız giriyorlar. Bizim çocuklarımız sınava giriyorlar. Suriyeli esnaf dükkan açtığında vergi ödemiyor, benim esnafım vergi ödüyor. Suriyeli doktora gittiği zaman sıraya girmiyor, para ödemiyor, bizim emekli gittiği zaman para ödüyor ve sıraya giriyor. Kim birinci sınıf vatandaş, kim ikinci sınıf vatandaş?"[29]

Kılıçdaroğlu 2017 yılında Suriyeli göçmenlere yönelik söylemlerinde, Suriyelilere Türk vatandaşlığı verilmesi ve Suriye'de yapılan askeri operasyonlarla ilgili meselelere yer vermektedir. Kılıçdaroğlu, aynı zamanda AK Parti hükümetin Suriyeli göçmenlere ayrıcalık tanıdığını sıklıkla tekrar etmektedir. Bu söylemler, toplumda var olan meseleleri bir sorunmuş gibi lanse ederek hükümet politikalarını ve Suriyeli göçmenleri siyasal alana taşıyarak tartışma zeminine çek istemektedir. Böylelikle, Suriyeli göçmenlerin toplumsal ve ekonomik alanda güvenlik meselesi haline getirilebilmektedir. Kılıçdaroğlu, seçim döneminde hükümet politikaları eleştirirken Suriyeli göçmenlere yönelik güvenlikleştirici söylemlere şu şekilde yer vermiştir;

"…4 milyon Suriyeli. Vatandaşlık vereceğiz diyorlar. Razı mısınız? Ben de razı değilim. Suriyeli bizim ülkemizde birinci sınıf vatandaş, bizim vatandaşımız ikinci sınıf vatandaş. Suriyeli gider hastaneye para vermez, benim vatandaşım para öder. Suriyeli esnaf vergi vermez, benim esnafım vergi verir. Bunun neresi adalet? "Evet oyu verin, onlara vatandaşlık vereceğiz" diyorlar. Suriyelilere vatandaşlık verilmesini istiyorsanız gider "Evet" oyu verirsiniz. Niye vatandaşlık veriyoruz? Hangi gerekçeyle vatandaşlık veriyoruz? Bizim gencecik pırlanta gibi çocuklarımızı El Bab'a göndereceğiz Suriye'nin

[29] https://www.milliyet.com.tr/yerel-haberler/ankara/kilicdaroglu-gun-memleket-gunudur-11979907 ET 10.06.2020

gençleri Türkiye'de volta atacaklar."[30] Bu durum Kılıçdaroğlu'nun bu söylemleri Suriyeli göçmenlere yönelik toplumsal ve ekonomik alanda güvenlikçi yaklaşımına yakın olduğunu göstermektedir.

AK Parti lideri Erdoğan ise, 2017 yılı içerisinde Suriyeli göçmenlerin, *"eli kanlı katillerden, diktatörlerden ve terör örgütlerinin"* elinden kaçtıklarını belirtmiştir. Türkiye'ye gelen göçmenlerin hiçbirinde din, dil ve ırk ayrımı yapmadıkları ifade etmiştir. Erdoğan'ın Suriyeli göçmenlere yönelik bu söylemleri, Suriyeli göçmenleri güvenlik dışılaştırmaya örnektir. Uluslararası Ombudsmanlık Sempozyumunda konuşmasında şu ifadeleri kullanmaktadır;

"... Bizim milletimiz din, dil, etnik ayrım gözetmeden, kapısına gelen herkesi bağrına basmış, sofrasına bir tabak da onlar için koymuştur. Biz yaşamanın, ayakta kalmanın yolunun yaşatmaktan geçtiğine; vermenin, paylaşmanın, bölüşmenin bereketine inanıyoruz. Bu anlayışla 6 yıldır Suriye'den ve Irak'tan gelen komşularımıza sahip çıktık; onları diktatörlerin, eli kanlı katillerin ve terör örgütlerinin insafına terk etmedik..."[31]

Bu söylemler özelikle Suriyeli göçmenlerin ülkeye geliş sebepleri alımlayıcı kitle tarafından göçün nedenlerinin anlaşılmasına yönelikte yapılmaktadır. Sadece bu süreç devlet düzeyinde ki kullanılan bir söylem olarak yorumlanmamaktadır. Aynı zamanda devlet-toplum arasında bir bağ kurarak aktarılmaktadır. Bundan dolayı Erdoğan, Suriyeli göçmenlerin yoğunlukta olduğu bölgelerdeki yaptığı konuşmalar ile iki toplum arasındaki iletişimsel bağı kurarak ileri ki süreçlerde yaşanabilecek toplumsal veya iç güvenliği tehdit sorunlarında önüne geçmeye yönelik adımlar olarak görülmektedir. Şanlıurfa'da STK temsilcileri ve kanaat önderleri ile yaptığı toplantıda bu duruma örnek olarak gösterilebilir;

"...Komşuluk kardeşlik hakkının ne olduğunu duruşunuzla, fedakârlığınızla siz tüm dünyaya ispat ettiniz. Savaşta katledilen masumları gördükçe insanlık için umutlarını yitirenler,

---

[30] https://www.chp.org.tr/haberler/chp-genel-baskani-kemal-kilicdaroglu-sinop-boyabatta-konustu?q=Suriye ET 10.06.2020

[31] https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/71197/turkiye-mazlumlar-icin-guven-yurdudur ET 10.06.2020

gelsinler Şanlıurfa'ya baksınlar. Yardım isteyen insanları kapılarından kovanlar, tel örgülerin arkasında güvenlik arayanlar, gelsinler mazluma nasıl sahip çıkıldığını Şanlıurfa'da görsünler. Doğrusu ben böyle vefakâr bir milletin evladı olduğum için, böyle büyük bir ülkenin Cumhurbaşkanı olduğum için daima şeref duyuyor, Rabbime hamd ediyorum. Ben Suriyeli muhacirlere Ensar olan, onları şefkatle bağrına basan, sofrasına bir tabak da kardeşleri için koyan tüm Urfalılara teşekkür ediyorum. Gösterdiğiniz fedakârlıkları, çektiğiniz sıkıntıları çok iyi biliyorum, ama inanın gösterdiğiniz kadirşinaslık hepsine değer…"[32]

Erdoğan, Suriyeli göçmenler için her ne kadar terörden kaçanlar, zulümden kaçanlar, kardeşlik ya da misafirperverlik söylemleri ile ülke güvenliğine yönelik tehdit olarak görmese de ekonomik olarak ülke içerisinde sorunlar yaşadığını belirtmektedir. Özellikle AB gelen desteğin yetersiz olması hem ekonomik bağlamda hem de Suriyelilere yönelik yardımlar konusunda zorlandıklarını belirtmiştir. Recep Tayyip Erdoğan durumu şu şekilde aktarmıştır;

> *"..ülkemizin değişik vilayetlerinde şu anda yaşıyorlar. 300 bin de Iraklı mülteci şu anda Türkiye'de, çadırlarda, konteyner kentlerde, şehirlerde. Ve bizim şu ana kadar yaptığımız harcama ne biliyor musunuz? STK'larla birlikte 25 milyar dolar. Peki, bize Avrupa Birliği'nin verdiği söz neydi? Temmuz 2016 başında bize 3 milyar avro ödeyeceklerdi. Geldi mi? Hayır, gelmedi. Peki, şu ana kadar ne geldi? Onu da söyleyeyim; 725 milyon dolar geldi. Birleşmiş Milletler Mülteciler Konseyi tüm donörler olarak onun üzerinden ne geldi? O da yaklaşık 520 milyon dolar geldi. Şu anda Türkiye olarak biz tabi ki böyle devası bir bütçeyi karşılamakta zorlanıyoruz..."*[33]

Erdoğan, Türkiye'nin mültecilere yönelik insani bir görev üstlendiğini fakat ekonomik bağlamda sıkıntılar ile karşı karşıya kalındığında vurgulamıştır. Bundan dolayı Erdoğan, Suriyeli göçmenlere yönelik ülke içi ve ülke dışı politikalarında birtakım değişikliklere gitmiştir. Ülke içerisinde Suriye göçmenlere yönelik özellikle kalifiyeli, yetenekli ve eğitimli

---

[32] https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/70680/bu-ulkeyi-cenk-meydanlarindaki-sehitlerin-mubarek-kanlariyla-kurduk ET 10.06.2020

[33] https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/71040/bahreynde-turkiyenin-ortadoguda-barisa-yonelik-girisimci-vizyonu-konulu-konferansinda-yaptiklari-konusma ET 10.06.2020

kişilerin, Türk vatandaşlığına geçirilmesi yönünde adımlar atmıştır. Suriyeli göçmenlerin vatandaşlığa alınmasının nedenlerini şu şekilde değerlendirmiştir.

> *"...Suriyeli mülteciler için Türkiye'nin bugüne kadar yaptıklarının dışında yeni bir çalışmayı daha yürüttüklerini, bu çalışma çerçevesinde Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin kariyer ve meslek sahibi olanlara vatandaşlık hakkının verileceğini açıkladı ve "Çünkü bu insanlar Suriye'de yaşarken çok farklı yaşadılar, şimdi bu tür insanları çadıra mahkûm etmek doğru olur mu, bu insanları konteynerlere mahkûm etmek doğru olur mu? Bunlara âdeta normal yaşamına döndürecek bir ortamı, bir zemini hazırlamayı biz insani, vicdani ve kardeşlik görevi olarak biliyoruz, şu anda bunun da inşallah adımını atacağız..."*[34]

Böylelikle Erdoğan, ekonomik bağlamda Suriyeli mültecilerin kaçak, sigortasız ve düşük ücretle çalıştırılmasının önüne geçmek istemektedir. Suriyeli göçmenlerin Türkiye'de ekonomik sisteme dahil edilmesiyle birlikte ülke içerisinde iş gücünün artırılması ve işsizliğin azaltılmasına yönelik politikalar oluşturmaktadır. Erdoğan, Suriyeli göçmenlere yönelik dış politikasında ise, sınırlara yakın bölgelere askerî harekât düzenleyerek güvenli bölge oluşturup, bu bölgelere Türkiye'de yaşayan Suriyeli mültecileri yerleştirilmesi yer almaktadır. Bu durum göçmenlerin, ülke ekonomisine oluşturduğu ek yükün hafifletmeye yönelik bir adım olarak yorumlanabilir. Erdoğan, AK Parti Kastamonu İl Kongresi'nde konuşmasından durumu şu şekilde ifade etmiştir;

> *"...Türkiye'de 3 milyonun üzerindeki Suriyeliyi misafir ederek çektiği acıyı bir nebze azaltmaya çalıştıklarını kaydeden Cumhurbaşkanı Erdoğan, Türkiye'nin Fırat Kalkanı Harekâtı ile güvenli hâle getirdiği Cerablus ile El Bab arasındaki bölgeye şu ana kadar 100 bine yakın Suriyelinin geri dönerek yurtlarına kavuştuğunu hatırlattı. İdlib bölgesindeki operasyonu tamamladıklarında önemli oranda bir geri dönüşün olacağını beklediklerini, Afrin ve Münbiç'i teröristlerden arındırdıklarında bu şehirlerin asıl*

[34] https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/71015/bu-cografyada-kaderimiz-de-kederimiz-de-ortaktir.html ET 10.06.2020

sahiplerinin evlerine yeniden kavuşacağını "Ardından Tel Abyad ve Resulayn'dan başlayarak tüm sınır bölgelerimizi güvenli hâle getireceğiz…"[35]

Erdoğan, askeri güvenlikleştirme sürecinde Suriye'de oluşturulacak güvenli bölgeler ile Suriyeli vatandaşların bölgeye yerleşimini sağlamayı amaçlamıştır. Böylelikle ülkeye gelebilecek olan yeni göçün engellemek ve ülkede yaşayan Suriyeli göçmenleri bu bölgelere güvenli bir şekilde yerleşimini sağlamaya yönelik söylemlere yer vermiştir. Erdoğan, El-Cezire Televizyonu'na verdiği mülakatta Suriyeli göçmenlerin, güvenli bölgelere yerleşimine yönelik süreçleri şu şekilde ifade etmiştir.

"…Fırat'ın batısında terörden arındırılmış güvenli bölge ilan edelim. Bunu bütün dost bildiklerimize açıklıyorum. Bu 4 bin, 5 bin kilometrekarelik bir alanda olabilir. Burayı uçuşa yasak bölge olarak ilan edip 'eğit-donat'la burada iyi bir millî ordu oluşturulmalı ki oraya yerleşen insanların güvenliği de onlar tarafından sağlanmış olsun. Burada ABD, Rusya, Körfez ülkeleri, başta Suudi Arabistan, Katar olmak üzere hep birlikte desteğimizi verelim ve burada onlara yeni şehir veya şehirler oluşturalım. Böylece bu insanlar hem ülkelerinden ayrılmak zorunda kalmasınlar, hem de Türkiye'de 3 milyon mülteci var, bu insanlar da tekrar topraklarına dönme şansını yakalasınlar…"[36]

Erdoğan, Türkiye'de bulunan Suriyeli göçmenleri, korumacı yaklaşım ile güvenlikleştirilmenin dışında tutmaktadır. Fakat göçmenlerden kaynaklı ekonomik sıkıntıların yaşanması Erdoğan'ı, göçmenleri ekonomik yük olarak tanımlamaya başladığını göstermektedir. Bu dönemde AB'den de yeterli maddi desteğin gelmemesi Erdoğan'ı Suriye'de güvenli bölge oluşturmaya iten sebepler arasında yer almaktadır. Bu durum Erdoğan'ın Suriyeli göçmenler ve Suriye meselesinde söylemsel değişimlerin meydana geldiğini göstermektedir.

---

[35] https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/87939/15-temmuz-gecesi-destan-yazan-milletimizi-hedef-alan-saldirilara-tahammul-edemeyiz ET 10.06.2020

[36] https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/74846/turkiye-artik-bir-yanagina-tokat-vuruldugu-zaman-obur-yanagini-ceviren-bir-ulke-degil.html ET 10.06.2020

4.1.4. 2018 yılı Çerçevesinde AKP ve CHP'li Liderlerin, Suriyeli Göçmenlere Yönelik Söylemleri

Bu dönemde CHP lideri Kılıçdaroğlu, AK Parti hükümetinin Suriyeli göçmenlere yönelik kamusal alanlarda ayrıcalık yapıldığını ve ülke vatandaşlarının geri planda bırakıldığına ilişkin söylemlerine yer verilmektedir. Aynı zamanda AK Parti hükümetinin Suriyeli göçmenlere yönelik yapılan harcamalara değinmektedir. Kılıçdaroğlu, Suriyeli göçmenlerin gelecekte toplumsal alanlarda sorunlar yaratabileceğini belirtmektedir. Bu durum CHP lideri Kılıçdaroğlu tarafında Suriye göçmenler meselesinin Türkiye'nin geleceğinde toplumsal ve ekonomik tehdit olabileceğini belirtmektedir. Kılıçdaroğlu, TBMM CHP grup toplantısında yaptığı konuşmasında şu söylemlere yer vermektedir;

> *"...30 milyar dolar Suriyelilere harcadı, 30 milyar dolar! Ne oldu? İtibar sahibi mi olduk biz, saygın bir ülke mi olduk biz? Ağlıyorlar, efendim para yok Suriyelilere bakmak için. O Suriyeliler Türkiye'ye niye geldi? Senin yanlış politikaların yüzünden! Bakan daha henüz başımız belaya tam girmiş değil. Bu Suriyelilerin bir kısmı yarın öbür gün yer altı dünyasına kayacaklardır. Geçinmek istiyorlar bunlar. Bugün görüyorsunuz çoğu yerlerde, saldırılar da başladı ve bizim vatandaşımız Suriyeliler karşısında ikinci sınıf vatandaş. Önce doktor onları muayene eder, sonra sıra bizim vatandaşımıza gelir. Bizim vatandaşımız vergi verir, o dükkân açar vergi ödemez. Ben bunları söylediğim zaman da bana kızıyorlar, niye bunları söylüyorsun diye. Gerçekleri söyleyeceğim, yanına ister doktorunu al, ister alma kardeşim, ben gerçekleri söyleyeceğim..."*[37]

Kılıçdaroğlu, AK Parti hükümetinin Suriyeli göçmenlerin dükkân veya iş yeri açma durumlarında vergiye ve sosyal güvenlik primlerine tabii olmaması ve ekonomik alanlarda ayrıcalıklar tanınmasından dolayı, yerli esnafın rekabet edebilme özelliğini zayıflattığını belirtmiştir. Kılıçdaroğlu'nun değindiği bir diğer durum ise, Suriyeli göçmenlerin, sağlık alanlarında, ilaç alımı, muayene esnasında ücret alınmaması ve hükümetin geçim sıkıntısı

[37] https://www.chp.org.tr/haberler/chp-genel-baskani-kemal-kilicdaroglu-tbmm-chp-grup-toplantisinda-konustu-08-mayis-2018 ET 10.06.2020

yaşamakta olan kendi vatandaşlarına yönelik böyle bir ayrıcalık tanımaması nedeniyle eleştirmektedir. Kılıçdaroğlu'nun, AK Parti hükümetine yönelik eleştirel bir tutum içerisinde olmasının temel nedeni, ülke içerisinde geçim sıkıntısı yaşayan vatandaşlarına yönelik herhangi bir politika geliştirmemesi ve sadece Suriyeli göçmenlere odaklanılmasından dolayı olduğunu belirtmektedir.

CHP lideri Kılıçdaroğlu, Suriyeli göçmenlerin güvenlikleştirilmesine yönelik söylemlere daha fazla yer vermektedir. Özellikle Kılıçdaroğlu'nun "benim vatandaşım işsiz, benim vatandaşım vergi ödüyor onlar ödemiyor" gibi söylemlere sıklıkla yer vermesi, ülkede yaşayan iki toplum (Türk ve Suriye vatandaşları) arasında sorunlar yaratabilmektedir. Aslında Kılıçdaroğlu, Suriyeli göçmenlerin toplumsal alandaki meselelerini/durumlarını tehdit ya da sorunmuş gibi alımlayıcı (audience) kitleye sunmaktadır. Buradaki söylemlerin temel amaçlarından ilki Suriyeli göçmenlerin güvenlikleştirilmesi, ikincisi ise Suriyeli göçmenler üzerinden AK Partiyi politikalarını eleştirilmesi olarak yorumlanabilir. Kılıçdaroğlu, Gaziantep'te STK temsilcileriyle yaptığı bir toplantıda Suriyeli göçmenleri söylemlerinde şu şekilde ifade etmiş;

> *"…Suriyeli kardeşlerimiz var burada. Sayıları ne bilmiyorum ama Türkiye'deki sayıları 3,5 milyon – 4 milyon arasında değişiyor… Ve Suriyeli kardeşlerimize de şunu söyleyeceğiz. Tamam kardeşim geldin başımızın üstüne, oturdun, kaldın, şimdi bak senin ülkeni yeniden inşa ediyoruz, evini, yolunu, okulunu, parkını, hastanesini, her şeyini yapıyoruz. Şimdi kendi ülkene gideceksiniz, kendi ülkesine göndereceğiz. Huzur içinde kendi ülkesine göndereceğiz. Ben bunu söylediğim zaman kızıyorlar vay efendim Suriyelileri nasıl gönderirsin. Bal gibi göndeririz arkadaş. Parası var, yolu var, okulu var, evi var, her şeyi var Suriyeli gidecek. Niçin diyoruz? Benim ülkemde Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı ikinci sınıf vatandaş, Suriyeli de birinci sınıf vatandaş olmasın…"*[38]

[38] https://www.chp.org.tr/haberler/chp-genel-baskani-kemal-kilicdaroglu-gaziantepte-stk-temsilcileriyle-bir-araya-geldi?q=Suriye ET 10.06.2020

Kılıçdaroğlu, Suriyeli göçmenlerin ülkede oluşturduğu sorunların çözümüne yönelik önerisinde ise, Suriye'de kalıcı bir çözümün bulunabilmesi için bölge de barışın sağlanmasına yönelik politikalar geliştirilerek Suriyelilerin ülkelerine geri dönmeleri gerektiğini savunmaktadır. Aynı zamanda Türkiye'nin Fırat Kalkanı operasyonunda sadece Türk askerinin yer almaması gerektiğini, Suriyeli göçmenlerinde kendi ülkeleri için mücadele etmesi gerektiğini vurgulamaktadır. TBMM CHP grup toplantısında yaptığı konuşma şu şekilde ifade etmektedir;

> *"...Bizim askerlerimiz Afrin'de şehit oluyor, El Bap' ta şehit oluyor, üç buçuk milyon Suriyeli var, onlar niye gitmiyorlar kendi ülkeleri için mücadele etmiyorlar? Sen niye bunu dillendirmiyorsun? Ayrıca bu Suriyeliler, ben burada ikinci sınıf vatandaşım, Suriyeliler birinci sınıf vatandaş, onlara her türlü imkân sağlanıyor, bize bir imkân sağlanmıyor. Sen bunu niye dile getirmiyorsun Sayın Genel Başkanım" dedi. Dedim "Vallahi ben bunları dile getirdim, Suriyelileri Suriye'yi inşa ettikten sonra Suriye'ye göndereceğiz dedim..."*[39]

Kılıçdaroğlu söylemlerinde çoğunlukla Suriyeli göçmenler üzerinden Erdoğan ve AK Parti hükümetini eleştirmektedir. Fakat ilerleyen dönemler de Suriyeli göçmenlerin toplumsal ve ekonomik alanda tehdit oluşturabileceğini de dile getirmiştir. AK Parti hükümetinin Suriyeli göçmenlere yönelik ayrıcalıklı davranması ve kendi vatandaşlarını geri plana attığına yöneklik söylemlere de yer vermektedir. Bu durum Kılıçdaroğlu'nun Suriyeli göçmenler meselesinde güvenlikleştirmeye daha yakın olduğunu söylenebilir.

AK Parti lideri Erdoğan ise 2018 yılı içerisinde Suriyeli göçmenlere yönelik politikalarında değişimler meydana gelmiştir. Bu değişimlerin temel nedeni olarak, Suriye iç savaşının uzun sürmesi, zaman ilerledikçe Suriyeli göçmenlerin Türkiye'de ekonomik anlamda yük olması ve Avrupa ülkelerinde gelen maddi desteğin yeterli olmamasından kaynaklı yorumlanabilir. Erdoğan, dönem içerisinde Rusya devlet başkanı Putin ve İran devlet başkanı Ruhani ile yaptığı toplantı sonucunda "*çoğunluğu Suriyeli 4,5 milyon sığınmacıyı topraklarında barındıran*

[39] https://www.chp.org.tr/haberler/6-subat-2018-tarihli-tbmm-grup-konusmasi?q=Suriye ET 10.06.2020

Türkiye'nin, mülteci ağırlama kapasitesini doldurduğunu"[40] ifade ederek, Suriye'de yaşanan çatışmalar nedeniyle ülkeye daha fazla göç alamayacağını belirtmiştir. Bu süreç itibariyle AK Parti hükümeti Suriyeli göçmenlere yönelik politikalarında farklı bir yol izleyeceğini göstermiştir. Erdoğan, *"Kimin ne dediğine değil, milletin istediğine bakarak operasyonu başlattıklarını"*[41] ifade ederek Fırat kalkanı askeri harekâtını başlatmıştır. Fırat kalkanı harekâtında ki gelişmeyi şu şekilde ifade etmiştir;

> *"...Türkiye'yi meşgul etmek, dikkatini ve enerjisini başka tarafa yöneltmek için kurulan tuzakları birer birer bozarken, asıl hedeflerimizden de kopmadık. Fırat Kalkanı Harekâtıyla DEAŞ ve bölücü terör örgütüne karşı ilk fiili müdahalemizi başlattık. 3 bine yakın DEAŞ'lıyı derdest ettik ve Rai, Cerablus, El Bab, 2 bin kilometrekarelik bu alanı kontrolümüz altına aldık ve 135 bin Türkiye'deki Suriye'den gelen mülteci kardeşlerimizin tekrar topraklarına dönmesini sağladık. Ve şimdi oraları ne yaptık? İmar ettik, hastanelerini, okullarını, altyapılarını vesaire imar ettik ve şimdi onlar kendi topraklarında yaşıyorlar, güvenliğini de Özgür Suriye Ordusu ve bizim askerimiz sağlıyor..."*[42]

Türkiye sınır güvenliğini sağlamak ve güvenli bölge oluşturmak amacıyla, Özgür Suriye Ordusuyla birlikte Türkiye ile sınır olan bölgelere yönelik askerî harekât başlatmıştır. Türk hükümeti, ülkesinde bulunan ve sayıları yaklaşık 3,5 milyon olan Suriyeli göçmenleri, Suriye'de güvenli bölgeler oluşturarak geri dönmelerini sağlamaya çalışmaktadır. Böylelikle hem bölgesel hem de sınır içerisinde istikrar sağlamaya yönelik adım atılmıştır. Erdoğan aynı zamanda bölge de alt yapı çalışmaları ile Suriyeli göçmenlere yeni yaşam alanları oluşturulacağını ifade etmektedir. Bu adımlar Erdoğan'ın, askeri güvenlikleştirme ile Suriye'de denetime alınan bölgelerin güvenli hale getirildiğine/getirileceğine ilişkin söylemsel ifadelerdir. Fakat Batı

---

[40] https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/96496/turkiye-rusya-iran-zirvesi-tahran-da-toplandi ET 10.06.2020
[41] https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/89317/44-muhtarlar-toplantisinda-yaptiklari-konusma ET 10.06.2020
[42] https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/89358/bu-milletin-yuregini-ve-bilegini-ortaya-koydugunda-neleri-basarabilecegini-gorecekler.html ET 10.06.2020

ülkeler Türkiye'nin Suriye topraklarına yönelik yaptığı askerî harekâtı işgal olarak yorumlasa da AK Parti lider Erdoğan operasyonun temel amacını şu şekilde anlatmıştır;

> *"...Burada bir kez daha ifade ediyorum; Türkiye'nin kimsenin toprağında gözü yoktur. Yaptığımız operasyonların iki amacı vardır. Birincisi; ülkemize yönelik tehditleri ortadan kaldırmaktır. İkincisi; hayatlarını ülkemizde sürdüren mülteciler için Suriye'de güvenli huzurlu ve yaşanabilir bir bölge oluşturmaktır. Nitekim güvenli hâle getirdiğimiz Suriye topraklarına 100 binlerce mülteci geri dönmüştür. Fırat Kalkanı Harekâtı'nda işte Cerablus, Bab, Rai'ye 160 bin mülteci geri döndü. Şimdi Afrin'de de en az onun kadar dönecek, bunu görüyoruz. Suriye'de sadece ve sadece Türkiye'nin kontrolündeki yerlere böyle bir dönüş şu anda yaşanmaktadır. Rejimin ve terör örgütlerinin baskıları zulümleri, cinayetleri devam ettiği müddetçe Türkiye'nin normalleşmesi mümkün değildir. Biz hem kendimizin, hem Suriye halkının, hem de Avrupa başta olmak üzere tüm dünyanın güvenliği için bölgedeki barış operasyonlarını sürdüreceğiz..."*[43]

Erdoğan'ın Suriye'deki operasyonlara yönelik bu söylemleri, Türkiye'de bulunan Suriyeli göçmenleri kendi topraklarına geri dönmeleri için öncelikle olarak ülke içerisindeki terör örgütlerini varlıklarının son verilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu durum Türkiye'nin Suriye'deki terör örgütlerini güvenlikleştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Erdoğan, AK Parti Grup Toplantısı'nda yaptığı konuşmada şu ifadeleri kullanmıştır;

> *"...Son yıllarda yaşadıklarımız bize, şayet biz terör örgütlerini inlerinde bulup yok etmezsek, onların gelip Ankara'da, İstanbul'da, vatan topraklarının her karışında eylem yapabileceklerini göstermiştir. Aynı şekilde biz gidip Suriye topraklarını güvenli hale getirmezsek, ülkemizdeki 3,5 milyon kardeşimizin kendi yuvalarına dönme imkanına asla kavuşamayacaklarını da tespit ettik. Hem kendi güvenliğimiz, hem Suriyeli kardeşlerimize huzurla yaşayabilecekleri yerler oluşturabilmek için sahadaki*

[43] https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/92472/global-girisimcilik-kongresi-nde-yaptiklari-konusma E.T. 12.06.2020

varlığımızı genişleterek sürdürmek mecburiyetindeyiz. Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı Harekâtlarımızla güvenli hâle getirdiğimiz 4 bin kilometrekarelik alan önemlidir, ama yeterli değildir. Buralara, şu ana kadar yüzbinlerce Suriyeli kardeşimiz geri dönüp yerleşmiştir"[44]

Erdoğan, Suriye'deki terör örgütlerinin güvenlikleştirilmesini öncelikli politikalar çerçevesinde değerlendirip hem ülke güvenliğini hem de Suriyeli göçmenlerin ülkelerine geri dönüşlerin sağlanması, Türkiye için önem arz ettiğini vurgulamaktadır. Böylelikle Türkiye, Suriye'de yer alan Celebrus, El Bab, El Rai bölgelerini askeri harekat ile güvenli alanlar tesis etmiştir. Celebrus, El Bab, El Rai olduğu gibi Afrin bölgesine askeri güvenlikleştirmeye yönelik adımları atarak güvenli bölge oluşturma süreçlerini söylemsel olarak inşa etmektedir. Çünkü Suriye'deki iç savaş, Türkiye yönelik göçü arttırdığı gibi, ülke iç güvenliğini de tehdit ettiğini ifade etmektedir. Erdoğan bu süreci ülkenin beka meselesi olarak görmüştür ve AK Parti grup toplantısında şu şekilde ifade etmiştir;

"Bizim için önemli olan kimin ne dediği değil, ülkemizin ve milletimizin neye ihtiyacı olduğudur. Bu anlayışla çalışmalarımızı yürüttük, yürütmeye devam edeceğiz. Güvenlik güçlerimizin bir süredir sınırlarımız içinde ve dışında gerçekleştirdiği başarılı operasyonlar, doğru yolda ilerlediğimizin en büyük ispatıdır. Ülkemizi tehdit eden terör örgütlerinin yeni merkezi hâline dönüşen Suriye'yi adım adım güvenli hâle getiriyoruz.

Hudutlarımız dibinde tek bir terörist kalmayana, tüm Suriyeli kardeşlerimiz huzur içinde evlerine dönene kadar bu ülkedeki operasyonlarımız devam edecektir. Devletimiz ve milletimiz için beka meselesi olarak gördüğümüz bu konuda hiç kimse bize engel olamaz…"[45]

Erdoğan, Suriye yönelik askeri operasyonları her ne kadar kendi ülkesindeki göçmenleri geri gönderme amacı taşısa da İdlib'de çatışmaların artması yeni bir göç dalgasının geleceğini

---

[44] https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/92351/ak-parti-grup-toplantisinda-yaptiklari-konusma E.T.12.06.2020

[45] https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/95922/-bizim-icin-onemli-olan-kimin-ne-dedigi-degil-ulkemizin-neye-ihtiyaci-oldugudur- E.T.12.06.2020

göstermektedir. Erdoğan, Macaristan Başbakanı Orban ile düzenlediği ortak basın toplantısında yaptığı konuşmada Suriyeli göçmen meselesi şu şekilde ifade etmiştir;

> *"...Biz eğer bu mültecilerle ilgili kapılarımızı açık tutmuş olsak tablo böyle olmaz. Şu anda bu 3,5 milyon Suriyeli ve bunların dışında da 500 bin Iraklı, bunlar daha çok ya kamplarda, ya ülkemizin içerisindeki değişik yerlerde bulunuyorlar. Fakat geri dönüşler de başlamadı değil. Örneğin Afrin ve Cerablus, El Bab, burada bir 250-260 bin Suriyeli geri döndü. En son İdlib'de yine bir iltica durumuyla karşı karşıyaydık. Orada da bir 60 bin civarında yine mülteci olma durumunda kalan Suriyeliler, onlar da İdlib merkezine geri döndüler. Her türlü tedbiri alıyoruz, mümkün olduğu kadar onları ülkemizde misafir etmeye gayret ediyoruz…"*[46]

Erdoğan, önceki yıllarda ağırlıklı olarak Suriyeli göçmenleri, güvenlik dışılaştırılmasına yönelik söylemlere başvurmaktadır. Fakat son yıllarda söylemlerinde sıkça Suriye sınırına askerî harekât düzenlenmesi ve güvenli bölgelerin oluşturulması gerektiğini belirtmektedir. Suriye'deki güvenli bölgelerin oluşturulması için öncelikli olarak bölgede varlık gösteren terör gruplarının faaliyetlerine son verilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Erdoğan'a göre bu durum ülkenin bekasına yönelik olduğu kadar, Suriyeli göçmenlerin ülkelerine geri dönüşleri için önem arz ettiğini vurgulamaktadır. Erdoğan, terör gruplarının varlıklarına son verilmesi durumunda, Suriyeli göçmenlerin kendi istekleriyle ülkelerine geri döneceklerini belirtmiştir. Böylelikle, Suriye'deki terör gruplarını öncelikli çözülmesi gereken politikalar çerçevesinde değerlendirdiğini yorumlayabiliriz. Aynı zamanda güvenli bölgeler ile Türkiye'ye gelebilecek yeni göçleri engellemek için askeri güvenlikleştirmeyi öncelik verdiğini göstermektedir. Böylelikle Erdoğan, askeri güvenlikleştirme süreciyle birlikte Suriye göçünün güvenlikleştirilmesine yönelik süreç başlatmıştır. Son olarak Erdoğan'ın söylemlerinden yola çıkarak, askeri harekatların temel nedenleri arasında Suriye göçünü güvenlikleştirilmesininde yer aldığını göstermektedir

[46] https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/98997/-macaristan-in-avrupa-birligi-surecimize-verdigi-destek-bizim-icin-onemlidir- E.T.12.06.2020

4.1.5. 2019 Yılı Çerçevesinde AKP ve CHP'li Liderlerin, Suriyeli Göçmenlere Yönelik Söylemleri

2019 yılında CHP lideri Kılıçdaroğlu, Suriyeli göçmenlere yönelik söylemlerini değerlendirdiğimizde önceki yıllara göre benzer konular üzerinde durduğu görülmektedir. Kılıçdaroğlu, AK Parti hükümetinin Suriyeli göçmenlere yaptıkları harcamaları eleştirirken aynı zamanda ülkedeki göç nüfus yoğunluğunu, Suriyeli göçmenlere tanınan vatandaşlık haklarını, hükümetin Suriyeli göçmenlere yönelik tanıdığı ayrıcalıkları ve Türkiye'nin Suriye'ye düzenlediği askeri operasyonlara değinmiştir. Fakat bu dönemde Kılıçdaroğlu, söylemlerinin odağında sıklıkla Suriyeli göçmenlere yer versede bazı söylemlerinde göçmen sorunlarının kaynağı olarak AK Parti hükümetinin yanlış dış politikalarını göstermiştir. Eskişehir Alpu Belediyesi'ni ziyareti sonrasında halka yaptığı bir konuşma da şu söylemlere yer vermiştir;

> *"…Suriyelilere belki içinizde kızanlarınız var. Boşuna kızıyorsunuz, Suriyelilere niye kızıyorsunuz Allah aşkına? Suriyelilere hiç kızmaya hakkınız yok. Kızacağınız adam belli. Suriyelileri buraya kim getirdi Allah aşkına? Suriyelileri buraya getirene kızacaksınız, onun politikalarına kızacaksınız. O adam; savaş çıkmış, savaştan kaçmış gelmiş Türkiye'ye. Gitsinler kendi ülkelerine ama barışın olması lazım. Dolayısıyla Suriye politikası başından beri yanlıştı, hala yanlıştır, hala söylüyorum, defalarca söyledim…"*[47]

Kılıçdaroğlu, AK Parti'nin yanlış dış politikaları nedeniyle ülkeye çok fazla Suriyeli göçmen geldiğini belirtmiştir. Kılıçdaroğlu, önceki yıllara göre benzer söylemleri tekrar niteliğinde devam etmesi, Suriyeli göçmenlerin toplumsal ve ekonomik alandaki varlıklarını sorun/tehdit olarak algıladığını göstermektedir. Artvin Hopa'da yaptığı bir konuşmada AK Parti'nin Suriyeli göçmenlere yönelik politikalarını dile getirmektedir.

> *"…Hatta bazen deniyor ki, Suriyeli birinci sınıf vatandaş, ben ikinci sınıf vatandaş haline geldim. Hastaneye gidiyorum onlara öncelik var, bana öncelik yok. Onlara her*

[47] https://chp.org.tr/haberler/chp-genel-baskani-kemal-kilicdaroglu-eskisehir-alpu-belediyesini-ziyareti-sonrasinda-halka-hitap-etti-5-eylul-2019 E.T. 16.06.2020

türlü yardım yapılıyor. 40 milyar dolar yardım yapıldı, nereye gitti bu para 40 milyar dolar? Bize hiçbir şey yok. Suriyelilere iş var, benim çocuklarım işsiz, neden?..."[48]

Hükümetin Suriyeli göçmenler için yaptıkları harcamalar, işsizliğin artması, kamusal alanlarda Suriyeli göçmenlere ayrıcalık tanınması ve Suriyelilerin vergilerde muaf tutulması gibi durumlar Kılıçdaroğlu'nun toplumsal ve ekonomik alanda güvenlikleştirme söylemlerinin temel argümanları olduğunu görmekteyiz. Özellikle Suriyeli mültecilere yönelik harcanan 40 milyar doların, Türk vatandaşlarından alınan vergiler ile ödendiğini bundan dolayı ise ekonomik bağlamda tüm toplumun etkilendiğini belirtmiştir. Aynı zamanda Türkiye'nin Suriye topraklarına düzenlediği askeri operasyonlarında sadece Türk askerlerinin mücadele etmesi ve Suriyeli gençlerin bu mücadelede geri tutulması gibi nedenler de toplumsal alanda güvenlikleştirmeye yönelik süreçlerin devam ettiğini gösterebilir. Kılıçdaroğlu, Suriyeli gençlerin rahatça yaşam sürdürdüğünü belirtirken aynı dönemde kendi ülke vatandaşlarının Suriye'de ki çatışmalarda yer almadığını belirtmiştir. Bu söylemler ile iki topluluk arasında karşılaştırma yapması, toplumsal kutuplaşma yaratabilmektedir. TBMM CHP grup toplantısında yaptığı konuşmayı örnek olarak gösterebiliriz;

"...Ne oldu? Hadi bize cevabını vermiyorlar, sen sor kardeşim, sana bir cevabını versinler. 3,5 milyon Suriyeli var Türkiye'de, 3,5 milyon Suriyeli! 3 milyon 600 bini aştı, rakamı da vereyim 3 milyon 600 bini aşkın Suriyeli var. Her ay çoğalıyorlar. Bazı vilayetlerimizde Suriyelilerin nüfusu, orada yaşayanlardan daha fazla, Kilis gibi; yani belediye başkanlığı seçimini yapsak, Suriyeli kardeşlerimiz belediye başkanlığını alacaklar. Türkiye'nin 81 ilinde de Suriyeliler var. Ve sen kalktın başımıza bu belayı açtın, bir de Suriyeliler için 35 milyar dolar para harcadığını söyledin. Millet açlıktan kırılıyor, 35 milyar dolar! Benim gencecik filinta gibi evlatlarım Suriye'de şehit olacak,

[48] https://chp.org.tr/haberler/chp-genel-baskani-kemal-kilicdaroglunun-artvin-hopada-yaptigi-konusma-02-agustos-2019 E.T. 16.06.2020

onların gençleri bizim tatillerde denize girecekler, tatil yapacaklar, eğlenecekler. Vicdan var kardeşim…"[49]

Kılıçdaroğlu Suriyeli göçmenlere yönelik yaklaşımlarında toplumsal, ekonomik, siyasi alanlarda güvenlikçi söylemlere yer verse de ana temada AK Parti hükümetinin yanlış dış politikalarını eleştirmektedir. Fakat bu durum Suriyeli göçmenleri güvenlikleştirmenin merkezinde uzaklaştırmamaktadır. Bundan dolayı Kılıçdaroğlu'nun Suriyeli göçmenlere yönelik söylemlerinde daha fazla güvenlikleştirmeye söylemler bulundurduğunu söyleyebiliriz.

AK Parti lideri Erdoğan 2019 yılında Suriyeli göçmenlere yönelik söylemlerinde çoğunlukla ekonomik ve askeri operasyonlara sıklıkla yer vermektedir. Erdoğan, Suriyeli göçmenlere yönelik her ne kadar insani yardımları ön planda tutmaya çalışsa da Suriye bölgesinde yaşanan iç savaş nedeniyle Türkiye'ye daha fazla göç gelme durumuyla karşı karşıya kalmaktadır. Ekonomik bağlamda dışarıdan gelen destekleri yetersiz bulmasından dolayı göçmenleri ekonomik bağlamda idame edecek güçlerinin zayıfladığını belirtmiştir. Erdoğan, Suriyeli göçmenlere yapılan yardımlar konusunda ülkesinin destek görmediğini, Avrupa Birliği ülkelerinin Türkiye verdiği maddi yardım destek sözlerini yerine getirmediğini, bu nedenle ekonomik anlamda sıkıntı yaşandığını belirtmiştir. Erdoğan bu nedenlerden dolayı Avrupa birliğine yönelik şu söylemlerde bulunmuştur;

"…bu yükü paylaşacaksınız, paylaşmamanız hâlinde kapıları açarız.' Çünkü şu ana kadar 40 milyar dolar gibi bir rakamı biz harcadık ama Avrupa Birliği'nden Kızılayımıza, AFAD'a gelen destek 3 milyar avro civarında. Yani Türkiye, bu 4 milyon mültecinin yüküne nasıl katlanacak. Kusura bakmasınlar, burada oldu oldu, olmadı kapıları açmaktan başka çare yok. Hep biz mi düşüneceğiz, biraz da onlar düşünsün…"[50]

Erdoğan, Suriyeli göçmenlere yapılan harcamaların miktarının giderek artması ve verilen desteğin yetersiz kalmasından dolayı AB yönelik tepkisini belirtmiştir. Bu söylemler her ne

---

[49] https://www.chp.org.tr/haberler/chp-genel-baskani-kemal-kilicdaroglu-tbmm-chp-grup-toplantisinda-konustu-18-haziran-2019 E.T. 16.06.2020

[50] https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/109541/-ozgurlugumuzu-koruyarak-dunya-ile-butunlesmenin-pesindeyiz- E.T. 16.06.2020

kadar güvenlikleştirme kuramı çerçevesinde değerlendirilmese de maddi sıkışıklık ve ekonomik nedenler Türkiye'nin Suriye'ye yönelik askeri operasyonların nedenleri arasında sayılabilmektedir. Bundan dolayı Erdoğan, Suriyeli göçmenlere yönelik politikalarında askeri alana yoğunlaşarak Suriye toprakları üzerinde, Suriyeli mültecilere için güvenli bölge tesis etmeye yönelik çalışmalar başlatmıştır. Özellikle Zeytin Dalı ve Fırat Kalkanı askeri operasyonları Türkiye için şu anlamı taşımaktadır;

> *"Hem ülkemizin bekası hem terör örgütleriyle mücadelemizin başarısı hem de Suriyelimisafirlerimizi evlerine huzuru kalple geri döndürmek için bu adımı atmak mecburiyetindeyiz."*[51]

Suriye sınırına düzenlenen askeri operasyonlar ile Suriye'de güvenli bölgeler oluşturulduğu ifade etmektedir. Böylelikle Suriye'de oluşturulan güvenli bölgelere, Suriyeli göçmenlerin ülkelerine rahatlıkla geri dönebileceklerini belirtmiştir. Erdoğan'ın bu adımı hem ülkedeki ekonomik yükü hafifletebilmek hem de göçmen nüfusunu azaltmaya yönelik adımlar olduğunu göstermektedir. Türkiye-Rusya Federasyonu-İran Üçlü Zirvesi'nin ardından ortak basın toplantısında sonunda yaptığı konuşmada durumu şu şekilde ifade etmektedir;

> *"...Suriye'deki çatışma ortamından kaçan 3,6 milyon insana ev sahipliği yapan bir ülkeyiz. Son 8 yılda Türkiye olarak bu konuda gerçekten büyük fedakârlıklarda bulunduk, halen de bulunuyoruz. Krizin ilk anlarından itibaren göç meselesine çözüm yolunun Suriye topraklarının içinde aranması gerektiğini ifade ettik. Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı Harekâtlarıyla terörden arındırdığımız sadece 4 bin kilometrekarelik alana dahi şimdiye kadar 360 bin mülteci geri döndü. Bu insanlar şimdi kendi topraklarında huzur içinde yaşıyor, çocuklarını okula gönderiyor. Temin ettiğimiz sağlık hizmetlerinden yararlanıyor. Türkiye'nin sığınmacı yükünü tek başına taşıyamayacağı ortadadır. Ülkemizin yeni bir göç akınını kaldırması da zaten mümkün değildir. Artık Suriyelilerin ülkelerine güvenli ve gönüllü bir şekilde geri dönüşlerine yoğunlaşmamız*

---

[51] https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/110903/-kendi-guvenligimiz-ve-huzurumuz-adina-neyin-pesindeysek-tum-dostlarimiz-icin-de-ayni-mucadeleyi-veriyoruz- E.T. 16.06.2020

gerekiyor. Fırat'ın doğusundaki barış koridoru mülteciler için de korunaklı bir liman olacaktır. Ülkemize sığınan en az 2 milyon Suriyeli kardeşimizin bu bölgeye yerleştirilebileceğini düşünüyoruz. Hatta bu hattı Deyrizor-Rakka taraflarına kadar indirebilirsek, geri dönecek sığınmacı sayısı 3 milyonu aşabilir. Böylece Türkiye başta olmak üzere ülke dışında olan Suriyelilerin önemli bir bölümünün kimseye yük olmadan kendi topraklarında yaşamalarını temin edebiliriz. Geri dönecek Suriyeli kardeşlerimiz için bu bölgelerde uluslararası toplumun desteğiyle yeni yerleşim alanları inşa edilmesi de mümkündür. Türkiye olarak bu konuda gereken her türlü sorumluluğu almaya hazırız…"[52]

Erdoğan, ülkedeki ekonomik yükü hafifletilmesi için askeri güvenlikleştirme sürecini devam ettiğini belirtmektedir. Aynı zamanda İdlib'te yaşanan çatışmalardan dolayı yeni göçlerle karşı karşıya kalındığını belirterek bu durumun Türkiye açısından sorun yaratabileceğini belirmiştir. Bundan dolayı askeri operasyonların yeni göçleri engellemek için Suriye'de güvenli bölgelerin oluşturulmasında önemli olduğu vurgulamaktadır. Erdoğan, Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı Harekatlarıyla güvenli bölgelere yerleştirilen göçmenlere yönelik sosyal olanakların sağlandığını ve insanların güven içerisinde yaşadığını belirmiştir. Erdoğan, Suriye'de kontrol altında olan Cerablus, Azez, Afrin ve El-Bab'da insanların güvenle yaşadıklarını söylemsel olarak ifade etmiştir. Böylelikle Suriye'ye geri dönen/dönecek göçmenlerin yaşamlarını etkileyecek tehditlerin önlendiğini belirmiştir. Erdoğan katıldığı Kanal 24 – Başkan Özel programında şu sözlere yer vermiştir;

"…şu anda Fırat Kalkanı olsun, Zeytin Dalı Harekâtları olsun bizim güney sınırımız boyunca kurulmaya çalışılan terör koridoruna biz oralarda büyük bir darbe indirdik, yani bundan sonra da durum aynıdır. Yani Cerablus'tan Azez'e, Afrin'den El-Bab'a kadar Türkiye'nin kontrolündeki yerlerde şu anda barış var, özgürlük var, demokrasi var ve 311 bin insan ne yaptı? Oralara geri döndü. Bir dönem acıyla, zulümle anılan şehirler hamdolsun şimdi Suriye'nin içindeki istikrar adaları olarak göz dolduruyor ve

[52] https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/109647/turkiye-rusya-federasyonu-iran-uclu-zirvesi-nin-ardindan-ortak-basin-toplantisinda-yaptiklari-konusma E.T. 16.06.2020

artık oralarda futbol müsabakaları yapıyorlar bu duruma gelindi. İnşallah güney sınırımızın tamamını terörden arındıracak, mültecilerin de huzuru kalple dönebilecekleri güvenli bölgeler tesis edeceğiz. Okullar, hastaneler, oyun alanları bütün bunları yaptık, yapıyoruz ve yapacağız. Ve inşallah Suriye'deki bu kardeşlerimizi de huzura bir an önce kavuşturmanın yani derdi içerisindeyiz…"[53]

Erdoğan, askeri güvenlikleştirme süreci ile Suriyeli göçmenlerin kendi ülkelerine geri dönüşlerini sağlamak istemektedir. Bundan dolayı Suriye'de öncelikli güvenleştirilmesi gereken meselenin Suriye'de ki terör grupları olduğu ifade etmektedir. Terör gruplarını bu bölgelerde varlıklarına son vererek denetim altına alınması gerektiğini söylemektedir. Eğer bu bölgelerde varlık gösteren terör gruplarının faaliyetlerine son verilirse Suriyeli göçmenler ülkelerine geri döneceklerini belirtmektedir. Suriye'deki terör grupları, Türkiye'de yaşayan Suriyeli göçmenlerin, kendi ülkelerine dönmeleri için çözülmesi gereken öncelikli bir mesele olduğunu vurgulamaktadır. Erdoğan Malatya'da yaptığı konuşmada durumu şu şekilde ifade etmektedir;

"…Türkiye'nin güvenli bölge derken ne kast ettiğini 2015 yılından beri tüm muhataplarımıza defalarca izah ettik. Biz DEAŞ'la birlikte PKK ve uzantıları PYD, YPG, SDG'den temizlenmiş bir alan oluşturmak istiyoruz. Ancak bu şekilde ülkemiz topraklarında Avrupa'da veya başka yerlerde yaşayan Suriyeli kardeşlerimizin kendi evlerine dönüp huzur ve güven içinde hayatlarını sürdürebilmelerini sağlayabiliriz. Aksi takdirde ne ülkemizdeki ne başka yerlerdeki Suriyeli sığınmacıların kendi ülkelerine dönüşü mümkün olamaz. Hiç kimse masum insanları terör örgütlerinin veya zalim rejim güçlerinin tehdidi altında yaşamaya mecbur bırakamaz. Ne Fırat'ın doğusunda ne de İdlib'de insanlık dışı böyle bir duruma rıza göstermeyeceğiz. Şayet bize bu mücadelemizde gereken destek verilmezse ülkemizdeki 3 milyon 650 bin Suriyelinin de İdlib'den sınırlarımıza dayanacak 2 milyon kişinin de önünü alamayız. Biz, Fırat'ın doğusunu güvenli hale getirip orada en az bir milyon kişinin iskânın sağlamak isterken,

[53] https://www.tccb.gov.tr/mulakatlar/1709/102318/kanal-24-baskan-ozel- E.T. 16.06.2020

yeni sığınmacı dalgalarına muhatap olmamıza yol açacak adımlara kesinlikle tahammülümüz yoktur…"[54]

Suriye'de yaşanan iç savaş, çevrede ülkelere yeni bir göç akımı başlamaktadır. 2019 yılı itibariyle Suriye'nin İdlib kentinde çalışmaların yoğunlaşmasına bağlı olarak, Türkiye'ye yeni göç akımlarının geleceğini göstermektedir. Erdoğan son dönemdeki söylemlerinde göçmenleri ülkede yük olarak tabir etse yeni gelen göçün büyük sorunlara neden olacağını belirtmektedir. Erdoğan, Ödül töreninde yaptığı bir konuşmada şunları söylemektedir;

"…Türkiye Suriye kaynaklı yeni bir göç dalgasını kaldıramaz. 4 milyon insanın yaşadığı İdlib'deki son katliamlar sebebiyle bu bölgede tekrar ciddi bir hareketlilik oluştu. Bombardımandan kaçan 80 binin üzerinde İdlib'li kardeşimiz ülkemiz sınırına doğru göç etmeye başladı. Şayet İdlib halkına yönelik vahşet son bulmazsa bu sayı daha da artacaktır. Böyle bir durumda Türkiye bu göç yükünü tek başına taşımayacaktır..."[55]

Erdoğan, ülkenin yeni göçleri kaldıramayacak olması ve gelen göçü engellemeye için eylemler ortaya koyması, Erdoğan'ın göçü güvenlikleştirmesine yönelik adımlara olarak yorumlanabilmektedir. Suriye'deki terör gruplarına yönelik askeri operasyonlar düzenlemesi ve bu alanlarda güvenli bölgeler oluşturması, göçün güvenlikleştirilmesine yönelik örnek eylemler olarak gösterilebilir.

4.2. SURİYELİ GÖÇMENLERE YÖNELİK SÖYLEMLERİN SİYASİ GÜVENLİKLEŞTİRME TEORİSİ BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Bir mesele güvenlikleştirilmeden önce siyasallaştırılması sağlanır. Bu sayede meselenin güvenlikleştirileceği veya güvenlik-dışı olarak değerlendirileceği karar merciler tarafından belirlenir. Hickel'in yazısına atıfta bulunarak; *"İnsan hakları, toplumun ya da bireyin yaşam tarzına etki eden nedenler, siyasi güvenlik bağlamında incelenebilir. Siyasi güvenliğin birçok*

---

[54] https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/109576/malatya-toplu-acilis-toreninde-yaptiklari-konusma E.T. 16.06.2020

[55] https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/114072/ilim-yayma-odul-toreni-nde-yaptiklari-konusma E.T. 16.06.2020

güvenlik alanını kapsadığı için varoluşsal bir tehdidin inşa edilme süreci, öncelikli ve siyasi olarak belirlenir" (Hickel,2006, 142-143).

2011 yılında Suriye'de iç savaş yaşanması nedeniyle, Suriye'nin komşusu olan ülkelerde güvenlik endişelerine neden olmuştur. Çatışmaların kendi ülkelerine de sıçraması, iç savaş nedeniyle kitlesel göçlerin yaşanması gibi durumlar ile karşı karşıya kalması söz konusu olmuştur. Türkiye, Suriye'de yaşanan iç savaş nedeniyle, Suriye vatandaşlarına yönelik açık kapı politikası uygulamıştır. Bu nedenle ülkeye çok sayıda göçmen gelmiştir. Ülkeye gelen göçmenlerin ilk zamanlar kamplarda yaşamlarını idame ettirmiştir. İlerleyen zamanlarda Suriye iç savaşının uzun süresi ve Türkiye'ye gelen göç sayısının artması ve kamplarda barınma sorunları yaşanmış aynı zamanda birçok göçmen kamplardan ayrılarak farklı illere göç etmek durumunda kalmışlardır. Kılıçdaroğlu, Suriyeli göçmenlerin ülke içerisinde düzensiz bir şekilde farklı şehirlere göç etmeleri toplumsal, ekonomik ve siyasal olumsuzlukların yaşandığını belirtmiştir. Bu durum illere göre nüfus dağılımınıda etkilediğini göstermektedir. Özellikle göçün olumsuz etkileri küçük illerde daha fazla hissedilmiştir (Kilis örneği). Bu süreçte Kılıçdaroğlu ve Erdoğan, Suriyeli göçmenlere yönelik farklı bakış açılarıyla süreci değerlendirmiştir. Kılıçdaroğlu, Savaş nedeniyle çok sayıda mültecinin gelmesinden dolayı ekonomik, siyasal ve toplumsal alanlar tehdit yaratabileceği düşüncesiyle, meseleyi güvenlikleştirici yaklaşımla değerlendirmiştir. Ekonomik ve toplumsal bağlamda milliyetçi söylemler üzerinden hareket ederek süreci siyasal alana taşımıştır. Suriyeli göçmenlerin kitlesel olarak Türkiye'ye gelmesi ve sayıca fazla olması toplumun sosyo-kültürel değerlerine yönelik risk taşıdığını öne sürerek şu açıklamayı yapmıştır.

"...Suriye'yi yeniden onaracaksınız ki Suriyeli kardeşlerimiz kendi ülkelerine geri dönsünler. Evleri olsun, barkları olsun, parkları olsun, okulları olsun, hastaneleri olsun ki bu insanlar kendi ülkelerine dönebilsinler." Eğer bunları alırsanız Türkiye'nin sosyal dokusu bozulacak arkadaşlar. Türkiye'nin açıkça genleriyle oynanıyor. Güvenlik riski var…"[56]

[56] https://www.chp.org.tr/haberler/12-temmuz-2016-tarihli-tbmm-grup-konusmasi?q=Suriye E.T. 11.06.2020

Weaver'a atıfta bulunarak, göç yoğunluğunun fazla yaşandığı bölgelerde yerli halk kendi kültürlerine, dillerine veya yaşam tarzlarını değişeceğine yönelik tehdit algısı oluşmasına neden olur (Weaver 2008:158). Bu durum toplumsal bir meseleyi siyasal alana taşıyarak güvenlik meselesini karar mercilerine bırakır veya kendi içlerinde güvenlikleştirme yönelik eğilimler gösterirler.

Kılıçdaroğlu, Ekonomik bağlamda, işsizlik, Suriyeli göçmenlerin yaşadığı kamplara harcanan para ve Suriyeli göçmenlerin, kendi işlerini kurmaları durumunda vergiden muaf tutulmasını ele almıştır. Kılıçdaroğlu, Suriyeli göçmenlerin kontrolsüz ve düzensiz bir şekilde şehirlere dağılmasında işsizliğin artacağına yönelik vurgu yapmıştır. Özellike küçük illerde göç yoğunluğunun fazla olmasından dolayı iş imkanlarının daralmasına neden olmaktadır. Suriyeli mülteciler, hayatlarını idame edebilmeleri için düşük ücretlerde, kaçak ve sigortasız çalışmaları nedeniyle ülkede yaşayan yerli halkın, kendi çalıştıkları işlerine yönelik tehdit algısı oluşmasına neden olabilmektedir. Örneğin yerli halk ile Suriyeli göçmenlerin işgücü piyasasın rekabet edebilme durumları zaman içerisinde zayıflamaktadır. Kılıçdaroğlu yaşanılan sorunu şu şekilde aktarmıştır;

"…Suriyeli bizim ülkemizde birinci sınıf vatandaş, bizim vatandaşımız ikinci sınıf vatandaş. Suriyeli gider hastaneye para vermez, benim vatandaşım para öder. Suriyeli esnaf vergi vermez, benim esnafım vergi verir. Bunun neresi adalet?..."[57]

Ekonomik sorunlar, toplumsal sorunlara neden olabilmektedir. Suriyeli göçmenler, Türkiye'deki şehirlere kitlesel göç nedeniyle birçok insanın işsiz kalmasına veya düşük ücretlerde iş bulmasına neden olurken, bu durumun sorumlusu olarak merkezi noktada yer almaktadır. Ekonomik anlamda bir diğer sorun ise Suriyeli göçmenlere yönelik harcanan para miktarıdır. Kılıçdaroğlu, hükümetin Suriyeli göçmenlere yapılan maddimlara ve harcanan paralara değinerek şu şekilde bir açıklamada bulunmuştur;

[57] https://www.chp.org.tr/haberler/chp-genel-baskani-kemal-kilicdaroglu-sinop-boyabatta-konustu?q=Suriye ET 10.06.2020

"…4 milyon kişilik yük aldık, 25 milyar dolar para harcadık. 25 milyar doları o olay olmayıp da çiftçimize verseydik ne olurdu? Asgari ücretliye verseydik ne olurdu? Emeklinin maaşını arttırsaydık ne olurdu? Sanayiye verseydik, teşvik olarak verseydik ne olurdu? Daha iyi olurdu. Başımıza belalar aldık, yarın Suriye mafyası çıkacak göreceksiniz…"[58]

Suriyeli göçmenlere harcanan paralar, Türkiye'de farklı alanlarda yatırımlar yapılabilir veya ihtiyaç duyulan alanlara destek sağlanabilir. Böylelikle ülke ekonomisine katkı gelişimi için desteklenebilir. Fakat Kılıçdaroğlu, Suriyeli göçmenlere büyük harcamalar yapılması, ülke ekonomisine yük getirmesine neden olduğu belirtilmektedir. Kılıçdaroğlu, Suriyeli göçmenleri her ne kadar savaştan kaçan masum insanlar olarak değerlendirse de güvenlikleştirilmesi gereken bir mesele olduğunu belirtmektedir. Özellikle, AK Parti hükümetinin Suriye'ye hatalı dış politikalar nedeniyle aşırı göç alındığını belirtmiş ve vatandaşların hükümete tepki göstermesi yönünde yaklaşım sergilemiştir.

AK Parti lideri Erdoğan, Suriyeli göçmenleri insani yönden değerlendirerek siyasal anlayışını ve toplumsal algıyı, Suriyeli göçmenlerin güvenlik dışısal alanda değerlendirmesinde yönelik adımlar atmıştır. Ülkeye gelen göçmenlerin sayısının fazla olması ve ülke içinde ortaya çıkabilecek siyasal, toplumsal, ekonomik bağlamdaki sorunların önüne geçmeye çalışmak istemektedir. Erdoğan'ın muhtarlar toplantısında yaptığı konusunda Suriyeli göçmenlere yönelik bakışlarını şu şekilde ifade etmiştir;

"..Ama biz tabi ensar kültürüyle yetiştik; biz muhaciri de biliriz, ensarı da biliriz. Onu iyi bildiğimiz için biz ensar kültürüyle o bombalardan kaçan Suriyeli kardeşlerimize kapılarımızı açtık, 'Niye geliyorsunuz?' demedik. Irak'tan kaçanlara kapımızı açtık, 'Niye geliyorsunuz?' demedik. Hangi mezheptensin, hangi ırktansın demedik, Arap'ına da kapıyı açtık, Kürt'üne de, Hıristiyan'ına da açtık, Müslümanına da… Hiç birisine

[58] https://www.cnnturk.com/video/turkiye/kilicdaroglu-yarin-suriye-mafyasi-cikacak-goreceksiniz?page=1 07.06.2020

'Niye geliyorsun?' demedik ve aşımızı onlarla paylaştık. Giyim elbiselerine, bakımlarına, hastanelerde tedavisine kadar her şeyi yaptık. Dünyada şu anda bunun örneği yok..."[59]

Erdoğan'ın Suriyelilere yönelik söylemlerinde "*ensar olma bilinci, savaştan kaçan mazlumlar, varil bombalarından kaçıp bize sığınanlar, Suriyeli misafirlerimiz*" gibi söylemleri daha ön planda tutarak toplumsal alanda çıkabilecek sorunların önüne geçmeye yönelik adımlar atmıştır. Fakat Türkiye'ye göç eden Suriyeli göçmenlerin sayısının artması ve Suriye iç savaşının uzun sürmesi, Suriyeli göçmenlere yönelik harcamaların artmasına neden olmuştur. Bundan dolayı Erdoğan, ülke içerisinde ki ekonomik yükü hafifletmek için AB ülkeleriyle temas halinde olsa da yeterli maddi desteği alamamıştır. Bu durum Erdoğan'ın ülke içi politikalarına geri dönerek Suriyeli göçmenlere yönelik farklı çözümler oluşturmuştur. Öncelikli olarak ülkede göçmen ofisleri kurarak, göçmenlerin kayıt altına almıştır. Daha sonra ise Suriyeli göçmenlere yönelik çalışma izni çıkarılması, vatandaşlık verilmesi gibi konuları ele alarak durumu şöyle ifade etmiştir;

"...Bu gelen Suriyeli, Iraklı, kamplarda, kampların dışında... Bunlar içerisinde şu anda İçişleri Bakanlığımız bir çalışma yürütüyor ve bu çalışmayla bunların bir kısmını bütün incelemeler yapıldıktan sonra vatandaşlığımıza da alacağız. Çünkü bunların içerisinde çok iyi yetişmiş insanlar var, mühendisler var, avukatlar var, doktorlar var, vesaire..."[60]

Erdoğan, Suriyeli göçmenlere iş izni ve vatandaşlık verilmesi gibi durumların ülke içerisinde kaçak çalışmayı engellemeye yönelik adım olarak yorumlanabilir. Böylelikle Suriyeli mültecilerin iş gücünden istifade ederken aynı zamanda ülke ekonomisine katkı sağlayacak kalifiyeli insanlardan yararlanılmasına ve yetiştirilmesine olanak sağlamaktadır. Toplumsal alanda ise Türk vatandaşları ile Suriyeli göçmenler arasında zaman zaman gerginlerin

---

[59] https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/35910/13-muhtarlar-toplantisinda-yaptiklari-konusma 06.06.2020

[60] https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/36093/ogretmenler-gunu-resepsiyonunda-yaptiklari-konusma ET 10.06.2020

yaşanmasına neden olmaktadır. Özellikle 2015-2016 yılları arasında ülke içerisinde yaşanan terör eylemleri bu kutuplaştırmayı arttırmasına neden olabilmektedir. Yaşanılacak olumsuz durumların önüne geçebilmek adına Erdoğan Gaziantep'te şu konuşmayı yapmıştır;

> *"…Türkmenler mahalleleriyle burada, Düztepe ve Cengiz Topel mahalleleriyle burada, Perilikaya Mahallesi'yle burada, şehirdeki Suriyelilerle, misafirlerimizle, burada. Bombalı saldırının gerçekleştiği yerin çevresindeki bu mahallemizde yaşayan vatandaşlarımızın etnik kökenine meşrebine, siyasi görüşüne bakarak bu saldırıyla onları tahrik edebileceklerini sananlar bir kez daha hüsrana uğradılar…"*[61]

Erdoğan, Suriyeli göçmenlerin ekonomik alanda olduğu gibi toplumsal alanlarda olumsuzlukların yaşanmasını önlemeye yönelik söylemler üzerinden dursa da, Suriyeli göçmenlerin devlet içerisinde ki ekonomik yükü 40 milyar dolara yaklaştığını belirtmektedir. Bu nedenle Erdoğan, Suriye'ye yönelik düzenledi Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı askeri harekatları düzenlenmesine etki etmiştir. Erdoğan bu durumu şu şekilde ifade etmektedir;

> *"…Türkiye'nin yaklaşık 3,6 milyon Suriyeliyi misafir eden bir ülke olarak dünyada en fazla mülteciye kucak açan ülke olduğunu, Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı Harekâtı bölgelerine bugüne kadar 310 bin Suriyelinin geri döndüğünü ve bu insanların Türkiye'nin güvenli hâle getirdiği alanlarda terör korkusu duymadan kendi vatanlarında özgür bir şekilde hayatlarını sürdürdüklerini anlattı…"*[62]

Sonuç itibariyle Suriye'de yaşanan iç savaş nedeniyle Türkiye'ye yönelik kitlesel göçlerin yaşanmasına neden olmuştur. Kitlesel göçlerin ekonomik, toplumsal alanlarda bir takım söylemlerin geliştirilmesine neden olmuştur. Bu süreçte Türkiye'de yer alan iki seçkin aktörün Türkiye'deki Suriyeli göçmenlere yönelik meseleleri siyasal alana taşımışlardır. Erdoğan'ın liderliğindeki AK parti iktidarda olması, Kılıçdaroğlu'nun liderliğindeki CHP'nin muhalefette olması, Suriyeli göçmenlere yönelik güvenleştirme politikalarında farklı bakış açılarına sahip

---

[61] https://www.aa.com.tr/tr/gunun-basliklari/cumhurbaskani-erdogan-terorun-kokunu-kaziyacagiz/636970 E.T.10.06.2020

[62] https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/102002/-bizim-butun-derdimiz-suriye-nin-toprak-butunlugunun-saglanmasidir- E.T.10.06.2020

olduklarını göstermektedir. Kılıçdaroğlu Suriyeli göçmenlere yönelik politikaları incelediğimizde, işsizlik, ekonomik yük, sosyo-kültürel yaşam tarzlarımıza tehdit olarak değerlendirirken Erdoğan'ın Suriyeli göçmenlere yönelik söylemlerini ve politikalarını geliştirirken daha insani, toplumsal bütünleştirici ve güvenlikdışısal anlamda değerlendirmiştir Bu neden Suriyeli göçmenlerin toplumsal alandaki sorunlarından ziyade ekonomik alandaki sorunları siyasal alana daha fazla etki etmesine neden olmuştur.

4.3. SURİYELİ GÖÇMENLERE YÖNELİK SÖYLEMLERİN EKONOMİK GÜVENLİKLEŞTİRME TEORİSİ BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Türkiye, Suriye'de yaşanan iç savaş nedeniyle, Suriye vatandaşlarına yönelik açık kapı politikası uygulamıştır. Bu süreç itibariyle Türk hükümeti, Suriye'den gelen göçmenleri sınıra yakın şehirlerde oluşturdukları kamplara yerleştirerek göçmenlerin şehirlere dağılmasını engellemeyi amaçlamıştır. Nitekim savaşın uzun sürmesi ve Suriyeli göçmenlerinin sayısının giderek artmasından dolayı, kamplarda sağlık, barınma gibi sıkıntılar yaşanmıştır. Suriyeli göçmenler karşılaştıkları bu ve benzer sorunlardan dolayı kampları terk ederek öncelikli olarak kampların bulunduğu şehir merkezlerine daha sonra ise iş olanaklarının yoğun olduğu büyükşehirlere göç etmişlerdir. Yaşamlarını idame ettirebilmek, gıda, sağlık ve barınma gibi ihtiyaçlarını karşılayabilmek için, birçok göçme kaçak, sigortasız ve düşük ücretlerde çalışmak zorunda kalmıştır. Bu tip durumlar işsizliğin artmasına ve emek değer ücretlerinin düşmesine neden olabilmektedir.

Suriyeli mültecilerin sayıca fazla olması ve şehirlere dağılması nedeniyle, Türkiye'de bir takım ek maliyetlerin artmasına neden olabilmektedir. Örneğin Suriyeli göçmenlerin yaşadıkları kamplara yapılan harcamalar, şehirlerde açtıkları dükkanların vergilerinden muaf olması gibi durumlar siyasal alanda farklı söylemler oluşturmuştur. 2015-2019 yılları arasında CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu ile AKP Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın söylemlerini ele alarak Suriyeli göçmenlerin ekonomik güvenlikleştirme çevresinde değerlendireceğiz.

CHP lideri Kılıçdaroğlu'nun 2015-2019 yılları arasında Suriyeli göçmenlere yönelik söylemlerini güvenlikleştirme çevresinde incelediğimizde, işsizlik, ekonomik sorunlar, mülteci kamplarına yönelik yapılan harcamalar gibi temel noktaları ele almaktadır. 2015 yılı itibariyle

AK Parti hükümetinin Suriye'ye yönelik yanlış dış politikaları nedeniyle Türkiye'nin aşırı göç aldığını ve bu durumun hem devlet ekonomisi hem de toplumsal alanda olumsuz sonuçlara neden olabileceğini belirtmiştir. Suriyeli göçmenler, yaşamlarını sürdürebilmeleri adına birçok farklı işte düşük ücretlerde çalışmak zorunda kalmaktadırlar. Bu durum iş piyasasında emek-değer ücretlerinde düşüne, işsizliğin artmasına ve bölgede yaşayan yerli halkın işlerine yönelik tehdit olarak algılanmaktadır. Kılıçdaroğlu, bu meseleleri şu şekilde siyasal alana taşımıştır;

> "*…Şanlıurfa Amale pazarında bekliyor, kayıt dışı "60 liraya çalışacağım" diyor. "Sekiz saat, on saat, bana yeter ki bir gün için 60 lira ver." Suriyeli diyor ki "60 lirayı ona veriyorsun, ben 20 liraya çalışırım...."*[63]

Ekonomi piyasası her ne kadar rekabete açık dahi olsa, emek-değer ücretlerinin çok düşük seviyelere gelmesinden dolayı birçok insan buna benzer durumlardan dolayı iş bulamama durumu yaşanmaktadır. AK Parti hükümetinin ekonomik alanda Suriyeli göçmenlerin istihdamına yönelik yaptıkları çalışmalar CHP liderin tepkisine neden olmaktadır. Kılıçdaroğlu'nun AK Parti hükümetine yönelik eleştirel yaklaşımlarını incelediğimizde. Suriyeli mültecilerin yaşadıkları şehirlerde dükkân açmaları durumunda vergiden muaf kalmaktadırlar. Bu durum, Suriyeli esnafın sattığı ürünün diğer rakiplerine oranla daha uyguna satmasına sağlamaktadır. Bu durum özellikle yerli esnafı rekabet gücünü zayıflatmasına neden olurken bir diğer anlamda da işine yönelik bir tehdit oluşturmaktadır. Aynı zamanda hükümetin kamplarda yaşayan Suriyeli mültecilere yönelik yapılan harcamaların her dönemde daha da arttığı belirtmiş ve bu dolayı ise ülke ekonomisine ekstra bir yük getirdiğini söylemlerinde belirtmiştir. Suriyeli göçmenlere yönelik yapılan harcamaları, Türkiye'de birçok farklı alanda kaynak olarak kullanılabileceğini belirtmiştir. Kılıçdaroğlu bu meseleyi şu şekilde ele almaktadır.

> *"... 4 milyon kişilik yük aldık, 25 milyar dolar para harcadık. 25 milyar doları o olay olmayıp da çiftçimize verseydik ne olurdu? Asgari ücretliye verseydik ne olurdu?*

[63] https://www.chp.org.tr/haberler/24-subat-2015-tarihli-tbmm-grup-konusmasi?q=Suriye ET 01.06.2020

Emeklinin maaşını arttırsaydık ne olurdu? Sanayiye verseydik, teşvik olarak verseydik ne olurdu? ...”[64]

Bu durum Faist’a göre herhangi bir ülkeye kitlesel anlamda göç gelmesi, Toplumsal, Siyasal ve Ekonomik anlamda tehdit olarak algılanmaktadır. Bundan dolayı az gelişmiş ve işsizliğin yoğun olduğu ülkelerde toplumlar göçmenleri işlerine yönelik bir tehdit olarak algılarken, birçok toplumda ise ekonomiye, yönelik tehdit oluşturacağı algısına neden olmaktadır (Faist, 2007:21). Kılıçdaroğlu, Suriyelilere yönelik ekonomik alanda milliyetçi bir bakış açısı ortaya koyarak meseleleri siyasal alana çekmiştir. Suriyeli göçmenleri, her ne kadar işsizlik, ekonomik yük gibi nedenlerden dolayı, ekonomik bağlamda tehdit olarak inşa etme sürecini başlatda, bu sorunun çözümünün Suriyelilerin kendi topraklarında geri dönmeleriyle çözüleceğini belirtmiştir.

AK Parti lider Erdoğan ise, Suriyeli mültecilere yönelik yaklaşımını insani mesele olarak değerlendirerek mevcut politikalarını bu çerçevede oluşturmuştur. Erdoğan 2011 yılında savaştan kaçan göçmenleri Türkiye’ye gelmesiyle birlikte, göçmenlere hazırladıkları sığınma kamplarına yerleştirilmiştir. Fakat iç savaşın uzun sürmesi nedeniyle kamplara yapılan harcamanın giderek artmasına neden olmuştur. Bundan dolayı birçok mülteci kamplardan ayrılarak şehir merkezlerine göç etmekte durumunda kalmışlardır. Bu süreç itibariyle Erdoğan, Suriyeli göçmenlere yönelik politikalarında insani değer içerisinde yapıcı, toplumsal bağlamda birleştirici ve güvenlik dışı bir süreç inşa etmiştir. Suriyeli göçmenlerin yaklaşımlarını şu şekilde ifade etmiştir;

“..Suriye'de insanlık tarihinin en büyük trajedilerinden biri yaşanırken, hiçbir şey yapmadan bekleyen bir kurumun insanlığa karşı görevlerini yerine getirmediğini ifade ederek, Türkiye'deki Suriyelilere yardım etmek, onların hayatlarını normal bir şekilde sürdürmelerini sağlamak için her türlü imkanı seferber ettiklerini ve edeceklerini söyledi...”[65]

---

[64] https://www.cnnturk.com/video/turkiye/kilicdaroglu-yarin-suriye-mafyasi-cikacak-goreceksiniz?page=1 07.06.2020

[65] https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/2789/masum-insanlarin-kani-kirli-siyasi-hesaplar-ugruna-akmaya-devam-ettikce-insanligin-vicdani-huzur-bulamaz E. T. 07.06.2020

Erdoğan'ın Suriyeli göçmenlere yönelik ekonomik bağlamda yaklaşımlarını incelediğimiz de 2015-2019 süreci dönemde yapıcı politikalar gerçekleştirdiğini görülmektedir. Örneğin, kampların oluşturulması, kamplara gıda, sağlık ve eğitim alanlarında destekler sağlanmasına yönelik adımları ele alabiliriz. Fakat göçmen sayılarının artması ve kamp maliyetlerinin artması nedeniyle mültecilerin kamplardan ayrılarak öncelikli olarak kampların bulunduğu şehir merkezlerine ve daha sonra iş imkanlarının bulunduğu büyükşehirlere göç etmişlerdir. Suriyeli göçmenler ülke içerisinde kayıt dışı oldukları için, birçok iş yerinde kaçak, sigortasız ve düşük ücretlerde çalışmak zorunda kalmaktadırlar. Bu durumun önüne geçebilmekleri adına Türkiye'nin birçok bölgesine göçmen kayıt büroları kurarak göçmenleri kayıt altına alarak kontrolü sağlamaya yönelik adım atmışlardır. 2016 yılında ise Suriyeli göçmenlerin vatandaşlığa alımı konusunda önerisinde bulunmuşladır. Bu durumu şu şekilde aktarmıştır;

"...biz o mağdur, o mazlum kardeşlerimize bu ülkede inşallah hükûmetimizin ortak çalışmasıyla vatandaşlığı vereceğiz. Bunların içerisinde çok kalite insanlar var, kalifikasyonları yüksek insanlar var, kariyer sahibi insanlar var. Biz almayalım da İngiltere'ye, Kanada'ya, şuraya, buraya mı gitsin?..."[66]

Devletler, göçmenlere yönelik güvenleştirici söylemlerin yerine güvenlik dışılaştırmaya yönelik söylem ve bakış açısı değiştirmesi durumunda, başta iş gücü ve ekonomik katkılar olmak üzere göçmenler birçok alanda katkı sağlayacaklardır. (Huysmans, 2006:142-143). Huysmans'ın söyleminden yola çıkarak birçok kalifiyeli göçmenin, Türk vatandaşlığına alarak ülke ekonomisine yönelik katkı sağlanacağı gibi, birçok insanı eğiterek iş gücünden de faydalanabilmektir. Bu nedenle Erdoğan birçok göçmeni kayıt altına alarak, hem kaçak işçiliğin önüne geçmek istemiş ve aynı zaman vatandaşlık şartlarına uygun olan göçmenlere ise iş gücü ve yeteneklerinden faydalanmaya yönelik adımlar atmıştır.

Erdoğan Suriyeli göçmenlere ekonomik bağlamda güvenlik-dışılaştırılmış bir yaklaşım ile hareket etsede, Suriye sınırından Türkiye gelen göçmenlerin sayısı giderek artması ve bu

[66] https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/45596/daes-muslumanlarin-bagrina-saplanmis-bir-hancerdir E. T. 07.06.2020

durumun ekstra bir maliyet getirdiğini belirtmiştir. Bu süreçte Erdoğan, ekonomik yükünü azaltabilmek için Avrupa Birliği ülkeleriyle temasa geçmiş ve maddi yardım taleplerinde bulunmuştur. AB'den gelen maddi desteğin yetersiz olması, Suriyeli göçmenlere ve Suriye'ye yönelik politikalarında değişimler gerçekleşmiştir. Bu değişimlerinden en başında Suriye'ye yönelik askeri harekat düzenlenmesi ve hakimiyet sağlanan alanlarda güvenli bölgeler oluşturarak Suriyeli göçmenleri bu alanlara yeterleştirmek istenmektedir. Böylelikle, Suriye sınırı içerisinde güvenli bölgeler oluşturulması ile birlikte, ülke içerisinde göçmen sayısını azaltarak hem artan işsizliğin önüne geçmek hem de göçmenlere yönelik harcanan masrafların azaltılması hedeflenmiştir.

Sonuç itibariyle Ekonomi, mal ve hizmetlerin üretimi, dağıtımı, tüketimini içeren tüm insan faaliyetlerini ifade eden bir kavram olarak nitelendirilmektedir. Ekonomik güvenlik ise insan eylemlerinde ve bu eylemlerin yer aldığı durumlarda ortaya çıkan tehdit durumlarını kapsayan bir kavramdır. Ekonomik güvenlikleştirme kavramı ise, diğer güvenlik sektörleriyle iç içe geçmiş, içerik bakımından zengin bir kavram olarak görülse aslında kavranması zor ve bulanık bir kavramdır. Bundan dolayı, referans alabileceği varoluşsal tehditler tam olarak belirlenmemiştir (Mesjasz, 2008: 125-150).

Ortadoğu bölgesinde yaşanan savaşlar, siyasi baskılar nedeniyle kitlesel zorunlu göçlerin en yoğun yaşandığı bölgelerdir. Kitlesel göç alan ülkelerin, ülke içlerinde en sık rastlanılan sorun ise ekonomik, işsizlik ve göçmenlerin devletlerde oluşturduğu ek maliyet olarak göstermektedir. Bu durum birçok ülkede farklılık göstermiş olsa da birçok ülke aynı olumsuzlara karşılaşmaktadır. Örneğin göçmenlerin devlet üzerinde oluşturduğu ek maliyetler, göçmenler kaçak ve ucuz çalıştırılması ve bundan dolayı ülkede artan işsizlik durumlar yaşanmasına neden olabilmektedir. Özellikle bulunduğu ülkenin vatandaşı olup vasıfsız işlerde çalışan insanların işsiz kalma oranı daha yüksektir. Göçün ülke ekonomi üzerindeki en büyük etkisi şüphesiz işsizlik üzerinde gerçekleşmektedir. Göç alan ülkelerde işçi fazlalığı yaşanırken, emek fiyatı azalmaktadır. İşçiler arasında iç piyasa rekabeti yaşanması, emek fiyatının düşmesindeki en önemli etken olarak görebiliriz. Bu nedenle çok düşük ücretler nedeniyle birçok işçi çalışmaktan kaçınmaktadır (Tümen, 2016). Bu süreçte özellikle vasıfsız işlerde çalışan insanların işsiz kalma

oranı daha yüksektir. Fakat bu durum, göçmenlerin gittiği bölgelerde ki gelir düzeylerine göre değişim göstermektedir.

Göçmenler, ülke içerisinde ekonomik büyüme üzerinde dalgalanmalara neden olduğu yapılan araştırmalarda görülmektedir. Konjonktürel dalgalanmaların sebepleri arasında dönemsel ekonomik sorunlar olabileceği gibi bütçe içerisinde göçmenlere yapılan harcamalarda büyüme üzerinde dönemsel azalışlar olması sonucu doğurmaktadır. Bu harcamalara rağmen ülke ekonomisinin ortalama etrafında dalgalanması Suriye göçmenlerinin ülke ekonomisi üzerinde ani azalışlar göstermekte olduğu ifade edilmiştir. Örneğin, Suriyeli göçmenlerin şehirler merkezlerine göç etmesinden dolayı, başta ev kiraları olmak üzere birçok alanda fiyatların yükselmesine yol açabilmektedir. (Tümen, 2016). Suriyeli göçmenlerin, Türkiye'de enflasyonu arttırdığını ve mültecilerin mal ve hizmet fiyatları üzerindeki olumsuz etkiler yarattığın belirtilmektedir (Akgündüz vd., 2015). Eğer ki, göçmenlerin iş kurması, yetenek ve becerileri ile üretim sürecine dahil olmaları durumda, ülke ekonomisi gelişimi açısından önemli bir etki etmektedir. Bunların yanında üretim sürecine dahil olmayan eğitimsiz, işsiz olan göçmenler ülke ekonomisine olumsuz etki etmektedir.

Bu süreçte iki seçkin aktörün, Ekonomik bağlamda Suriye mültecilere yönelik iki farklı bakış açısıyla değerlendirmiştir. CHP lider Kılıçdaroğlu, Suriyeli mültecilere yönelik işsizlik, ekonomik yük, benim gencim işsiz, Suriyeli göçmenlerin dükkanlarından vergi almıyorlar gibi argümanlar ile ekonomik tehdit olarak lanse ederler, göçmenlerin güvenlikleştirmesine yönelik adımlar atmıştır. AK Parti lideri Erdoğan ise, Suriyeli göçmenlere yapılan harcamaların Türk ekonomisine herhangi bir soruna neden olmadığı söylemsel olarak inşa etse de zamanda içerisinde göçmenlerin ülke içerisindeki sayısının artması, kamplara yönelik harcanan para "yük" olarak tanımlanmıştır. Aynı zamanda Avrupa Birliği ülkelerinden gelen maddi desteği yeterli bulmamasından dolayı maddi olarak sıkıntıların arttığı belirtmişlerdir. Bu süreç itibariyle, ülkeye yeni gelecek olan göçleri engellemek ve ülke içerisinde ki mültecileri sayısını azaltmak için Suriye'nin Türkiye'ye yakın bölgelerinde askeri harekat düzenleyerek güvenli bölgeler inşa etme sürecini başlatmıştır. Güvenli bölgeleri oluşturulması halinde, Türkiye'de yer alan göçmenleri bu alanlara taşıyarak ülkedeki göç nüfusunu azaltma yoluna gitmişlerdir.

5. SONUÇ

Suriye'den gelen göçmenlerin, Türkiye'de siyasi elitler tarafınca nasıl algılandığını, hangi söylemlere başvurduğunu Kopenhag okulunun güvenlikleştirme kavramı ile incelenmektedir. Bu inceleme yapılırken 2015-2019 yılları arasında Türkiye'de iktidarda olan AK Parti ile ana muhalefet partisi CHP liderinin, Suriyeli göçmenlere yönelik güvenlikleştirici ve güvenlik dışılaştırıcı söylemlerini ele alınmaktadır.

Kopenhag okulu "güvenlik" siyasi, oyunun yerleşik kurallarının ötesine taşıyan ve konuyu özel bir tür politika ya da politika üstü gibi çerçeveleyen bir harekettir. Güvenlikleştirme de siyasallaşmanın daha aşırı bir versiyonu olarak görülebilir. Teorik olarak, herhangi bir kamu sorunu veya kamusal sorun, siyasallaştırılmamış bir alandan (devletin ilgilenmediği ve/veya herhangi bir şekilde kamusal tartışma ve karar konusu olmayan alan) siyasallaştırılmış bir konumda, (mesele, devlet kararını ve kaynak tahsisini gerektiren ya da daha nadir olarak başka bir tür toplumsal yönetim biçimini gerektiren kamu politikasının bir parçasıdır) veya güvenlikleştirilmiş bir alan arasında yer alabilir. Burada güvenlikleştirmeden kasıt meselenin acil durum önlemleri gerektiren varoluşsal bir tehdit (beka) olduğu ve normal siyasi prosedür sınırları dışındaki eylemleri haklı gösteren bir durum olduğudur. Teorik olarak, bir konunun bahse konu spektrumdaki pozisyonu açıktır. Koşullara bağlı olarak, herhangi bir konu spektrumun herhangi bir bölümünde konumlandırılan bilmektedir (Buzan, Waever ve Wilde 1998). Bu yaklaşım, kavramın anlamı kullanımında yatmaktadır ve analitik veya felsefi olarak tanımlayabileceğimiz bir şey değildir. Bu anlam, insanların bilinçli olarak kavramın ne anlama geldiğini düşündüklerinde değil dolaylı olarak kavramı nasıl kullandıkları ile ilgilidir. Güvenlik meselelerinde, metin analizi bir konunun uluslararası veya devleti ilgilendiren bir güvenlik sorunu olduğunu öne sürmektedir. Çünkü bu konunun diğer sorunlardan daha önemli olduğunu ve mutlak öncelik alması gerektiğini belirtmektedir. Meselenin sunumunda, meseleyi, varoluşsal bir tehdit (existential threat) gibi oldukça iddialı bir kritere ilişkilendirilmesinin sebebi budur. Eğer güvenlikleştirici aktörler, bir konunun rutin siyasi sorunlardan çok daha vahim ve önemli olduğunu iddia edecek olursa, bu tüm gidişatı etkileyebilecek önemde bir konu

olmalıdır. Bu konu mutlaka gerçek bir varoluşsal tehdit olması gerekmez, konu böyle bir tehdit olarak sunulduğu için bir güvenlik konusu haline gelmektedir (Buzan, Waever ve Wilde 1998).

Güvenlikleştirmenin uygulandığı alanlardan birisi göçtür. Önceki bölümlerde de bahsedildiği üzere güvenlikleştirme ülkenin siyasi ve sosyal alanlarının güvenlik ön planda olacak şekilde çerçevelendirildiği karmaşık bir süreçtir. Göçün güvenlikleştirilmesi, göçün güvenlik alanında bir sorun olarak görülmesi ile ilişkilidir. Göçün güvenlikleştirmenin sosyal ve ekonomik boyutlarında ele alınması güvenliğe göre daha geri planda kalmaktadır (Huysmans, 2000:758). Göçün tüm unsurları önce bir iç güvenlik sorunu daha sonra devlet güvenliği sorunu olmuş ve daha sonraki süreçte ise jeopolitik önemli bir konu haline gelmiştir. Göçün hızlı gelişen değişimi, kavramın normal bir politika mı acil öncelikli bir politika alanı içerisine bir güvenlik tehdidi olarak mı ele alınması gerektiği karışıklığını ortaya çıkarmıştır. Göçlerle ilgili olarak alınan önlemler, göç hareketlerinin gerçekleştirilmesi için düzenlemelerin yapılması değil sınır güvenliğinin sağlanarak göçün önlenmesi ile ilişkilidir ve bu yöne odaklanmıştır. Bu güvenlik önlemi, göç kontrol önlemlerinin arttırılması ve güçlendirilmesi ile uygulanmaya çalışılmıştır. Göç hareketlilikleri de herhangi bir ülkeye kitlesel anlamda göç gelmesi, Toplumsal, Siyasal ve Ekonomik anlamda tehdit olarak algılanmaktadır. Özellikle az gelişmiş ve işsizliğin yoğun olduğu ülkelerde toplumlar göçmenleri işlerine yönelik bir tehdit olarak algılarken, birçok toplumda ise ekonomiye, dillerine veya kültürlerine yönelik tehdit oluşturacağı algısına neden olmaktadır. Tehdit olarak algılama, kabul etme sadece medyada değil bilimsel çalışmalarda da yer aldığı için "göç güvenlik bağı" olarak isimlendirilmekte olan bu ilişki pek çok alanda kabul görmüştür (Faist, 2007:21).

Zorunlu göç durumlarında insanlar, siyasi baskılar, savaşlar veya işsizlik nedeniyle bölgelerinde ayrılmaya veya ayrılmasına mecbur bırakılan durumlar kitlesel göç durumları yaşanmaktadır. Bu süreçte göçün güvenlikleştirilmesi, toplumsal veya uluslararası alanda olumsuz algılamalara neden olabilmektedir. Göç hareketliliği, göç alan ülkeler tarafından doğru kullanıldığında toplumsal alanda çok kültürlülüğün ve işgücünün yaratılması ve aynı zamanda refah seviyesinin yükselmesini sağlayabilir. (Huysmans, 2006:146). Göçlerin ya da benzer şekillerde varoluşsal bir sorunun güvenlik meselesi haline getirilip getirilmediğine yönetici seçkinler yani siyasal

aktörler karar verirler. Kısacası meselenin güvenlikleştirilebileceği ve güvenlik-dışı olarak değerlendirilmesi yönetici seçin sınıfın elindedir (Huysmans, 2006:125).

Bu bağlamda, Türkiye, 2011 yılında Suriye'de yaşanan iç savaş sürecinde, açık kapı politikası uygulayarak Suriye'den yoğun göç almıştır. Türk hükümeti gelen göçmenleri şehirlere dağılımını engelleme amacıyla sınır yakın şehirlere göçmenler için kamplar kurmuştur. Göçmenler bu kamplarda gıda, sağlık barınma gibi temel gereksinimlerini karşılamaktadır. Fakat Suriye iç savaşının uzun sürmesi ve zamanla kamplara yapılan destek/yardımların yetersiz kalması göçmenlerin kamplardan ayrılmasını zorunlu kılmıştır. Bu durum Türkiye iç siyasetini hareketlendirirken, toplumsal, ekonomik, siyasi ve ilerleyen sürelerde askeri güvenlikleştirme süreçlerinde etkin olmaya başlamıştır. Özellikle bu tez çalışmasında iki siyasi elitin söylemleri, güvenlikleştirme sürecini analiz etmemizde yarar sağlamıştır. 2015-2019 yılları arasında CHP lideri Kılıçdaroğlu'nun Suriyeli göçmenlere yönelik söylemlerinde, Suriyeli göçmenlerin ve göçün güvenlikleştirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Kılıçdaroğlu, Suriyeli göçmenlerin özellikle toplumsal ve ekonomik alanlarda sorunlar yaratacağını ve ileride bir tehdidin oluşabileceğini belirtmiştir. Bu durum CHP lideri Kılıçdaroğlu tarafından siyasal ve toplumsal alana taşınarak tartışma zeminine çekmiştir. Bu süreç çerçevesinde Kılıçdaroğlu, AK Partinin Suriye'ye yönelik yanlış dış politika nedeniyle Suriye'den çok sayıda göçmen geldiğini belirtmiştir. Artan göçmen sayısı nedeniyle kampların yetersiz kaldığını ve bundan dolayı Suriyeli göçmenlerin kamplardan ayrılmalarına neden olduğunu söylemiştir. Suriyeli göçmenlerin kamplardan ayrılmasının birçok farklı sorun yaratacağını belirtmiştir. Özellikle işsizlik, Suriyeli göçmenler kentlere göç ederek ekonomik ve sosyo-kültürel alanda yaşanılacak sıkıntılara değinmiştir. Özellikle AK Parti hükümetinin, Suriyeli göçmenleri vatandaşlığa alma, dükkân açmaları durumunda vergi almama, ücretsiz sağlık hizmeti alma gibi politikaların, toplumda ekonomik sorunların daha da derinleşmesine neden olacağını belirtmiştir. Bu durum aynı zamanda Kılıçdaroğlu'nun milliyetçi söylemler geliştirmesine ve Suriyeli göçmenleri sorunların merkezi olarak göstererek AK Parti'yi politikalarını eleştirmektedir. Örneğin; *"…Benim gencim işsiz, Suriyeliler çalışıyor, Suriyeliler ücretsiz sağlıktan yararlanırken benim vatandaşın ikinci sınıf muamelesi görüyor, benim esnafım vergi ödüyor Suriyeli göçmenler dükkan açıyor vergi ödemiyor…"* gibi söylemleri değerlendirdiğimizde Kılıçdaroğlu'nun,

Suriyeli göçmenlere yönelik milliyetçi söylemleri ön planda tuttuğu görülmektedir. Bu durum aynı zamanda Suriyeli göçmenlerin güvenlikleştirilmesine yönelik söylemsel bir süreç olarak değerlendirilebilir. CHP lideri Kılıçdaroğlu, sürecin en başından itibaren Suriyeli göçmenlere yönelik milliyetçi söylemleri ön planda tutarak meseleyi güvenlikleştirilmesi gereken bir tehdit olarak görmüştür. Örneğin "*Türkiye'nin sosyal dokusu bozulacak arkadaşlar. Türkiye'nin açıkça genleriyle oynanıyor.", "benim gencim işsiz"* gibi söylemler ile meseleyi siyasal alana taşıyarak güvenlik sürecini inşa etmektedir. Nitekim Kılıçdaroğlu 2017 yılı ve sonrasında Suriyeli göçmenlerin ekonomik ve toplumsal alanda sorunlar yaratabileceği belirtmiştir. Suriyeli göçmenlerin yaratabileceği sorunların çözümü içinse, Suriye'de ki savaşı sona erdirmeye yönelik politikaların sağlanması ve Suriyeli göçmenler kendi topraklarına tekrardan geri gönderilmesini sağlamaktır

AK Parti lider Erdoğan ise, önceki bölümlerde de yer verdiğimiz gibi, *"Ensar olmak, Esad'ın Zulmünden kaçan masum insanlar, misafirperverlik…"* gibi söylemleri öncelik vererek Suriyeli göçmenlere güvenlik dışı politikalar çerçevesinde değerlendirmiştir. Erdoğan, 2011 yılında Suriye vatandaşlarına yönelik uyguladığı açık kapı politikası sonucunda, ülkeye çok sayıda mültecinin gelmiştir. Bu durum kamplar bulunan göçmenlerin sayısında artışa neden olurken, aynı zamanda eşdeğer olarak kamplara ve göçmenlere yapılan harcamaların giderek arttığını görmekteyiz. Erdoğan, 2017 yılında yapılan açıklamada Suriyeli göçmenlere 25 milyar dolar, 2019 yılında ise 40 milyar dolar harcadıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum AK Parti hükümetince dış ülkelerden kaynak arayışına itmiştir. 2015 yılında 2019 yılına kadar süreçte sürekli olarak AB ülkelerinden gelen maddi yardımların yetersiz olduğunu vurgulamıştır. Özellikle Suriyeli göçmenlerin toplumsal sorunlarından ziyade ekonomik sorunlarına odaklamak zorunda kalan AK Parti hükümeti, Suriyeli göçmenlere yönelik farklı politikalar geliştirmektedir. Örneğin 2015-2018 yılları arasında Suriyeli göçmenlere vatandaşlık verilmesine yönelik söylem ve politikalar geliştirmesi, yabancı göçmenlere çalışma izni verilmesi gibi adımlar bunun temel göstergesi olarak görülmektedir. Erdoğan'ın Suriyeli göçmenlere yönelik vatandaşlık verilmesi konusunda şu şekilde değinmiştir;

> "*Bunlar içerisinde şu anda İçişleri Bakanlığımız bir çalışma yürütüyor ve bu çalışmayla bunların bir kısmını bütün incelemeler yapıldıktan sonra vatandaşlığımıza da alacağız.*

Çünkü bunların içerisinde çok iyi yetişmiş insanlar var, mühendisler var, avukatlar var, doktorlar var, vesaire…"[67]

Erdoğan'ın Suriyeli göçmenlere vatandaşlık verilmesindeki temel nedenler arasında, Suriyeli göçmenleri istihdam ederek kaçak işçi çalıştırılmasını engellemek ve göçmenleri ülke ekonomine katkı sağlanmasını amaçlamaktadır. Fakat göçmen sayısının fazla olması, AB'den gelen yardımların yetersiz olması gibi olumsuz nedenler Erdoğan'ı farklı çözüm arayışlarına ittiğini göstermektedir. Bu çözümlerden ilki ülkedeki göçmen nüfusunun azaltılması yönelik adımlardır. Örneğin Suriye'ye yönelik düzenlenen Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı askeri operasyonları ile her ne kadar sınır ve ülke güvenliği üzerinde durulsa da bir diğer amacı Suriye göçmenleri kendi ülkelerine yerleştirmek istemektedir. Erdoğan, El-Cezire Televizyonu'na verdiği mülakatta Suriyeli göçmenlerin, güvenli bölgelere yerleşimine yönelik süreçleri şu şekilde ifade etmiştir.

"…Fırat'ın batısında terörden arındırılmış güvenli bölge ilan edelim. Bunu bütün dost bildiklerimize açıklıyorum. Bu 4 bin, 5 bin kilometrekarelik bir alanda olabilir. Burayı uçuşa yasak bölge olarak ilan edip 'eğit-donat'la burada iyi bir millî ordu oluşturulmalı ki oraya yerleşen insanların güvenliği de onlar tarafından sağlanmış olsun. Burada ABD, Rusya, Körfez ülkeleri, başta Suudi Arabistan, Katar olmak üzere hep birlikte desteğimizi verelim ve burada onlara yeni şehir veya şehirler oluşturalım. Böylece bu insanlar hem ülkelerinden ayrılmak zorunda kalmasınlar, hem de Türkiye'de 3 milyon mülteci var, bu insanlar da tekrar topraklarına dönme şansını yakalasınlar…"[68]

Erdoğan'ın bu ve benzeri söylemleri sıklıkla gündeme getirmesi, Türkiye'nin ülkede yaşayan Suriyeli göçmen nüfusunu hafifletmek için Suriye'ye yönelik askeri güvenlelikleştirme sürecini başlattığını söyleyebiliriz. Bu durum özellikle ekonomik bağlamda düşünülecek olursa, Erdoğan'ın göçmenlere yönelik politik söylemlerinde askeri güvenlikleştirme yoluyla göçü

---

[67] https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/36093/ogretmenler-gunu-resepsiyonunda-yaptiklari-konusma ET 10.06.2020

[68] https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/74846/turkiye-artik-bir-yanagina-tokat-vuruldugu-zaman-obur-yanagini-ceviren-bir-ulke-degil.html ET 10.06.2020

güvenlikleştirmek için adımlar attığını söyleyebiliriz. Fakat güvenlikleştirmenin sağlanabilmesi için Suriye'de var olan tehditlerin acilen çözümlenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bölgedeki terör gruplarını referans nesnesi olarak göstererek, bu tehdidin sonlandırılması durumunda hem ülke sınır güvenliğini kontrol altına alınacak hem de Suriyeli göçmenlerin rahatça ülkelerine geri dönüşlerin güvenle sağlanabileceğini belirtmiştir. Erdoğan Girişimcilik Kongresinde yaptığı toplantıda şu söylemlerde bulunmuştur;

> *"...Türkiye'yi meşgul etmek, dikkatini ve enerjisini başka tarafa yöneltmek için kurulan tuzakları birer birer bozarken, asıl hedeflerimizden de kopmadık. Fırat Kalkanı Harekâtıyla DEAŞ ve bölücü terör örgütüne karşı ilk fiili müdahalemizi başlattık. 3 bine yakın DEAŞ'lıyı derdest ettik ve Rai, Cerablus, El Bab, 2 bin kilometrekarelik bu alanı kontrolümüz altına aldık ve 135 bin Türkiye'deki Suriye'den gelen mülteci kardeşlerimizin tekrar topraklarına dönmesini sağladık. Ve şimdi oraları ne yaptık? İmar ettik, hastanelerini, okullarını, altyapılarını vesaire imar ettik ve şimdi onlar kendi topraklarında yaşıyorlar, güvenliğini de Özgür Suriye Ordusu ve bizim askerimiz sağlıyor..."*[69]

Bu söylemler Erdoğan'ın Suriye göçünü control altına alabilmek için farklı çözüm arayışlarına ittiğine yönelik ikinci adımı olarak yorumlanabilir. Suriye'de oluşturulacak güvenli bölgeler ile Suriye göçmenlerin yaşamlarını tehdit eden unsurların kalmadığı belirtmiştir. Böylelikle, Suriyeli göçmenlerin sosyal alanlar inşa ederek yaşamlarını idame ettirilmesi için hastaneler, okullar ve altyapı çalışmalarını yapılacağını açıklamıştır. Erdoğan, askeri operasyonlar ile güvenli bölgeler oluşturarak, Suriyeli göçmenlerin yaşamlarını güvenceye alacak alanlar tesis edildiğine/edileceğine dair söylemlerde bulunmuştur. Erdoğan, Suriye'de sınıra yakın bölgeleri güvenlikleştirerek, ülkedeki göçmen nüfusunu azalmayı hedeflemiştir. Fakat Suriye'deki iç savaşının halen devam etmesi ve ülkeye yeni göçmenlerin gelme durumuyla karşı karşıya

[69] https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/89358/bu-milletin-yuregini-ve-bilegini-ortaya-koydugunda-neleri-basarabilecegini-gorecekler.html ET 10.06.2020

kalınması Türkiye'nin kaldıramayacağı bir sorun halen geleceğini belirtmiştir. Erdoğan Malatya'da yaptığı konuşmada durumu şu şekilde ifade etmektedir;

> *"…Türkiye'nin güvenli bölge derken ne kast ettiğini 2015 yılından beri tüm muhataplarımıza defalarca izah ettik. Biz DEAŞ'la birlikte PKK ve uzantıları PYD, YPG, SDG'den temizlenmiş bir alan oluşturmak istiyoruz. Ancak bu şekilde ülkemiz topraklarında Avrupa'da veya başka yerlerde yaşayan Suriyeli kardeşlerimizin kendi evlerine dönüp huzur ve güven içinde hayatlarını sürdürebilmelerini sağlayabiliriz. Aksi takdirde ne ülkemizdeki ne başka yerlerdeki Suriyeli sığınmacıların kendi ülkelerine dönüşü mümkün olamaz. Hiç kimse masum insanları terör örgütlerinin veya zalim rejim güçlerinin tehdidi altında yaşamaya mecbur bırakamaz. Ne Fırat'ın doğusunda ne de İdlib'de insanlık dışı böyle bir duruma rıza göstermeyeceğiz. Şayet bize bu mücadelemizde gereken destek verilmezse ülkemizdeki 3 milyon 650 bin Suriyelinin de İdlib'den sınırlarımıza dayanacak 2 milyon kişinin de önünü alamayız. Biz, Fırat'ın doğusunu güvenli hale getirip orada en az bir milyon kişinin iskânın sağlamak isterken, yeni sığınmacı dalgalarına muhatap olmamıza yol açacak adımlara kesinlikle tahammülümüz yoktur…"*[70]

Erdoğan, Suriye sınırına yapılan askeri operasyonlar ile güvenli bölgeler oluşturarak hem ülkedeki göçmen nüfusunu hafifletmek istemiştir hem de İdlib'den gelen göçün önünü kesmeyi amaçlamıştır. Bu durum ise Erdoğan'ın Suriye göçüne yönelik farklı çözüm arayışlarına ittiğine yönelik üçüncü adımı olarak yorumlanabilir.

Sonuç itibariyle iki liderin söylemlerini incelediğimizde Kılıçdaroğlu'nun Suriyeli göçmenlere yönelik açıklamalarında sıklıkla güvenlikleştirmeye yakın söylemlere yer verdiği görülmektedir. Erdoğan ise, 2015-2017 yılları arasında Suriyeli göçmenlere yönelik açıklamalarında güvenlik dışı söylemlere daha fazla yer vermektedir. Fakat göçmen nüfusunun fazla olması ve buna bağlı olarak ekonomik sorunların (göçmenlerin oluşturduğu ekonomik

[70] https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/109576/malatya-toplu-acilis-toreninde-yaptiklari-konusma E.T. 16.06.2020

yük) yaşandığı belirtmektedir. 2019 yılında ise İdlib'den yaşanan çatışmalar nedeniyle olası bir göç gelmesi durumunda, ülkenin bu durumu kaldıramayacağını söylemektedir. Bundan dolayı Erdoğan, 2017-2019 yıllar arasındaki söylemlerini incelediğimizde sıklıkla güvenlikleştirmeye yönelik söylemlere yer verdiğini görmekteyiz. Özellikle Fırat Kalkanı Harekâtı, Zeytin Dalı Harekâtı her ne kadar ülke iç güvenliğini ve sınır güvenliğinin sağlamnasına yönelik askeri operasyonlar olsa da temel nedenleri arasında, ülkedeki göç nüfusunun azaltılması ve İdlib'ten gelecek olan göçü engellenmesine yönelik güvenlikleştirici yaklaşımlarını da barındırdığını söyleyebilir. Bu durum Erdoğan'ın 2015-2019 yıllar arasında göçe ve göçmenlere yönelik söylemlerinde değişimler olduğunu göstermektedir.

KAYNAKÇA

Açıkmeşe , Akgül, Sinem, (2011), Algı mı, Söylem mi? Kopenhag Okulu ve Yeni Klasik Gerçekçilikte Güvenlik Tehditleri, Uluslararası İlişkiler Dergisi, Cilt 8, Sayı 30, 44-73.

Akbaş Z., (2015), Türkiye'nin Fırat ve Dicle Sınıraşan Sularından Kaynaklanan Güvenlik Sorunu ve Çatışma Riski, Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi 72, 93-116.

Akçadağ , Emine, (2012), Yasa Dışı Göç ve Türkiye , Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi , Rapor No: 42, 1-58.

Aksoy , Zeynep, (2012), Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim , Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi , Cilt: 5 Sayı: 20, 293-303.

Aktaş, A., (2011), "Güvenlikleştirme Yaklaşımı ve Türkiye'nin Ulusal Güvenlik Anlayışındaki Dönüşümü." Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 1(2), 7-47.

Albert, M. ve Buzan, B., (2011), Securitization, Sectors and Functional Differantiation", Security Dialogue, Cilt: 42, Sayı: 4-5, New York, ss. 413-425.

Arı, Tayyar, (2014), Uluslararası İlişkilerde Büyük Tartışmalar ve Post-Modern Analizler Post Modern Uluslararası İlişkiler Teorileri- 2: Uluslararası İlişkilerde Eleştirel Yaklaşımlar, (Der. Tayyar ARI) Dora Yayınları, Bursa.

Austin, J. L. (2017). Söylemek ve yapmak (R. L. Aysever, Çev.) metis. İstanbul.

Avvides, (2000), Philippos K., "Legitimation Crisis and Securitization in Modern Turkey", Middle East Critique, Cilt: 9, Sayı: 16, ss: 55-73.

Bakan, Selahaddin, Şahin, Sonay. (2018). Uluslararası Güvenlik Yaklaşımlarının Tarihsel Dönüşümü Ve Yeni Tehditler The Journal Of International Lingual, Social And Educational Sciences, Volume: 4, Number: 2, S. 135-152.

Baran Taha, Macar Elçin (2017), Değişen Güvenlik Yaklaşımları Örneğinde Kopenhag Okulu'nun Toplumsal Güvenlik Yaklaşımı, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi Cilt: 10, Sayı 54 S. 251-259,

Baysal, B. ve Lüleci (2011), Ç., "Kopenhag Okulu ve Güvenlikleştirme Teorisi", Güvenlik Stratejileri, Sayı: 22, ss. 61-96.

Berti, B.,(2015) "The Syrian Refugee Crisis: Regional and Human Security Implications", Strategic Assessment, Volume: 17, No: 4, ss. 41-53.

Benek, Sedat, (2016). Türkiye-Suriye İlişkilerinin Sosyal Coğrafya Açısından Tarihsel Arka Planı. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 15 (1), 185.

Bigo, Didier. (2002) "Security and immigration: toward a critique of the governmentality of unease", Alternatives, Vol. 27, ss. 63-92.

Bingöl, O., (2016). "Suriye İç Savaşında Yabancı Savaşçılar", Merkezi Strateji Enstitüsü, Rapor No: 013.

Burchill, S.,(2013) Lınklater, A., Devetak, R., Donnelly, J., Nardın, T., Paterson, M., et al.Uluslararası İlişkiler teorileri. (A. Aslan, & M. Ağcan, Çev.) İstanbul.

Buonfino A., (2014). "Between Unity and Plurality: The Politicization and Securitiation of the Discourse of Immigration in Europe", New Political Science, Vol. 26, No. 1.

Buzan, Barry, (2015). İnsanlar, Devletler ve Korku (Çev. Çıtak Emre) Uluslararası İlişkiler Kütüphanesi, DER Yayınları, 2. Baskı İstanbul.

Buzan, B., Wæver O. ve De Wilde, J.,(1998) *Security: A new framework for analysis*. Lynne Rienner Publishers.

Buzan, B., ve Waever, O.,(2003) *Regions and powers: the structure of international security* (Vol. 91). Cambridge University Press.

Buzan, B.,(2015). *İnsanlar, Devletler ve Korku* (Çev. Çıtak Emre) Uluslararası İlişkiler Kütüphanesi, DER Yayınları, 2. Baskı İstanbul.

Buzan, B.,(2008) Askeri güvenliğin değişen gündemi. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, *5*(18), 106-123.

Buzan, B. (1997) Rethinking security after the Cold War. *Cooperation and conflict*, *32*(1), 5-28.

Baysal, B., ve Lüleci, Ç. (2015). Kopenhag Okulu ve Güvenlikleştirme Teorisi. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, *11*(22), 61-96.

Balzacq,(2005). T. The three faces of securitization: Political agency, audience and context. *European journal of international relations*, *11*(2), 171-201.

Claude-Valentin M.,(2004) Speech in Regional Conference on Migration: Migrants in the Transit Countries: Sharing Responsibilities in Management and Protection, Proceedings, İstanbul.

Demirhan, Y. ve Aslan, S., (2015) "Türkiye'nin Sınır Ötesi Göç Politikaları ve Yönetimi", Birey ve Toplum Dergisi, Bahar 2015, Cilt:5, Sayı:9, ss. 23-62.

Deniz, Taşkın,(2014) Uluslararası Göç Sorunu Perspektifinden Türkiye, Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi , sayı: 1 , 2014 , 175-204.

Doğan Şafak Polat,(2016) "Arap Baharı ve Suriye Savaşı", Uluslararası Politikada Suriye Krizi, Hasret Çomak, Caner Sancaktar, Zafer Yıldırım, İstanbul: s. 130-140.

Doğan, Z. (2009). *Güvenlikleştirme süreçlerinde medyanın rolü: 28 şubat örneği,* Doktora Tezi, Polis Akademisi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Doğru, A. (2018). *Güvenlikleştirme teorisi ve dünya-sistem yaklaşımı çerçevesinde soğuk savaş sonrası iran dış politikasında kürt meselesi,* Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

İçduygu, Ahmet, Deniz Sert ve Aysem Biriz Karaçay. (2009). "Türkiye'den Yurtdısına Yönelen Göç Hareketleri", Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Programı Brifingi, No.2.

Emmers, Ralf,(2017). Çağdaş Güvenlik Çalışmaları, (Çev. Nasuh Uslu), Uluslararası İlişkiler Kütüphanesi, İstanbul.

ERŞEN Emre,(2016). "Suriye Sorunu Gölgesinde Türkiye-Rusya İlişkilerinde Normalleşme Süreci", Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Cilt:3, Sayı: 2, , ss.155-170.

Erler Ö,(2007). Yeni Muhafazakarlık, Akp Ve "Muhafazakar Demokrat" Kimliği, Orsam Stratejik Öngörü, 30 Sayı 10.

Faist, Thomas. (2007). "Göç-Güvenlik Bagı: 11 Eylül Öncesi ve Sonrası Uluslararası Göç ve Güvenlik", Kökler ve Yollar: Türkiye'de Göç Süreçleri, Der. Ayhan Kaya ve Bahar Sahin, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, ss. 19-41.

Gürson, P. (2017). Büyük Güçlerin Suriye Planı‖ Kripto, 6. Baskı Ankara.

Huysmans J.,(2000). "The European Union and the Securitization of Migration," Journal of Common Market Studies, Vol.38, No.5.

Huysmans J.,(2002). "Defining Social Constructivism in Security Studies: the Normative Dilemma of Writing Security". Alternatives, Vol. 27: Special Issue, ss. 41–62.

Jason Hickel,(2016) "Neoliberalism and The End of Democracy", The Handbook of Neoliberalism, Simon Springer, Kean Birch and Julie MacLeavy (Ed.), New York: Springer, s. 142, 2016.

Kardaş, T. ve Erdağ, R. (2015) "Postyapısalcılık ve Uluslararası İlişkiler". *Uluslararası İlişkiler Teorileri*. Ed. R. Gözen. İstanbul: İletişim Yayınları. 379- 402.

Keeley, Brian.(2009). International Migration: The Human Face of Globalisation, OECD Publishing.

Kaliber, A. (2005). Türkiye'de Güvenlikleştirilmiş Bir Alan Olarak Dış Politikayı Yeniden Düşünmek: Kıbrıs Örneği. Uluslararası İlişkiler Akademik Dergisi , 2 (7), ss37.

Kılıç, (2014). Mustafa, ISİD Gerçeği. İstanbul: Parafiks Yayınları.

Kurt, Selim, (2015). Toplumsal Güvenliğin Yükselişi The Journal Of Academic Social Science Studies, No 37, S. 459-476.

Mcsweeney, B.(1996). "Identity and Security: Buzan and the Copenhagen School". Review of International Studies 22(1): 81-93.

Mesjasz, C.(2008). Ekonomik Güvenlik. Uluslararası İlişkiler Dergisi, 5(18), 124-150.

Miş, N. (2011) Güvenlikleştirme Teorisi ve Siyasal Olanın Güvenlikleştirilmesi. Akademik İncelemeler Dergisi (AID), 6(2), 345-381.

O'Reilly, C. (2008). Primetime patriotism: News media and the securitization of Iraq. J. Pol. & L., 1, 66.

Ovalı, A. Ş. (2006) Ütopya ile Pratik Arasında: Uluslararası İlişkilerde İnsan Güvenliği Kavramsallaştırması. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, *3*(10), 3-50.

Öke, Mim Kemal,(2004) Derviş ve Komutan: Özgürlük-Güvenlik Sarkacındaki Türkiye'nin Kimlik Sorunsalı, Alfa, İstanbul.

Özdemir, A. (2019). *Türkiye'nin suriye politikalarının güvenlikleştirme teorisi kapsamında incelenmesi: 2011-2015,* yüksek lisans tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kocaeli.

SAFİ, İ. (2005) Türkiye'de Muhafazakâr Siyaset ve Yeni Arayışlar. İstanbul: Lotus Yayınları. 290-295.

Salter, Mark B., (2008) "Securitization and Desecuritization: A Dramaturgical Analysis of Canadian Air Transport Security Authority", Journal of International Relations and Devolopment, Cilt: 11, Sayı: 4, ss: 321-349.

Salter, Mark B., (2011). "When Securitization Fails: The Hard Case of Counter- Terrorism Programs", Edit. Thierry Balzacq, Securitization Theory: How Security Problems Emerge and Dissolve, Routledge, London ve New York,ss: 116-132.

Şahin, Ç. (2004). Sözcelerin Gücü adına… güç Bush'ta artık. *Uluslararası Güvenlik Sorunları*, 82-101.

Şemşit, S. (2010) *Avrupa Birliği Göç Politikasının Güvenlikleştirilmesi ve Dışsallaştırılması: Türkiye'ye Yansımaları*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Taştekin, F. (2015). SURİYE Yıkıl Git Diren Kal İletişim İstanbul.

Tüysüzoğlu, (2013) G. Güvenlik isteminin dış politika oluşum sürecine etkisi: ermenistan-iran ilişkilerinin güvenlikleştirme kuramı bağlamında anlamlandırılması. *Orta Asya ve Kafkasya Araştırmaları*, (16), 95-123.

Van Dijk T.A.,(2000) "Parliamentary Debates", Racism at the Top. Parliamentary Discourses on Ethnic Issues in Six European States, Ed. Ruth Wodak, Teun A. van Dijk, Drava Verlag, Klagenfurt, ss. 45-78,

Waever, O.(2008) Toplumsal güvenliğin değişen gündemi. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, *5*(18), 150-178.

Wæver, O. (2003) Securitisation: Taking stock of a research programme in Security Studies. *Unpublished draft*, 1-36.

Yerli, Gülbaşak , (2018) Türkiye'deki Göç Politikaları Ekseninde Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinin Kuruluş ve Fonksiyonları , Social Sciences Studies Journal , Vol:4, Issue:19 , 2081-2086.

Yesevi, Ç. G..(2017) Güvenlikleştirme teorisi açısından İsrail'in Türk dünyası politikası, *Türk Dünyası Araştırmaları,* 115 (227), 133-162.

Zora, K., (2015) "Güvenlikleştirme: Hukuksal Meşruiyetten Siyasal Meşruiyete Evrilme ve Kopenhag Okulu". *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 23(2)*: 112-126.

2016 Türkiye Göç Raporu (2017), T.C İçişleri Bakanlığı Göç İşleri Genel Müdürlüğü Yayınları, Yayın No:40.

İNTERNET

[1] CHP TARİHİ https://www.chp.org.tr/haberler/chp-tarihi

[2] Kılıçdaroğlu, CHP 17 Şubat 2015 tarihli TBMM Grup Konuşması https://www.chp.org.tr/haberler/17-subat-2015-tarihli-tbmm-grup-konusmasi?q=Suriye

[3] Kılıçdaroğlu, CHP 24 Mart 2015 tarihli TBMM Grup Konuşması https://www.chp.org.tr/haberler/24-mart-2015-tarihli-tbmm-grup-konusmasi?q=Suriye

[4] Kılıçdaroğlu, CHP 30 Haziran 2015 tarihli TBMM Grup Konuşması https://www.chp.org.tr/haberler/30-haziran-2015-tarihli-tbmm-grup-konusmasi?q=Suriye

[5] Kılıçdaroğlu, CHP 26 Nisan 2016 tarihli TBMM Grup Konuşması https://www.chp.org.tr/haberler/26-nisan-2016-tarihli-tbmm-grup-konusmasi?q=Suriye

[6] Kılıçdaroğlu, CHP, 12 Temmuz 2016 tarihli TBMM Grup Konuşması https://www.chp.org.tr/haberler/12-temmuz-2016-tarihli-tbmm-grup-konusmasi?q=Suriye

[7] Kılıçdaroğlu, CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu Sinop Boyabat'ta Konuştu https://www.chp.org.tr/haberler/chp-genel-baskani-kemal-kilicdaroglu-sinop-boyabatta-konustu?q=Suriye

[8] Kılıçdaroğlu, CHP, 8 Mayıs 2018 tarihli TBMM Grup Konuşması https://www.chp.org.tr/haberler/chp-genel-baskani-kemal-kilicdaroglu-tbmm-chp-grup-toplantisinda-konustu-08-mayis-2018

[9] Kılıçdaroğlu, CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, Gaziantep'te STK Temsilcileriyle Bir Araya Geldi https://www.chp.org.tr/haberler/chp-genel-baskani-kemal-kilicdaroglu-gaziantepte-stk-temsilcileriyle-bir-araya-geldi?q=Suriye

[10] Kılıçdaroğlu, CHP, 6 Şubat 2018 tarihli TBMM Grup Konuşması https://www.chp.org.tr/haberler/6-subat-2018-tarihli-tbmm-grup-konusmasi?q=Suriye

[11] Kılıçdaroğlu, CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, Eskişehir Alpu Belediyesi'ni Ziyareti Sonrasında Halka Hitap Etti https://chp.org.tr/haberler/chp-genel-baskani-kemal-kilicdaroglu-eskisehir-alpu-belediyesini-ziyareti-sonrasinda-halka-hitap-etti-5-eylul-2019

[12] Kılıçdaroğlu, CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun Artvin Hopa'da Yaptığı Konuşma https://chp.org.tr/haberler/chp-genel-baskani-kemal-kilicdaroglunun-artvin-hopada-yaptigi-konusma-02-agustos-2019

[13] Kılıçdaroğlu, CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, TBMM CHP Grup Toplantısında Konuştu https://www.chp.org.tr/haberler/chp-genel-baskani-kemal-kilicdaroglu-tbmm-chp-grup-toplantisinda-konustu-18-haziran-2019

[14] Kılıçdaroğlu, Yarın Suriye mafyası çıkacak göreceksiniz https://www.cnnturk.com/video/turkiye/kilicdaroglu-yarin-suriye-mafyasi-cikacak-goreceksiniz

[15] Kılıçdaroğlu, Gün Memleket Günüdür https://www.milliyet.com.tr/yerel-haberler/ankara/kilicdaroglu-gun-memleket-gunudur-11979907

[16] Erdoğan, G20 Özel https://www.tccb.gov.tr/ozeldosyalar/g20/1/

[17] Erdoğan, Açık Kapı Politikamız Devam Edecek https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/35526/acik-kapi-politikamiz-devam-edecek

[18] Erdoğan, Türkiye, Ortak Akıl Çerçevesinde Kurulmuş Bir Koalisyonla, İstikrar ve Güven İklimini Yeniden Tahkim Edebilir https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/32776/turkiye-ortak-akil-cercevesinde-kurulmus-bir-koalisyonla-istikrar-ve-guven-iklimini-yeniden-tahkim-edebilir

[19] Erdoğan, AFAD, 22 Lojistik Merkez Toplu Açılış Töreni'nde Yaptıkları Konuşma https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/2992/afad-22-lojistik-merkez-toplu-acilis-toreninde-yaptiklari-konusma

[20] Erdoğan, Romanya Cumhurbaşkanı Iohannis ile Düzenledikleri Ortak Basın Toplantısında Yaptıkları Konuşma https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/30059/romanya-cumhurbaskani-iohannis-ile-duzenledikleri-ortak-basin-toplantisinda-yaptiklari-konusma

[21] Erdoğan, Bursa Toprakları Bir Cihan Devletinin Doğduğu Topraklardır https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/2768/bursa-topraklari-bir-cihan-devletinin-dogdugu-topraklardir

[22] Erdoğan, Belçika Egmont Uluslararası İlişkiler Kraliyet Enstitüsü'nde Yaptıkları Konuşma https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/35549/belcika-egmont-uluslararasi-iliskiler-kraliyet-enstitusunde-yaptiklari-konusma

[23] Erdoğan, 23. Muhtarlar Toplantısı'nda Yaptıkları Konuşma https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/43824/23-muhtarlar-toplantisinda-yaptiklari-konusma

[24] Erdoğan, Bu Devlet Hiçbir Şehidinin ve Gazisinin Kanını Yerde Bırakmaz https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/51113/bu-devlet-hicbir-sehidinin-ve-gazisinin-kanini-yerde-birakmaz

[25] Erdoğan, Suriyeli Kardeşlerimize Vatandaşlık İmkânı Vereceğiz https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/45574/suriyeli-kardeslerimize-vatandaslik-imkni-verecegiz.html

[26] Erdoğan, Türkiye, Suriye Meselesindeki Duruşuyla İnsanlığın Onurunu Kurtarmıştır https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/39895/turkiye-suriye-meselesindeki-durusuyla-insanligin-onurunu-kurtarmistir.html

[27] Erdoğan, Avrupa'da Misafir Değil, Ev Sahibiyiz https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/61182/avrupada-misafir-degil-ev-sahibiyiz

[28] Cumhurbaşkanı Erdoğan, Bayram Namazını Mimar Sinan Camii'nde Kıldı https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/45591/cumhurbaskani-erdogan-bayram-namazini-mimar-sinan-camiinde-kildi.html

[29] Erdoğan, ABD'deki Türk STK'larla Bir Araya Geldiği Toplantıda Yaptıkları Konuşma https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/52398/abddeki-turk-stklarla-bir-araya-geldigi-toplantida-yaptiklari-konusma

[30] Erdoğan, DAEŞ, Müslümanların Bağrına Saplanmış Bir Hançerdir https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/45596/daes-muslumanlarin-bagrina-saplanmis-bir-hancerdir

[31] Erdoğan, Güvenli bölge arayışları beklentilerimizi karşılamıyor https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/109620/-guvenli-bolge-anlayisi-beklentilerimizi-karsilamiyor-

[32] Erdoğan, Türkiye Mazlumlar İçin Güven Yurdudur https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/71197/turkiye-mazlumlar-icin-guven-yurdudur

[33] Erdoğan, Bu Ülkeyi, Cenk Meydanlarındaki Şehitlerin Mübarek Kanlarıyla Kurduk https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/70680/bu-ulkeyi-cenk-meydanlarindaki-sehitlerin-mubarek-kanlariyla-kurduk

[34] Erdoğan, Bahreyn'de "Türkiye'nin Ortadoğu'da Barışa Yönelik Girişimci Vizyonu" Konulu Konferansında Yaptıkları Konuşması https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/71040/bahreynde-turkiyenin-ortadoguda-barisa-yonelik-girisimci-vizyonu-konulu-konferansinda-yaptiklari-konusma

[35] Erdoğan, Bu Coğrafyada Kaderimiz de, Kederimiz de Ortaktır https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/71015/bu-cografyada-kaderimiz-de-kederimiz-de-ortaktir.html

[36] Erdoğan, 15 Temmuz Gecesi Destan Yazan Milletimizi Hedef Alan Saldırılara Tahammül Edemeyiz https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/87939/15-temmuz-gecesi-destan-yazan-milletimizi-hedef-alan-saldirilara-tahammul-edemeyiz

[37] Erdoğan, Türkiye Artık Bir Yanağına Tokat Vurulduğu Zaman Öbür Yanağını Çeviren Bir Ülke Değil https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/74846/turkiye-artik-bir-yanagina-tokat-vuruldugu-zaman-obur-yanagini-ceviren-bir-ulke-degil.html

[38] Erdoğan, Türkiye-Rusya-İran Zirvesi Tahran'da toplandı https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/96496/turkiye-rusya-iran-zirvesi-tahran-da-toplandi

[39] Erdoğan, 44. Muhtarlar Toplantısında Yaptıkları Konuşma https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/89317/44-muhtarlar-toplantisinda-yaptiklari-konusma

[40] Erdoğan, Bu Milletin Yüreğini ve Bileğini Ortaya Koyduğunda Neleri Başarabileceğini Görecekler https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/89358/bu-milletin-yuregini-ve-bilegini-ortaya-koydugunda-neleri-basarabilecegini-gorecekler.html

[41] Erdoğan, Global Girişimcilik Kongresi'nde Yaptıkları Konuşma https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/92472/global-girisimcilik-kongresi-nde-yaptiklari-konusma

[42] Erdoğan, AK Parti Grup Toplantısında Yaptıkları Konuşması https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/92351/ak-parti-grup-toplantisinda-yaptiklari-konusma

[43] Erdoğan, Bizim için önemli olan kimin ne dediği değil, ülkemizin neye ihtiyacı olduğudur https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/95922/-bizim-icin-onemli-olan-kimin-ne-dedigi-degil-ulkemizin-neye-ihtiyaci-oldugudur-

[44] Erdoğan, Macaristan'ın, Avrupa Birliği sürecimize verdiği destek bizim için önemlidir https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/98997/-macaristan-in-avrupa-birligi-surecimize-verdigi-destek-bizim-icin-onemlidir-

[45] Erdoğan, Özgürlüğümüzü koruyarak dünya ile bütünleşmenin peşindeyiz https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/109541/-ozgurlugumuzu-koruyarak-dunya-ile-butunlesmenin-pesindeyiz-

[46] Erdoğan, Kendi güvenliğimiz ve huzurumuz adına neyin peşindeysek, tüm dostlarımız için de aynı mücadeleyi veriyoruz https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/110903/-kendi-guvenligimiz-ve-huzurumuz-adina-neyin-pesindeysek-tum-dostlarimiz-icin-de-ayni-mucadeleyi-veriyoruz-

[47] Erdoğan, Türkiye-Rusya Federasyonu-İran Üçlü Zirvesi'nin Ardından Ortak Basın Toplantısında Yaptıkları Konuşma https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/109647/turkiye-rusya-federasyonu-iran-uclu-zirvesi-nin-ardindan-ortak-basin-toplantisinda-yaptiklari-konusma

[48] Erdoğan, Kanal 24 – "Başkan Özel" https://www.tccb.gov.tr/mulakatlar/1709/102318/kanal-24-baskan-ozel-

[49] Erdoğan, Malatya Toplu Açılış Töreninde Yaptıkları Konuşması https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/109576/malatya-toplu-acilis-toreninde-yaptiklari-konusma